BOKUN TARİHİ

DOMINIQUE LAPORTE

GELENEKBEG YAYIN

Altıkırkbeş Yayın
Dominique Laporte - Bokun Tarihi

1.baskı: Ekim 2011

Yayın Yönetmeni
Kaan Çaydamlı, Şenol Erdoğan
Çevirmen
Ece Çavuşoğlu
Editör
Şenol Erdoğan
Kapak Tasarımı
Erol Egemen
Baskı
Arı Matbaası
Sertifika no: 13340

©ALTIKIRKBEŞ YAYIN
Sertifika no: 17613

Kadıköy'ün yağmurlu ve puslu sokaklarında hazırlanan bu kitap sizi uçurumdan aşağı atabilecek güce sahip olabilir. Herhangi bir şekilde ve özellikle izinsiz olarak iktibas edildiğindeKadıköy'ün o bilinen, serin ve rutubetli lâneti, yıllar boyunca bunu yapanı takip eder, saçları dökülür, rüyasında sürekli olarak Kadıköy sokaklarından akın akın geçerek yıllık intiharlarını gerçekleştirmeye giden lemur sürüleri görür ve derin bir yalnızlığa gömülür.

ALTIKIRKBEŞ YAYIN
bir Kaybedenler Kulübü tribidir.
Barbaros blv Marmara apt no 68/10 Beşiktaş
T:(0-212) 216 85 63
www. altikirkbes.wordpress.com
altıkırkbespublishing@gmail.com

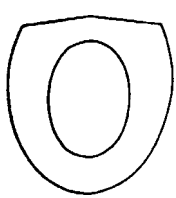

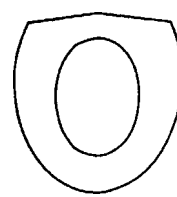
bokun TARİHİ

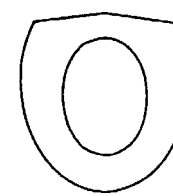
DOMINIQUE LAPORTE

ALTIKIRKBEŞ YAYIN

çArşı 2011

giriş

dilin altını,
katılaşmış parçaların
ışıltısı

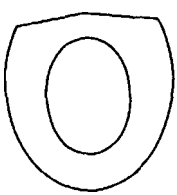
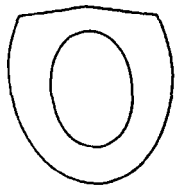
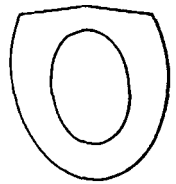
birinin evinin önünü
temizlemek ve
pislikleri duvara dayamak

sömürgeci şey

17

43

76

non olet 99

makyaj 120

"ben Shakspeare'den yanayım" 144

notlar 176

Giriş
Rodolph el-Khoury

Dominique Laporte'un *Bokun Tarihi, birey anlayışını insan atığının kaderiyle, Georges Bataille'ın kesinlikle takdir edeceği bir eğilimle bağlar; Bokun Tarihi öznelliğin tarihi haline gelir. İnsan ürünlerinin "en temel" olanıyla bilinç biçimlerinin "en yükseği"nin bu birleşimi söylem ve uygulamanın çeşitli örnekleri içinde incelendi. Fransızca baskının başlığı "Prologue"*, kitabı modern özne ve modernitenin tarih öncesi –bir başlangıcı gibi çerçeveler.

Bokun Tarihi'nde Laporte, koku sahasının anlam kaybını değerlendirir; on yedinci yüzyıldan başlayarak dışkısal sözcüklerin kusursuz bir kurgulama yoluyla dilin kötü hatlarına zapt edilmesi onun Kraliyet Akademisiyle ilişkilendirdiği bir durum. Laporte'un daha erken kaleme aldığı ve daha çok bilinen kitabı *Le Français National: politique et pratiques de la langue nationale sous la Revolution Française*, Renée Balibar ile beraber yazılmış ve kapitalist devletin kurulması esnasında rasyonelleştirilmiş ve modernize edilmiş dilin enstrümantal rolü üzerine yoğunlaşarak resmi Fransızcayı şekillendiren benzer kurumsal çabalar sunar.[1]

Bokun Tarihi bazıları tarafından Marksist, metnin daha geleneksel dengelenmiş mantığını çürütecek olan özenli editörler tarafından "aklanmamış" anor-

mal tutarsız bir fazlalık ve *Le Français National*'ın yan ürünü olarak görülebilir. *Bokun Tarihi*'nde Laporte, Freud ve Lacan'ın psikanalitik sistemlerini kullanarak ve Marks ile Althusser'i bir kol mesafesinde tutarak, bok edebiyatı eğilimlerine özgürce boyun eğer.[2]

Bokun Tarihi, kitabın teması olan geri dönüştürülmüş bokun Laporte'un ilgisini çekmesi olarak değerlendirilebilir: Dışkının, harekete geçmesi başkaya bağlı olan kültürel üretim ve tüketim alanlarına geri dönüşü. Üstelik kavram, Laporte'un akademik söylem parodisiyle[3] ve de sarmal metniyle bağlantılıdır. Bu çevirinin korumaya çalıştığı dil, kötü kokan söz dizimi yoluyla kokudan arındırma
10 işlemini tersine çevirme girişimi, bu nedenle kapalı
. bir anlama sahiptir.

11 Kimse onun bok edebiyatına olan bağımlılığını ciddiye almasın diye Laporte, eleştirel amacını yarı Nietzscheci terimler ile konumlandırır: "Yapmayı umduğumuz, kahkahamızın gürültüsüyle birkaç maskeyi çıkarabilmek, güç figürlerine gülmek." Bu dışkısal ilavenin paraya çevrilebilen (ve olağanüstü) değeri burada, Laporte'un "gay bilimi" iddiasında, iç görü kıvılcımına sahip olan gülünçlük ile bilgeliğin birleşmesinde yatar. Şüphesiz okuyucular da [hepsi bu kitapta sunulmuş ve tartışılmış] haddini aşan iddialara yazarla birlikte gülecektir fakat spekülatif yörüngeler ciddi sonuçları doğrultusunda takip edildiğinde Laporte'un, böyle sersemletici bir hızla yönettiği gülünç bir olay değildir.

Örnek olarak Laporte'un, 1539 Villers Cotterets Kraliyet Fermanı okumasını ve onun sosyal, kültürel bocalamasını ve hatta çevresel imalarını göz önüne alalım. Ferman, atığın özel yönetimini emreder -"onun bokunun her birine"-; bireysel koku ve atığın ehlileştirilmesinde tekrar biçimlendirilmiş kokudan arındırma ve kurumsal atık yönetimi stratejilerine riayet eden Laporte, burada geliştirici tarihsel bir sürecin başlangıcını fark eder ve planına umumi ve hususi alanların karşısında "Ben" kavramının oluşmasıyla devam eder.

Freud'a göre, insan dimdik bir duruş benimsediği zaman meydana gelen koku alma duyusunun gerilemesi, medenileşme sürecinin kaçınılmaz bir sonucuydu. Bu noktadan hareketle, "olaylar dizisi, koku uyarıcısı devalüasyonu ve görsel uyarıcıların en yüksekte olduğu zamanlardan soyutlanması ve böylece cinsel tahriğin sürekliliği, ailenin kurulması ve uygarlık eşiği doğrultusunda ilerleyecekti,"[4] diye iddia eder. Laporte'un *Bokun Tarihi*, Freud'un genel hatlarıyla tutarlı, koku alma duyusunun gerilemesini fark ettiği gibi umumi göz ve şahsi burun arasındaki gerilimi istismar eder ve ailenin kurulmasını tarihi bir dönüm noktasına yerleştirir.

Her nasılsa, Laporte tarafından tasarlanmış aile, yakın geçmişe göreceli olarak kurulmuştur. Bu, Annales tarihçilerinin kapitalist ekonominin doğal bir sonucu gibi incelediği sosyal ve ruhsal düzenlemedir. Bir burjuva ailesinin kuruluşu, bunun için tecrübe edilmiş bokun kokusu, koku alma çıraklığı için mutlak negatif referans haline gelmiş

hem de bireyselleşmiş vücudu ve onun ayrılığından oluşan çevreyi meydana getirmiştir. Bundan dolayı Laporte'un geniş kapsamlı analizinin sonuçları sadece burjuva sübjektifliğinden oluşan yeni koku alma ekonomisi değildir; halka açık alanlar ve ev içi mobilyalar gibi şeylerin etkileri, inşa edilen çevre ve ayrımı belirli rasyonelleştirilmiş ortamların içinde ayrıca araştırılmalıdır.

On sekizinci yüzyıl ortalarında Jean François Blondel, hava değişiklikleri üzerine son tıbbi görüşlere dayanarak, kötü havalandırılmış hücre ya da köşelerde ayrı yatakları savunmuş. Fakat uyku özelleştirmesinin uzun tarihsel sürecinde bu mimari çözüm, çoktan imkânlar zemini üzerinde
12 kurulmuştu. Ruhsal ve fiziksel rahatsızlık, toplu
. yatağın cinsel karışıklığı en somut haliyle diğer
13 insanların kokusunu koklamaya tahammülsüzlük ile belirtilmiş, bireysel yatağın ortaya çıkışı, onun mimariden ayrılması ve yatak odası alanı içinde farklı bir unsur gibi telaffuz edilmesi önceden kavranmıştı.[5]

Bireysel mezarlar ise on sekizinci yüzyılın sonlarında ortaya çıkan bir üründür ve bu nedenle kentsel alanın tekrar düzenlenmesi için bariz bir şekilde kamu sağlığı talimatlarına bağlıdır. Mantıkları hala koku alma duyusu olduğundan Laporte'un analiziyle aynı mantıktadır. Örneğin Vic D'Azry, mezarlıklarda kabirlerin arasında dört adım boşluk bırakılmasını önermiştir; bireyselleşme ve ayırma, ölümcül maya içinde birbirine karışan cesetlerden yayılan "hastalık yayan ışınlar"ı tutmak için

tasarlanmıştır.[6] Bu kadar çabuk kişisel saygınlığın akıbeti haline gelen ve ilk olarak bireysel koku ve toplumsal cinsel karışıklığı içinde aranan şey: adam başına bir lağım çukuru ve adam başına bir mezar.

Vücudu, yatağı ve mezarı farklı uzamsal birimlere dönüştüren aynı dışkısal/kokusal unsurlar, inşa ve şehir aşamasında etkilidirler. Onların etkileri, on sekizinci yüzyılın ikinci yarısı sırasında, ortaya çıkan modern alan fizyognomisinin birçok yeni çalışmayla tanıştığı bir süreç olan hastane evrimiyle kanıtlanır.[7] Karakteristik özellikleri alanın tutarlı bölümlendirme ve parçalanmasında farklı bileşenlerle beraber keskin kenarlar ve açıkça çizilmiş konturlarla fark edilir.

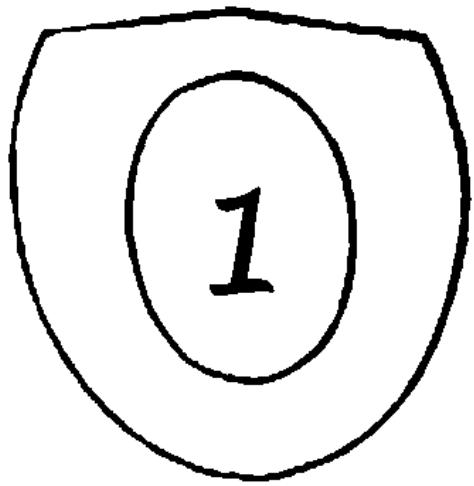
Mesela Jean-Baptise Le Roy'un Académie'ye Hotel Dieu için yaptığı 1777 yılındaki önerisinde, belediye bölgeleri izole edilmiş ve ayrı pavyonlar gibi hizalanmıştır. "Bu eğilim vasıtasıyla," diye savunur, "her belediye rüzgârdaki bir ada gibi, önemli bir miktar bu sıvıyla kuşatılmıştır ve böylece rüzgâr, aralarındaki serbest erişim sayesinde onu kolayca taşır ve tazeler."[8]

Kolay ve tek bir adım hastanelerdeki mimari reformu ve mezarlık dizaynını toplum sağlığı politikalarından, büyük kentsel müdahalelerden ve ideal şehirler için ütopik şemalardan ayırır.[9] Bunun için Nicolas Ledoux'un ideal Chaux şehri, geleneksel kent organizasyonundan bağımsız yapılarla açık ve genişletilmiş bir alan için tamamıyla vazgeçmiştir. Chaux binaları "bütün bağlılıklardan bağımsızdır", aynı Jean-Baptiste Le Roy'un "rüzgârdaki ada"sı

gibi havayla çevrelenmiş. Ledoux kaybedene doğru olan genel eğilimi radikalleştirdi ve çok sayıdaki on sekizinci yüzyıl bilimsel incelemelerinde daha geçirgen kent yapıları formüle edildi ve kısmen 15. Louis'nin sarayında "açıklık" içinde denendi. Örneğin, *Observations sur l'architecture*'de (1765) Marc-Antoine Laugier koku almayı ve korunmuş, havalandırılmış geniş avlu alanlarına bağımsız evler yerleştirilebilecek daha geniş kent alanlarının akustik avantajını savunmuştur. Hatta Ledoux ayrı duran yapıları püskürterek ve şehri engellenmiş yayılmanın geniş bir bölgesi haline getirerek daha da ileri gider; dolayısıyla iki yüzyıl sürecek modern kasaba planlaması ve kenar mahalle yayılmalarının
14 başlangıcı oldu.

Sulu klozetin modern kenar mahalleler içine bu
15 kadar kolay akmasına imkân sağlayan mantık, bu kitabın sarsıcı değerini ve gücünü açıklığa kavuşturur. Bokun tarihinden mimarinin ve şehrin tarihine kadar genişlettiğim nedensellik bağı, Laporte'un düzensiz düşünceleri için belki de fazla düzgün bir yörünge oldu. Yine de onun kuramsal sıçramaları, çizgisel ve "düzgün" yollara yönlendirildiğinde çok etkili olduğunu göstermiştir. Ben dahil birkaç tarihçi, Laporte'un "ham" maddesinden olumlu sonuçlarla faydalanmışlardır. Laporte'un usanmadan bize hatırlattığı bok, hiç durmadan altın olarak geri dönüştürülür. *Bokun Tarihi*, araştırmaya cesaret edebilen okuyucularına benzer zenginlikler sağlar.

bokun
TARİHİ

dilin altını, katılaşmış parçaların ışıltısı

Dil konuşur ve sorar:
"Neden bu kadar güzelim?
Çünkü efendim beni temizledi."
Paul Eluard, *Capitale de la Douleur* (1926)

Efendisiz temizlenilmez; ateşte ya da dilde, vaftiz olurken ya da ölürken yasaların bağlayıcılığı altında olmadıkça hiç kimse ya da hiçbir şey arındırılamaz. Bunlar böyledir çünkü yazılmışlardır:

15 Ağustos 1539'da, Meryem Ana Yortusu Günü, günahsız olan, Tanrı'nın buyruğuyla gebe

bırakıldı. Viller-Cotterets yönetiminin bu olayı ilan etmesiyle beraber adalet uygulamalarını vatandaş haklarının geliştirilmesi ve meşrulukla ilgili yasaların Fransız dilinde kaydedileceğini bildirdi.

> *Daha önce sözü edilmiş fermanların önemini garantiye almak şüphe yok ki elzem olandır, bizim isteğimiz ve emrimiz ise bunların uygulanması ve sonrasında amaçlanandan farklı yorumlanmasına sebep olacak tüm anlaşmazlıkları ve belirsizlikleri ortadan kaldıracak bir açıklıkla yazılmasıdır.*
>
> *Benzer durumlar geçmişte sıklıkla meydana geldiğinden söz konusu gereçlerde bulunan Latince sözcüklerin önemini bundan böyle her fermanda bildiriyoruz, ikincil ve alt kurumlar gibi -bunlar; kayıtlar, soruşturmalar, mahkeme kararları, vasiyetnameler, herhangi bir muhtelif kanun, tüzel bildiri ve onların malzemeleri- telaffuz edilmeli, kaydedilmeli ve sadece anaç Fransızcaya teslim edilmemeli.*

Aynı yıl Kasım ayında, şimdiye kadar benzer bir başarıyla adlandırılmaya nail olmuş ikinci bir ferman ortaya çıktı ve bizim onu deşerek açığa çıkarmamız gerekiyor; bunu yaparken de özet geçerek kendimizi onun dilinin garip güzelliğinden mahrum bırakabiliriz.

Kasım 1539 Fermanı:

> *Tanrı'nın lütfuyla Kral olan François, varlığını herkese bildirir ve buyurur ki, birçok harika mekânı içinde barındıran güzel şehrimiz Paris ve civarındaki ehemmiyetli derecede hoşnutsuz*

olduğumuz bozulmaları ve Paris'in içinde barındırdığı harika mekânların yozlaşarak harabeye dönüşmesi ve tahrip edilmesi, bolgede at sırtında veya bir taşıt vasıtasıyla buyuk tehlike ve güçlükle karşılaşmadan yolculuk edilmesini imkânsız kılar. Bu şehir ve civarı uzun zamandır bu durumda. Bunlara ek olarak şehir, çamur, hayvan dışkısı, dokuntuler ve diğer pisliklerle boğulmuş ve o kadar kirli bir halde ki herkes anlaşmış gibi çöplerini kapıların önüne yığıyor (Tüm fikirlere karşı olduğu gibi atalarımızın fermanlarına da karşı gelerek). Bu şehrin önde gelenleri üzerinde büyuk bir korkuya ve daha da büyük bir hoşnutsuzluga neden oluyor. Bu rezil ve onursuz hareketler şehrimizde ve civarında geçici olarak ikamet edenlerin ve buradaki topluluğun işidir. Aynı yılın sonbaharında bu zamana kadar aynı ihtişamlı başlıkları koruyamamış bir düzenleme ortaya çıktı. Yani bu nedenle sadece ana fikre ulaşabilmek için eşeleme yapılmalı ve bununla beraber bir dakika bile dilin alışılmamış güzelliği terk edilmemeli. Nedensiz yere katlanılan söz konusu çamurlara, molozlara ve diğer pisliklere rezillik ve kepazelik eşlik etmektedir. Daha önce bahsettiğimiz durumu değerlendirirken bizden önce heyetimizde bulunan dikkate değer şahısların ortaya koyduğu gibi, biz de acil güvenlik önlemleri alınmasını içeren, şehrimiz ve civarı için uygun çözümler ve erdemli bir idare aramaktayız. Yapılması gereken esas görev, her birimizin

bireysel olarak şehrimize gösterdiği alakayı, krallığımızın en itibarlı şehrine gösterebilecek, en uygun çözümleri bulacak bir yönetimdir. Var olan iletişim yoluyla sizlere, emrediyoruz ki devam eden bildirideki kurallar, daimi belirlenmiş ve vazgeçilmez niteliktedir.

Madde 4: *Yasaklıyoruz ki, daha önce bahsedilen şehir ve çevresinde dışarı, sokağa ve meydanlara boşaltılan ya da atılan döküntü, atık ya da çürükler, aynı zamanda tabiatı ne olursa olsun atık sular; sizlere emrediyoruz ki, bütün durağan ve kirli sular ve idrarları evinizin hudutlarınızda bulundurmalı ya da bekletmelisiniz. Size ihtar ediyoruz ki, bu kirli*
20 *suları derhal taşımalı ve dereye boşaltmalı ve bir kova temiz suyla akışını hızlandırmalısınız.*

21 ***Madde 15:*** *Çeşitli gıda maddeleri hayvan atığı, is ve kil, çamur ya da diğer bütün söylenemeyen atıkların sokağa bırakılmasını ya da atılmasını yasaklıyoruz. Bu sokakların kullanılma amacı afetler ya da domuz veya her türlü yaratığın katliamı olsa da. Çöp artıklarının toplanması ve söz konusu şehir ve çevresinin dışına çıkarılması için hasırdan sepetler ve muhafaza kapları bölüştürülmesini emrediyoruz.*

Madde 21: *Emrediyoruz ki, bütün ev, han ve ikametgâh sahipleri -eğer lağım çukuru donanımına sahip değillerse- bu donanımı ivedilikle tedarik etmek için itina ve titizlikle, gecikme olmadan çalışmalı.*

Madde 23: *Ve bunun sonunda diliyor ve buyuruyoruz ki; muhtelif semtlerin ve her birinin bölümlerinin*

belediye yetkilileri bireysel olarak şehrimiz yargıcına ya da teğmenine karşı gelişmeleri sunmak ve yazılı olarak raporlamakla sorumlu olacaktır. Her bir semtte ve her evin içinde mevcut bildiri yayınlandıktan sonraki tarihte, kanalizasyon çukuru olmayan her bir ev ve her bir semtte ihtar edilerek yapılan uyarıdan itibaren 8 gün içerisinde, bahsedilen evlerin sahipleri ya da orada yaşayanlar ilk talimattan itibaren 3 ay içerisinde bilgilendirilmeli ki bu bilgilendirilmeler kaydedilecektir ki daha önce bahsedilen lağım çukurlarını ve tuvaletleri inşa etsinler ya da ikametgâhlarına el koyma cezasını göze alacaklar ve eğer bu ikametgâhlar kiliseler ya da kamu malıysa o zaman bunlar maaştan ve kira gelirlerinden 10 yıl müddetle men edilecektir.

Madde 24: *Temenni ediyoruz ki, inşa için tanınan süreden sonra, lordlar ve mal sahipleri talimatlarda istenilenleri yerine getirmedikleri takdirde mülk sahiplerinden müsadere edilmiş ve bize ait mal olarak el koyacağız. Bu mallara, ek bir uyarıya gerek olmadan ve istisna yapmadan, kamu malı olarak el konulmalıdır.*

Madde 28: *Aynı zamanda yasaklıyoruz ki; tüm kasaplar, et satıcıları, lokantacılar, fırıncılar, lokanta atıklarını satanlar, kümesçiler, meyhaneciler, zanaatçılar, durum ve koşulları ne olursa olsun diğer tüm insanların şehrimizde ve şehrimizin civarında domuz, domuz yavrusu, dişi domuz, tavşanlar ve güvercinler bulundurması ya da başka şahısların bunları barındırmasına yardımcı olmalarını; satış besleme amacı, meskenlerinin esası ya da herhangi bir diğer bahane ya da sebebi ne olursa olsun yasaktır.*

Madde 29: Buyuruyoruz ki; herkese buyuruyoruz ki, daha önce bahsedilen semtlerde her kim domuz, domuz yavrusu, dişi domuz, kaz yavrusu, tavşan ve güvercin besliyor ya da haciz cezası kapsamında söz konusu domuz, domuz yavrusu, dişi domuz, kaz, tavşan ve güvercinleri şehrin ve civarının ötesine taşıyarak haciz cezası altında adlandırılan bu belgedeki nesneleri beslemek ve üretmek üzere bir başkasına emanet etmek zorundadır ve aynı zamanda bedeni ceza nedeniyle eziyet görmeyi de göze almış olur ve üstelik buyuruyoruz ki diğerlerinin bu haksızlık yapan kimseleri mümkün olduğu kadar çabuk tespit etmeleri ve ifşa etmeleri gerekmektedir ve bunu yaparak da kendilerine bu menfaatlerin üçüncü tarafı olarak yetkili kılarlar ve itaat etmekte kusurlu olduklarında kendilerinin uygun bir vergiyle tabi tutulmuş ve cezalandırılmış olarak bulurlar.

22
•
23

Madde 31: Diliyoruz ki, yılın her ayında Paris şehri ve civarının tüm kavşaklarında yayınlanan mevcut fermana halka açık müzikholde eşlik edilecek. Dahası bu Fermanlar parşömen üzerine büyük harflerle yazılmalı ve şehrin en güzide yerlerine ve daha önce bahsedilen Paris şehri ile civarındaki 16 mahallesinde asılmalı ki böylece içerikleri herkes tarafından anlaşılsın ve öğrenilsin. Sözü edilen bu bedensel cezalandırmanın acısı üzerine sergilenen, her mahalledeki polis yetkilisi tarafından uygulanacak olan bedensel cezalandırmanın eziyetlerini gösteren bu afişlerin kaldırılması yasaklanacaktır.

EX QUO APPARET LATRINAM A LAVANDO DICTAM ESSE

1539'daki ortak hükümlerinin rastlaşması dışında, bu iki hukuk metnini yan yana getirmek için bir neden var mıdır? Varron'un De Analogia kitabının ikincisinde "latrine" [helâ] sözcüğünün "laver" [yıkamak] sözcüğünden türediğini söylediği zamanın haricinde belki de hiç benzerlik yoktur. Kelimenin etimolojik kökeninin doğru olup olmadığının ne önemi var? Önemli olan bunun inandırıcı olmasıdır ve bütün bunlardan sonra burada asla yapılmayacak bir benzerliğin figürünü oluşturmaya yardımcı olması, bunu bir Rönesans bilgi düzenlemesine dönüştürür.

Eğer lisan güzelse efendisi onu temizlediğindendir. Boktan yerleri temizleyen bir efendi onların düzen ve güzelliklerini ölçüştürmek için lisanı ve şehri pisliklerden arındırır ve esenlik verir.

Kral'ın danışmanı verdiği öğütte ne söylemişti? "Romalı halklar ve krallar, dünyanın yönetimini ellerinde tutarken ve hükümdarlıklarını genişletmeyi ve ölümsüzleştirmeyi dilerken ne yapıyorlardı? Latince olan dillerini mükemmelleştirmekten, zenginleştirmekten ve yüceltmekten daha kesin bir yöntem bulamadılar. İmparatorluklarının başlangıcından çok daha zayıf ve pek tabii ki kaba olan dilleri daha sonra ele geçirdikleri ülkelerle ve eyaletlerle ve taşra halkıyla, Roma Kanunlarıyla beraber gelişme gösterdi." Burada olduğu gibi kanunlarının ve lisanın uyuşması insanların kullanımıyla tamamlanır.

"Fransız örf ve adetlerine göre" ta ki "tekrar tekrar kullanım hepsini neredeyse aynılaştırana kadar."[1].

Latince küflenmiştir. Eğitim verilen derslikler ahırdaki döşeklerden farksızdır ve skolastik eğitimin küf kokusu her yere sinmiştir. "Latince kelimelerin belirginliği üzerine uzlaşmada güçlükler yaşıyoruz," diye bahsedilir Villers-Cotterets fermanında. Kasvetli şehrin kasvetli dili.

Fakat dili ayrıştırmak yeterli mi? Temizlemek için elması arındırmak, yıkamak gerekir. Başka bir lisan kullanıcısı daha sonra şöyle demiştir: "Ennius mezbelesinde inciye ulaşana kadar aramak", dili arındırmak ve araştırmak, öyle ki; birisi kelimeyi kullandığında ağzının pislendiğini hissetmeyene kadar[2].

Kral kadar yazar ve dilbilgisi uzmanları da lisanın temizlenmesini istiyordu. Nasıl ki bu şehir uzun zamandır "çamur, hayvan dışkısı gibi şeylerle pislenmiştiyse lisan da aynı şekilde pislenmişti". Temizlenmesi için varoşlara kadar inilmesi gerekti.

KİTABI SADELEŞTİRMEK

Ronsard "Odes" adlı kitabında okuyucularına yazdığı bir notta (gramerci Meignet'nin ortadan kaldırmayı ihmal ettiği "y" harfini tamamen kullanımdan kaldırdığının haberini verir.

Eğer Ronsard "yeux"de olduğu gibi ikili ünlüleri muhafaza etmeyi tercih etseydi, "*eski bozuk biçimleri ve harflerin katlanılamaz bir şekilde istiflenmesiyle* cehaletimize ve zayıf hükmümüze hitap ederlerdi." Bu sadece kendi kitabını, dilin külfetli yükünden

tahliye ettiği kapsamdan tatmin olduğu için yapılmıştı.[3]

Kelimenin tam anlamıyla dili temizlemek, politik bir olaydan çok iktisadi bir olaydır. Dil gerçekten de güzelin karşıtlığına eriştiren yıpratıcı yığından ve fazlalıklarından arındırıldı. Efendinin çıkardıkları ise dildeki süslemelerdir. Dili zenginleştirmeden semirten artikülasyon ötesindeki dil ögeleri, *göze* hoş gelen güzel yazı sanatı gibi süslemelerdi. Sebilet, *Ars Poetica*'da der ki, "Fransızca yazarken telaffuz etmediğiniz harfleri yazmayın," bu harfler "sadece kâğıdı doldurmaya yarar."

Villers-Cotterets Fermanından 10 yıl sonra ortaya çıkan ve başkent ve tebaasının arasındaki bağları düzenlemek[4] için yayınlanan Joachim du Bellay'ın *La Defence et illustration de la langue française* adlı eserine geri dönmek gere-kir. La defence boyunca bu ve diğer durumlarda metaforlarm dışında anlaşılması için (dil denetimi ve pislik politikasını gösteren metaforlar) sancılı bir şekilde taşıdığımız "dünya kalıntıları" dilden atılmalı; Goethe'nin Faust'un ikinci bölümünün[5] sonunda anımsattığı şekliyle "Erdenrest" gibi. Esas anlamıyla, şair için dilin çiftçiliğini yapan, dili vahşi bir yer olmaktan çıkarıp ehlileştiren dil budayıcısı, pislikleri derleyerek çürümez hale getiren kimseye ağırlığınca altın verir.

TEMİZ VE GÜZEL KONUŞMA

Barthes'dan beri biliyoruz ki "yazıldığı zaman bokun kokusu yoktur."[6] Yayılan kokunun hissedilmesi için okuyucuların bu kokuya maruz

kalması gerekmektedir; dilin kendisi de bilindiği gibi pislik yığının temizlenmesiyle oluşmuştur. Kesinlikle kibar dil ile argo doğru orantılıdır; üslup kendi değerini kalıntıyla ölçümlenmeyecek kadar arttırarak zarafetle dilin doğru kullanımını zorunlu kılar. Bunun kanıtı ise, bugün bile hala okunabilen milyarlarca anonim şiirin bilgeliğine başvurarak açıklayabiliyor oluşumuzdur. Tuvaletlerde ya da dolaylı söylemlerin büyük çoğunluğunda, bu tür değişik müstehcen sözdizimleri basit, sıradan ama güzel sanatlardan biri olarak değerlendirilen ve verimliliğini dışkıdan alan bir edebiyat sunar.

Kuşkusuz ait olduğu belirti gerçek alanda böyle bir işlev yerine getiriyorsa Adéoat ile sıkıntısız bir şekilde hemfikir olmaya hazırız. "Eğer pislik diyorsak, bu ismin temsil ettiği şeyden daha asil olduğu içindir. Çünkü onu koklamaktansa duymayı tercih ederiz."[7] Bununla birlikte kibar dil, salt; cisimleri eşit ve kalıcı mesafede bulunduran yan yana getirilmiş işaretlere indirgenemez. Kokunun kelime ve sözdizimi içerisinde çözümlenebilmesi için dilin kurallarına katı bir bağlılık gerekecektir.

Nitekim dil temizlenecekse 17.yy. hala sembolize ettiği şeyi anımsatan "pare-fumier"[8]e güvenemez. Eğer "Bizim dilimiz bir zamanlar bu kadar edepsiz ve nezaketsiz ise kibarlaştırılması gerekir," diyerek uyarır da. Bellay, sadece kendisi balçık ve çamurdan arındırmak değil, dilin gramerci-leri ve yazarları, çöpleri alışılmamış bir güzellik fermanına dönüştürmelidir. Du Bellay kendini *La Deffence*'in ikinci bölümüne "Fransızca Barbarca Olarak Adlandırılamaz" ismini

vermekte özgür bırakmıştır çünkü ona göre dil, hâlihazırda kendinde bulunan yabancı meyilleri ortadan kaldırmaya ya da en azından ıslah etmek için emek harcamaktır. Oysa dilin kendine dönüşlü amaçlarını çoktan bildirmiş olmalıydı. Eğer bir asır gibi bir süre içinde Vaugelas "Kelimelerin ve cümlelerin edebi"ni "saflık ve biçem dizgisellik"[9] ile geliştirebilseydi bunlar doğru konuşulanın pratiğini düzenlerdi.

Arındırıldığında dil, Freud tarafında belirtildiği gibi medeniyetin üç gereksinimine tekabül eder: temizlik, düzen ve güzellik[10]. Belki de ekleme yapabileceğimiz ama kesinlikle öznel kullanım üzerine söylenebilecek bir şeyin olmadığı bir tanımlama. Temizlemek, düzenlemek, güzelleştirmek: Aslında bu tutarsız tiradın açık bir şekilde ortaya konmasından dolayı şehir ve söylemin her biri bizi tereddüde düşürür. Muhtemelen tarihin gözünde tek başına sorun yaratan şey pislik değildi ama bu olaydan sonra yalnızca temizlik dayatmaları, bu uygulamaların faydalı işlevlerini hayata yerleştirebildi.

1539 fermanında üretilen sonuçlar, balon şehri Paris'in sefaletten kurtulmasından daha önemli değildir. İki buçuk asırdan sonra Louis Sebastien Mercier, hala pislik içinde olan başkentin apokaliptik bir resmini yaptı. Zola sahneye, pozitif bilimlerin modern hijyen anlayışını doğanın bir kurumu olarak benimsediği zamanda çıkmıştır. Onun Paris'e verdiği imaj, ortaçağın iğrenç karanlığına gömülmüşlüğünden daha az çirkefçe olmayacaktır.

Öyle ki aynı dönemde tarihçiler tabloyu geçmişle ilgili olarak berbat ettiler.

Başlangıçta kraliyet fermanında cezalandırma ve suç arasında orantısız bir beyanname bulunuyorken, her eve fosseptik çukuru inşa edilmesinin talebinden sonra, bundan yoksun olan ikametgâhlara yalnızca üç ay müddetle istimlak edilecekti. Hükümdar "Bokunuza sahip olun," diye bildirir. "Onu sadece gece karanlığında yok edin. Domuzlarınızı şehrin duvarlarının ötesine, görünmeyecek bir yere taşıyın yoksa size ve mallarınıza el koyarak evinizi kendi geniş hazineme dahil eder, vücudunuzu da hapishanemde kilit altına alırım."

KIZIL MERMER-PORPHYRIES

28

Bu yeni resmî hükümlerin insafsızca dayatılması küçük bir ihtimaldir. Aslında Fontainebleau, Saint-Cloud ve Versailles'ı da kapsayan 16. ve 17. yüzyılın sayısız kale ve saraylarının mimari olarak değerlendirmesine dayanarak söyleyebiliriz ki, Kral kendi emirlerine ilk karşı gelenler arasındaydı.[11] Güçlükle belirtirim ki, halkın çoğunluğu tarafından gündelik bir hal içinde olduğu varsayılan hükümdarın, halkın gözünde itibarını yitirmiş olması muhtemeldir. Bir iktidar analizinin hem oyulmuş tahtı üzerinde sarayı elinde tutan hükümdarın; kraliyet bokunun peşinden reverans yapıp diz çöken halkının üzerine bu boku sıçratırmış gibi görünüşü hem de şaşaalı bir aşk oyunu gibi olan ihtişamlı tahtı ciddiye alması için iyi bir neden var.[12] Bu merasim, seçilen dini liderin kızıl somakiden oyulmuş bir tahta

29

oturtulduğu, Papa'nın taç giyme töreni olarak eski dinsel törenlerin durağan bir kalıntısı gibi anlaşılabilir.

CLOACA MAXIMA

1539 Hijyen Fermanı'nın asıl etkileri, fermanın bizi tanıştırdığı söylev türünün onun icraatlarını ele geçirdiği gerçeğinden daha az önemlidir: Eğer başka bir yerde değilse, o halde en azından başka bir taraftan ele geçirilmiştir. Ancak bu söylevi bir kökene doğru izlememize rağmen erek bilimsel bir yol izleyemedik; bunun için tarihi örneklerin canlandırılmasından ve sonradan gelen modern hijyen zaferinin sanal katkılarının yokluğundan fazlası gerekir.

Öyleyse bu sonuca anal bileşenlerinin açısından yaklaşmak gerekir. Uygarlık kendi temposunu, ilerlemenin doğrusal seyrine uyduramaz. Freud *Uygarlığın Huzursuzluğu*'nda "Uygarlaşma süreci ve bireylerdeki libido evrimi süreçleri arasında var olan benzerlikleri" kanıtlanmış olabilir. Ama gerçekten bu tezin altı çizilebilir mi? Öyle görünüyor ki uygarlığın boşaltım sistemine olan ilkel ilgisi otomatik olarak temizlemek, düzen ve güzellik anlayışı açısından bir heves yaratmıyor. Aksi takdirde 19.yy'ın hijyen anlayışı geri döndürülemez bir şekilde aşırı titiz, yalaka ve anal pintilik durumları olarak gelişme göstermekteydi ki bu bizim mevcut uygarlığımız için neredeyse mümkün olmayan bir örnektir.

Laik öğretmenler kuşağı Cumhuriyetin çocuklarının kulaklarının temizliğini incelemekte ustalaşmışlardı.

Hiç değilse medeniyetin kendi ayrımını yapabilmek için ürettiği yeni eksikleri tanımlamak için inat ettiler ve medeniyetin getirdiklerine karşı gelmediler. Flaubert'in *democrassie* tabirinin terbiyesizliğini bertaraf etmek için buna bir hükümet meselesi olarak yaklaşmaları, güzel bir çaba olarak görülebilir. Hükümetin çöpleri kontrol etmekteki başarısızlığı aynı zamanda cesur fantezilerinde de açık bir şekilde görülüyor: Onların hayalleri geriye tek bir kalıntı bırakmayacak kadar kusursuzca çöpleri ortadan kaldırmaktı.

Kral ve onun ozanlarının kelime alışverişini temizlemek, akıcı bir hale getirmek ve atık yığınıyla tıkanmış olan kentsel dolaşımını yenilemeye karşı
30 olan eğilimlerinde belirgin bir şekilde prekapitalist
. bir şey var. Bu mecburi arındırma, tarihte ileriye
31 atılan bir adım olmaktan ziyade Rönesans'ın diğer katmanlarda antik çağ değerlerine geri dönüşüyle paralel giden bir gerileme olarak görüldüğünde daha iyi bir anlam ifade eder.

Nitekim Hümanizm, insan atığına olan düşkünlüğü ile tanımlanabilirdi. Zaten mevcut olan bu kaynağın faydaları, unutulmuş görünen eski gelenekleri dirilten ve onları toprağı işlemede ya da tedavi reçetelerinde hevesle kullanan bir asır üzerinde kaybolmamıştı. "Stercorary" (çöplük) doktorlarını tıbbi heyetlere tanıtan *carbon humanum* bu duruma bir örnektir.[13] Latin yazarları kültürel Rönesans içinde toplayarak ve dilinin zenginliğini Roma'yla birleştirerek Roma'nın biricik gururunu neredeyse gözden kaçırdı: *cloaca maxima*. Eğer

16. yüzyıl gerçekten Roma'nın lağım çukurunu diriltmediyse de ki zaten eşleştirilemeyecekti, en azından kanalizasyon fikrini canlandırmıştır.[14]

Cloaca Maxima / En büyük Lağım: en tatsız tarih yönlendirmesi ve Latince yapılan en temel eğitim bile ele geçirdiği her fırsatta *cloaca maxima*'yı mükemmel uygarlığın simgesi olarak övmüştü. Bu da, Roma tarafından elde edilmiş olan "uygarlığın en uç noktası"nın konumunu paylaşmaktan ve somutlaştırmaktan daha önemlidir. Uygarlık, en azından Freud'a göre çatlamış bir yol izler: "Dünyayı ele geçirmek" dürtüsüyle harekete geçirilerek, sosyal olarak faydalı değerleri ve malları biçimlendirir. Fakat uygarlık her zaman başka bir amaç tarafından da yönlendirilmiştir: Asla pragmatik boyutuna indirgenememiş olan zevk içinde kazanmak amacı. Atık, bu "iki birleşen amacın" kavşağında ele geçirilmiştir. Temizliğin, düzenin ve güzelliğin ürününün sosyal olarak faydalı üretimin sonucu olması kaçınılmazdır. Ve böylece biz de, Kralın şairlerinden ve vezirlerinden, De Seyssel ve Du Bellay'dan, dil temizliği arayışında olan bu efendilerin metaforlarından uzakta gezinmiyoruz.

KAYIPLAR

Biz ne üretiyoruz? "Organlar," diye cevaplar Freud, varlıkları gizli atık gibi olan "yedek organlar". Ve eğer etik olan ya da en azından estetik olan tarihin dönüşümleri, atıkların zamanından önce meydana getirdiği bir şey olarak anlaşılsaydı ne olurdu? 16. yüzyıl hiçbir zaman "organlar icat

etmeyi" denemedi. Özellikle bu görüşte olanlar bir yelkenli ve pruva gibi olan bu yedek organların gücünü motor organlara koşumladılar ki, faaliyet alanlarını genişletsinler ve etki alanları daha da yayılsın. Sonuç olarak Christopher Colombus "Altından bir servetle, Cennet kapıları bile ruha açılabilir"[15] şeklinde hayretini dile getirir. 16. yüzyıl aynı zamanda, basılmış sayfalar üzerinde hafıza kalıntılarını depolayarak, kâtiplerin kusurlarına karşı bir koruma sağlar: Baskı makinesi dilin tortularını üretmiştir.

Kâtip, bir yazıcı olarak kendi görevini dayanıklı kılmak için fazlalıklara güvenerek, işini hat sanatı ve tezhip vasıtasıyla yüceltir. Kâtibin eli bir an için
32 hareketini durdurur, durmaksızın kopyalanarak
harfler savrulur: Ronsard "Bütün gereksiz imlalardan
33 sakınmalısın," diye uyarır. "Ve telaffuz edilmeyecek hiçbir harfi kelimelere yerleştirmemelisin, en azından bunları temkinli bir şekilde mümkün olduğunca yerleştirirsin, ta ki düzeltilmiş ıslahat zamanına kadar." Sadece kâğıdı dolduran bu yozlaşma mutlaka kitaptan tahliye edilmeli.

Bu tahliyeye ne oldu? Değerini yitirmiş harflerin tasfiyesinde biz neyin sonunda ne kaybetmiş olduk? Bokun üzerinden bir hazine doğdu, Kral ve Devletten: Dil hazinesi.

Eğer atılmış olan, kaçınılmaz bir şekilde geri dönerse, onun dolambaçlı yolunun izini sürmeliyiz. Bok geri gelecek ve geri dönüşüyle başkalaştırılmış ve bozulmaz haliyle ona neden olmuş olanın yerini

alacaktır. Bir zamanlar tasfiye edilmiş olan atık üretim döngüsüne altın olarak yeniden yazıldı.

Matbaanın neden olduğu kayıplarla oluşan kitap, pazar yerine getirildi. Dilin sadeleştirilmesi pazar payını arttırdı. Villers- Cotterets Fermanı, Fransızcayı herkesçe kullanılabilir kılmayı amaçlamıyordu. Fermanın amacı, Fransızcayı ortak bir değer haline getirmekti. "Zenginleştirmek, methetmek, arındırmak" altın için avlanan dilbilimsel simyanın yörüngesiydi.[16]

DİL BİR FAHİŞEDİR

La Deffence'ın ilk üç bölümüne botaniği mühürleyen Du Bellay ("Neden Fransız dili, Latin veya Yunan dili kadar zengin değil?"), sadece Fransız dilini feminize etmeyip aynı zamanda boşaltılmış bir dil üzerine olan görüşlerini anal bir metafor üzerine dayandırdığının farkındaydı:

> *Bundan ötürü dilimiz için dedim ki, tekrardan, meyve vermeden filizleniyor; kabiliyetiyle bütün cömertliğini dışa koymaya müsaade eden henüz çiçeklenmemiş bir bitki ya da tomurcuk olarak. Kesinlikle en iyisini doğuran doğasından gelen bir eksiklikle değil, daha ziyade bakıcılarının umarsızlığından ötürü. Suyun faydası ya da gölgede şekillenen kaba dikenlerden dolayı ilk defa tomurcuklanmaya başladığı çölde mahkûm edilmiş ve çalılıkların koruması olmaksızın eğilimi hızlanan, ölümün eşiğine itilmiş vahşi bir bitki gibidir Eski Romalılar dilleri konusunda bu*

kadar ihmalkâr olmasaydı, dilleri asla bu kadar kısa sürede böyle zenginleşip gelişmeyecekti. Ama bulunan iyi kokler, öncelikle yabani bir yerden evcil bir ortamı nakledilmiş daha sonra da amiyane bir tarzla Yunancadan kırpılanlar, kendi faydalarına göre ilişti rilerek meyve verebilsin diye usulüne uygun olarak dallarını budamışlardır. Bu yeni dallar öyle bir yer edindi ve Latin sandığına öyle benzer bir hale geldiler ki ortaya çıktıkları halleriyle, ödünç alınmış değil ama yerli bir özellik kazanmışlardı. Bu nedenle, Latin diline gelen bu çiçekler ve meyveler, söz sanatını[17] *mükemmel bir şekilde renklendirdiler.*

Dil, onu feminen olarak gösteren bir hadımlaştırma
34 hareketiyle kendi biçimine büründü. Onarılarak
. bakir bir hal verilen dil, ilahi bir alanda ikamet
35 eder: Gücün saltanatını sürdüğü yerde bulunan -saf mutluluğun ilahi düzeninde-[18] bu güç, "bir zamanlar kaba ve müstehcen olan dilimizi zarifleştirer"e sahip olduğu için, Du Bellay'ın önünde eğilerek selamladığı, Mutlak Efendi'nin, tek olanın gücüdür. Bakir dil kendini, dili arındırmak ve parlatmak için temizlik fermanı çıkarmış bir hükümdarın varlığı içerisinde bulur.

Dilin bahtiyarlığı, kendi biçimini Tanrının bahtiyarlığına dâhil ederek oluşturur. Du Bellay'a göre dil; bakire ve anadır: sulanmalı, budanmalı ve semirtilmelidir ama yaşlanmasına izin yoktur. Meyve verdiğinde ise sadece kendini doğurmalıdır ve hasadın bu getirisi, onun arındırıldığı ve temizlenmiş olduğu bu unsurlardan ayırt edilemez olmalıdır.

Bu kanallardan akan şey, esasında bu kanallarda dolaşan mallar vasıtasıyla krallığın diğer tüm dillerine eşittir. Her şeye rağmen altın dil, bir hazinenin kalıntısıdır; Kralın dilinin kalıntısı. Kısa bir süre için atığın elenmesi, güzelliğin koşulu haline gelir; güzel olan basitçe, kendini dışkının yerine koymaktan fazlasını yapar. Aynı incinin kendisini besleyen çamura ihtiyacı olması gibi, bakir gücün saf dili olan kralın dili de temel dillerden meydana gelir. Eşit olduğu gibi dillerin alışverişi ve atıklarıyla birlikte görkemli berraklığı bozulamaz ve hatta temeli parıldar.

Hükümdarlığın mücevherleri; kutsal metin, kanununun konumu, çeviri ve takas dilin arındırılmasına dönüşür. Buradan da "dünyanın enkazı"na karşı merhametini kaybedip bulanıklaşmış sesler ve diyalektikleri, kirli ticaretlerinin aşağılık meyveleri geçer. Sokak çocukları ve tüccarlar, kralın dili onları günahlarından arındırmadığı için gücün bakir sancağına gölge düşüremediler. Fakat bu, onları günahkâr konumlarında terk etmez. Bilakis, kokudan azad edilmiş olan gücün kutsal mekânına yükselterek, onların ortak emek-lerinin meyvelerini temizler. Dil ve altın hiçbir zaman, fahişeler ve tüccarlar ile değiş tokuş edilmemiştir. Altın ve dil olarak ikisi de, temel sınıfla olan ticaretlerini sonsuza kadar inkâr ederler.

Fakat "hazine, sadece kaba bir forma sahip değildir, aynı zamanda estetik bir biçimi de vardır: Elişi ve yontulmuş cevherlerin birikintisi, toplumsal zenginliğin artışıyla beraber gelir. Dil "kristal

para"nın şeffaflığıyla örtüştürülmeye çalışılırken büyük "toplumsal durgunluk" dolaşımı içerisinde çok fazla yontulmuştur (Marx). Bu anındırıldığında, düğün gecesi bekâretinin teminatı olan çeyizi karşılığında vücudunu satan genç kıza benzer.

Eğer tüccar, genç kızlığı satın alarak buna sahip olduysa, evlatları da lekelenmiş kanın kalıntısını meydana getirir. Ve eğer ticaretin bu küçük kirli işi, gücün merkezine parıldayan bir altın olarak getirilirse dil, kralın sessiz tebaasını satın alan altından bir sikkeye dönüşür. Böylece sefil ve hayvani delilik, krallığı süslemeye hizmet eden ışıklı ve tantanalı bir ahmaklığa dönüştürülür[19].

Dil; altın çağdan klasik çağın Fransız krallığının altın güneşine, altın rengi bir kumaşa bürünerek bir fahişe gibi ilerlemiştir.

Altın? Sarı, parlak, değerli altın?

[...]

Bundan daha fazlası olmalı; siyaha, beyaza dönmeli; pis ve temiz;

Yanlış ve doğru; soysuz ve asil; yaşlı, genç; korkak ve cesur;

[...] Nedir bu, sayın Tanrı? [...] budur işte

Olup biten, dul kadının yeniden evlenmesi;

[...] Buyurun gelin lanetli dünyaya,

Bütün insanların orospu olduğu o yere.[20]

para"nın şeffaflığıyla örtüştürülmeye çalışılırken büyük "toplumsal durgunluk" dolaşımı içerisinde çok fazla yontulmuştur (Marx). Bu anındırıldığında, düğün gecesi bekâretinin teminatı olan çeyizi karşılığında vücudunu satan genç kıza benzer.

Eğer tüccar, genç kızlığı satın alarak buna sahip olduysa, evlatları da lekelenmiş kanın kalıntısını meydana getirir. Ve eğer ticaretin bu küçük kirli işi, gücün merkezine parıldayan bir altın olarak getirilirse dil, kralın sessiz tebaasını satın alan altından bir sikkeye dönüşür. Böylece sefil ve hayvani delilik, krallığı süslemeye hizmet eden ışıklı ve tantanalı bir ahmaklığa dönüştürülür[19].

Dil; altın çağdan klasik çağın Fransız krallığının altın güneşine, altın rengi bir kumaşa bürünerek bir fahişe gibi ilerlemiştir.

Altın? Sarı, parlak, değerli altın?

[...]

Bundan daha fazlası olmalı; siyaha, beyaza dönmeli; pis ve temiz;

Yanlış ve doğru; soysuz ve asil; yaşlı, genç; korkak ve cesur;

[...] Nedir bu, sayın Tanrı? [...] budur işte

Olup biten, dul kadının yeniden evlenmesi;

[...] Buyurun gelin lanetli dünyaya,

Bütün insanların orospu olduğu o yere.[20]

Resim 1.1

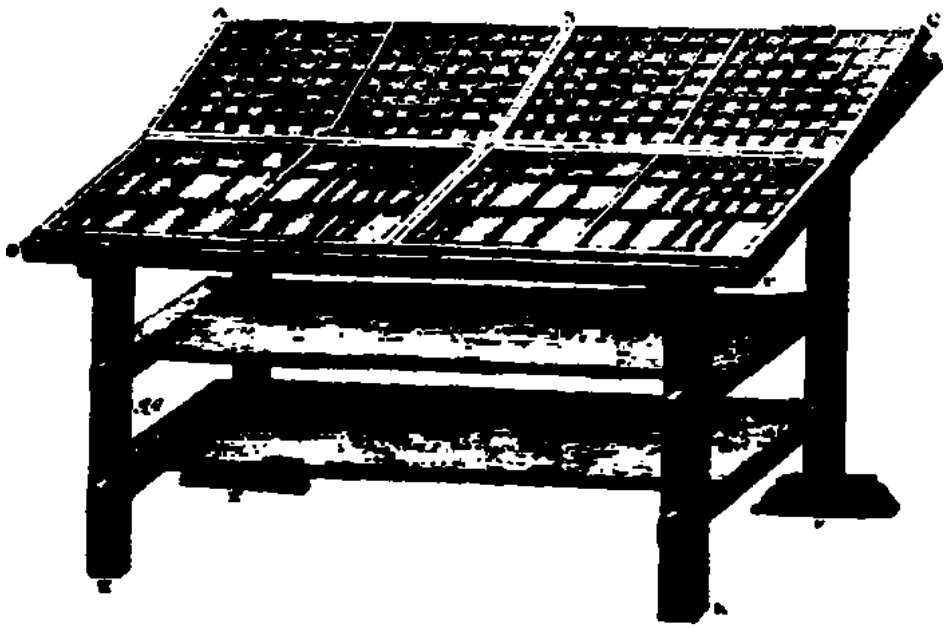
Paris haritası, Venedik baskısı, 1567 - SEF/ Ast Resource, New York

Resim 1.2

Eugene Atget; *Impasse Samson, Chatillon,* 1922
Albumen- gümüş baskı,7x 9$^{3/8}$"
Abbot-Levy Collection.
Shirley C. Burden'in hediyesinin bir parçası.
New York, Modern Sanatlar Müzesi 1999.

Resim 1.3

"Dizgicinin Masası"
Encyclopedie, ou Dictionnaire raisonné des sciences,
Des art et des metiers, par une société de gens de lettres,
Diderot ve D'alambert, 1779-1782.
Ulusal Kütüphane – Paris.

Resim 1.4

Louvre ve Seine nehrinin Pont Neuf'ten görünüşü, 1665.

Musée de la Ville de Paris, Musée Carnavalet, Paris, Fransa.

Giraudon/ Art Resource, New York.

Resim 1.5

New York Şehri Belediye Arşivi Koleksiyonu

Resim 1.6

Alçı beatus sayfası ile kıyamet ve Cehennem tırmığı,

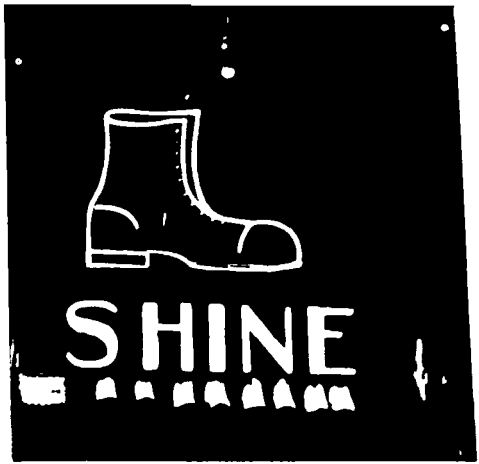
Bruges ya da Ghent, c.1275.

Pierpont Morgan Kütüphanesi, New York. Ms.M.72.f.14v.

Resim 1.7

B harfiyle süslenmiş risale yazını, St. Gall, Switzerland, 9.yüzyıl sonları Pierpont Morgan Kü-tüphanesi, New York. Ms.M.91, f.59.

Resim 1.8

Southern Town'da bir ayakkabı boyacısının tabelası, 1936. ©Walker Evans Arşivi Metropolitan Sanat Müzesi, New York

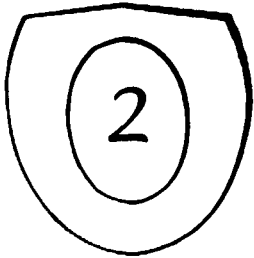
Resim 1.9

Quaker buhar banyosu, The Shocking *History of Advertising* E.S. Turner, Dutton Yayıncılık, 1953.

Resim 1.10

Need filminden bir stil fotografi

Mora Davey ve Jason Simon.

birinin evinin önünü temizlemek ve pislikleri duvara dayamak

İlahi gücün mührü altında halka açılan para piyasasının ilk zamanlarından beri alışverişin mekânı olan şehir, benzer bir şekilde temizliğe de konu olmuştu. Şehir; şehir merkezi veya tarım bölgeleriyle ticari ürünlerin toplandığı ve altına dönüştürülmeden önce tüketildiği yerdir. Şehri temizlemek için, şehri üretim amaçlarına yol açacak biçimde genişletmek gerektirmektedir. Ama sadece bertaraf edilerek bok nakit paraya dönüştürülemez. Arındırılmadan önce, kendi imalatı olan lağım çukurlarıyla beslenmelidir.

Muhakkak ki şehir, düzenli olmak adına

süpürülen sokaklarla bezeliydi, tıpkı Vaugelas dili gibi. Bununla beraber baskı, onun temizlenmesi için esas etken değildir. Bilakis zenginleştirilmiş şehir baskının arındırılmış geri dönüşüyle, masalın sonunda binlerce alevin ışığıyla parıldamaya başladı. Eğer Fransa'daki ilkel birikintiler ve bunlardan esinlenerek sansürden geçirmek ve kirlileri yıkamakta kararlı olan politik sistemle ilişki kurulmasaydı, şehrin ışıkları dünyayı hiç bu kadar şahane bir şekilde aydınlatamazdı.

EVİNİN ÖNÜNÜ TEMİZLEMEK

Önce çöp sınıflandırılmalıydı. "Yasaklıyoruz," der 1539 fermanının 4. maddesi: "Dışarı, sokağa, meydanlara boşaltılan ya da atılan döküntü, atık ya da çürükler, aynı zamanda tabiatı ne olursa olsun atık sular... Sizlere emrediyoruz ki, bütün durağan ve kirli suları ve idrarları evinizin hudutlarında bulundurmalı ya da bekletmelisiniz. Sizi ihtar ediyoruz ki, bu kirli suları ivedilikle taşımalı ve dereye boşaltmalı ve arkasından da bir kova temiz su ile akışını hızlandırmalısınız." Bütün sıvıların ve yoğun sıvıların bile dolaşımı sağlanmalıdır. Atığın faydasız yüzü burada yatar fakat çöpün değersizliği söz konusu olduğunda aceleyle çokça idrarın bu durgun sulardan üstün olduğu gerçeğini görmezden gelmeyelim.

Madde mefhumu, katılar ve sıvılar arasında tanımlama yapmaz; bazı türleri talep ederken diğerlerini reddederek daha çok sıvı kategorisine nüfuz eder. Fakat durum bu kadar basit değildir,

"Herhangi bir gıda maddesinin, hayvan atığının, iş ve külün, çamur ya da diğer bütün söylenemeyen atıkların sokağa bırakmasını ya da atılmasını yasaklıyoruz. Bu sokakların kullanılma amacı atıklar ya da domuz veya her nevi yaratığı barındırmak olsa dahi çöp boşaltılması yasaktır. Aslında bazı kişilerin döküntüleri ve artıkları toplamasını ve evlerinin içerisinde biriktirmelerini, daha sonra da adı geçen şehir ve çevresinin dışına çıkarılması için bu atıkların hasırdan sepetlere ve muhafaza kaplarına bölüştürülmesini emrediyoruz." Madde 15 durumu bu şekilde beyan eder. Madde 29, "domuz, domuz yavrusu, dişi domuz, kaz yavrusu, tavşan ve güvercin"leri toplu halde şehir dışına göndermeyi tavsiye ederek önceki kusurları düzeltir. Bizim fark ettiğimiz kan ve bok, kabuklardan ve bulaşık sularından farklı bir şekilde taşınıyordu. Fakat bu basit bir biçimde çöpleri, tutumlu soyluların ve kafa çeken köylülerin gözü önünden saklamak değil midir? Basitçe, bu şehri temiz su akıntısıyla ıslatma olayı mıydı ki burada bir atık hiyerarşisine ihtiyaç duyulmuş olsun? Fakat ne zaman biri evlerinin hudutlarında dışkıyı paketlemek ve onu burada zapt etmek için çağrıldı, işte o zaman bir dizi toplu sonuç ortaya çıktı.

İlki ve en önemlisi, öznenin objeyi onun gerçek yerine, *domus*'una, yani evine yerleştirilmiş görmesinin sonucu olarak bokun evcilleştirilmesine tanıklık ettik. Eğer pislik kendini evin içine ve dolayısıyla kişisel alan içerisine yerleştiriyorsa, kesinlikle aile ve ailesel mahremiyetin kurumlarına bağlı acayiplikler şu anda

birinin evinin önünü temizlemek ve pislikleri duvara dayamak

geniş çapta tanınmaktadır. Atığın evcilleştirilmesi ileride mutlaka bilinç tarihi içerisinde, bir zamanlar herkes için kokunun tarihsel gerçekliğini akla yatkın bir şekilde kanıtlayacak uygun bir yer bulacaktır.

Atığın özelleştirilmesi, evrenselliği tarihi veri olmayan bir süreçtir. Bu süreç, aile muhiti içinde, en yakın sosyal bağların yuvasında bok kokusuna katlanabilmeyi mümkün kılar. Aynı zamanda bitleri ayıklamak da artık dışarıda komşuların ve toplumun tüm sınıflarından her çeşit misafirin önünde sergilenen bir davranış olmadığı gibi, dışkılama alanı da her zaman bir iç monolog olmaktan çıkmıştır. Eğer gezginlerin beyanlarına inanıyorsak, bazı Avusturyalı kabilelerde ihtiyaç giderilirken sohbet etmek bir gelenektir. Uygarlıklarını yazının kültürüne maruz bırakarak Leopold Bloom için son derece uygun ahbaplar yaratabilirlerdi.[1]

Toplumsallaşmanın atık politikaları tarafından düzenli olarak bozulduğu aşikârdı. Bir öznenin kendi bokuyla olan ilişkisine hafifçe olsa da dokunmak, sadece öznenin vücuduyla olan ilişkisini değiştirmek değildir. Öznenin dünyayla olan özel ilişkisi ve toplum içindeki konumunu kurguladığı bu simgeleri de değiştirmektir. 1539 fermanı her bireyin ya da her ayrı ailenin atıklarını şehir dışına taşımadan önce onu istiflemelerini gerektirir.

"Her hancı... mülk sahibi veya kiracı... vaziyet ya da koşulları ne olursa olsun hiçbir istisna gözetilmeden her yol, sokak ya da şehrin diğer

kısımlarında ve kenar mahallelerinde, her gün sabah altıda ve ona müteakip üç saatlik aralıklarla evinin önünü temizleyerek atıklarını duvara dayayacak,[2] ya da çöp toplayıcıları seferlerini tamamlayana kadar bir sepet veya bir kabın içerisinde koyacak ve ya on solsluk bir para cezası ödeyeceklerdir. Her mahalleye çöp toplama kartlarını ellerinde bulunduran iki kişi tahsis edilecek ve bu kişiler her gün, belirlenmiş bir saatte ve üç saatlik aralıklarla, bilhassa her türlü çamurun yüklenebilmesi için mühürlü, damgalı ve uzun bir hazne ile buna iliştirilmiş küçük bir çan taşıyacak. Evlerden bulaşık suları ya da herhangi bir atığın dışarı atılması yasaklandığından beri... atıkları sepetlerde biriktirmektense... eğer bu sözde çamur temizleyicileri her sabah ve teker teker her akşamüstü durum bildirmekte başarısız olursa, on solsluk bir para cezasına ve hatta hapis cezasına[3] maruz bırakılacaktır."

Herkes "kendi evinin önünü temizlemek" ile yükümlüdür. Resmi kararın bildirilmesi toplumsal uygulamaları bireyselleştiren, çoktan uygulanmaya başlanmış olan bir sürecin göz ardı edilemeyecek bir aşamasıdır. Bu uygulamayla beraber komşuluk bağları, ailevi alana indirgenecek ve böylece yoğunlaşacaktır.

"Herkes kendi kapısının önünü temiz tutmalı": Aldatıcı bir cümle, anlık bir atasözü. Ya da belki de silahlandırmak için seferber edici ve bir araya toplayıcı bir doxa: "Her erkek kendi kalesinin kralıdır.", "kendi kirli çamaşırlarınızı havalandırmayın"

birinin evinin önünü temizlemek ve pislikleri duvara dayamak

vb. Bu küçük bok birikintisi buraya, bu kapı bana ait olmadan önce yığıldı ve ben, onun biçimine dil uzatanlara meydan okuyorum. Bu küçük birikinti benim şeyimdir, benim nişanım, beni farklı kıldığı şeylerin elle tutulur bir göstergesi ya da beni benzettiği komşum. O aynı zamanda onu benden ayıran şey her ne ise o dur. Onun yığını asla benim olmayacaktır. Dost ya da düşman da olsa, bu sadece bizim benzer olup olmadığımızı anlamamı sağlar: düzenli, temiz, laubali, ayırt edici ya da açıkça ahlaksız.

On altıncı yüzyıl sardunyaların ve pırasaların kapı eşiklerini süslediği, iyi bakımlı ön bahçelerin pek az görüldüğü bir dönemdi. Ve yine de, dönemin
48 söylevi -özellikle yasal söylem- düzenlenmemiş
. karışıklıklarla ilgili kaygıları yansıtır ve özgülüğü
49 mülkiyete bağlayan bir düşünce tarzı çoktan ortaya çıkmaya başlamıştır. "Kendi işinizle ilgilenin ve ben de benimkiyle ilgileneyim" der birey, komşusuna. "Benim evimde, benim ailem arasında olan kirli çamaşırlarım her ne ise, sizin meseleniz değildir. Kapımın önündeki bu küçük yığın benim işimdir, ona göz kulak olmak benim işimdir."

Görmek benim, düşünmek benimdir. Böylece özneyi vücuduna damgalayanlar, Ben'in Kartezyen ideolojisini önceden tasarlayan bu atık politikalarıydı.

TEKRARLAMA, ANIMSAMA

Bir zamanlar atık tam anlamıyla evcilleştirilmişti; evin içinde sadece evcil hayvanların bulunmasına müsaade edildi (usulen kesilen ve yiyecek olarak

kullanılan hayvanların istisnasıyla). Daha çok dişi domuz ve domuz yavruları, şehrin sınırları üzerinde atığın toprağı beslediği ve hayvanların otlatıldığı istikametlere gönderildiler.

Eğer dil, üst tabaka tarafından çevrelenmiş altın bir objeyse şehir, mütevazi icatlara bezenmiş bir mücevherdir. Atığın dönüşümünün başlangıç safhalarında, dünya beslenmiş ve zenginleşmiştir ve böylece şehre yararlı meyveler verir. Şehir de artık bok kokmayan, başkalaşıma uğramış bu meyveyle zenginleşmiştir. Zaman zaman bir şair, başkalaşmış olanın kökenini açığa çıkarır ve altını onun "lanetli dünyası"na, samanına ve gübresine geri gönderir; dolayısıyla bir an için döngüyü bir durağa getirir.

On altıncı yüzyıl, bilinçsizlik asırlarının altına gömülmüş eski geleneklerin hatırlatması olarak belirtilmiştir: Dışkının toprağı gübrelemek için kullanılması, böylesi bir durumda, bir zamanlar Romalılar arasında kullanılan bir uygulamaymış.

Atığın kullanılabilirliği aslında bir yeniden diriliş. Atık yatırımı -özellikle de insan atığı- yakın zamandaki uygulamaların yapmacık bir şekilde unutulmasıyla değeri kalıcı bir şekilde belirlenmiştir. Bu uygulama bir keşif olarak ya da daha iyisi, antik modellerin yeniden keşfi olarak sunulmuştur. On dokuzuncu yüzyıldaki kazançlı atık fikri, mükemmel temizlik söyleviyle karşılaştırıldığında, bir tek hevesli kimse bunun tarımsal faydalarını Fransız kırsal bölgelerindeki güncel kullanımını taze örnek olarak göstererek savunmadı.

Daha ziyade Çin'e seyahat eden gezginlerin günlüklerinden, tarımsal teknolojinin *nec plus ultra* savunmasını buldular. Tekrarlama ve yeniden canlandırmanın bu örneği uygarlığın anal imgesel dalgalanmalarını daha iyi anlamamıza yardım eder: Tarihin bir anında iğrenmenin konumuyla ilgilenen şey, önceleyen ya da daha sonraki anda ister istemez tiksindirici değildir. Atık dönüşümüne karşı olan tutum vasıtasıyla, birkaç yıl gibi az bir zaman aralığı içerisinde önceki uygulamaların tekrar uygulanması gibi, bunun mikro varyasyon örnekleri vardır.

Böylece bu, on beşinci yüzyılda (aslında antik Roma'da uygulanmış olduğu gibi) idrarın döşemelik
50 kumaş ve kıyafetlerin temizlenmesinde kullanılması
• yaygın bir uygulamaydı. 1493'te Parisli tuhafiyeciler,
51 bu uygulamadan dolayı öfkelenirler ve krala müracaat ederler: "Çiş vasıtasıyla temizlenen boneler ve diğer mallar, birinin kafasına geçirmesi için ne uygun ne temiz ne de sağlıklıdır; bu yöntemlerde gizli iltihaplar mevcuttur."[4] Fakat elli yıl sonra, 1550 civarında idrar, temizlik amaçlı kullanıma yeniden dahil edildi.

Uygarlık kendini atıktan uzaklaştırmaz fakat peşi sıra çıkarılan kanunların kararsızlığı içinde ihanet, uygarlığın esasıdır. Basılmış kitaplar bu kararsızlığın izleriyle doludur. Özellikle yeniden canlandırılan şey, Yunan ve Romalı dışkı kültü değil -daha çok insan dışkısı üzerine[5]-, dışkı maddelerinin tarımsal metotlarda yoğun olarak uygulanmış olmasının Hükümdarların buyruğu

altında gerçekleşmiş olmasıdır.[6]

STERCUS HOMINI

Atık konularında da eski çağlara geri dönüş, 1539 Kasım Fermanının çağdaşı olan çeviriyle başladı. Örneğin, Bolonyalı Crescentius'un yazdığı *opus ruralium commodorum*, Fransızcaya 1532'de çevrildi. Bu çalışma ilk defa *Prouffits champestres et ruraulx* adıyla 1307'de yayınlandı. Başlıkta kullanılan "prouffits", yani faydalar kelimesi para ve bok sembolik eşitliğini belli eder.

1543'te Antoine Pierre, *Géoponica de re rustica selectorem Constantino quidem Caesari nuncupati*'nin tamamen sıradışı bir çevirisini tanıttı: Bizans İmparatoru Konstantin Porphyrogenes'in onuncu yüzyıl eserine Pierre tarafından *Géoponiques* başlığı verilmiştir. Ve özel lağım çukurlarının yapılması için yayınlanan fermandan ancak 10 yıl sonra, Oliver de Serres'in ileri sürdüğü bazı iddialara göre, bu yeni tuvaletlerde toplanan insan dışkısı başka maddelerle[7] karıştırıldığında mükemmel bir gübre elde ediliyormuş.

Bütün bilimsel incelemelerin insan dışkısının seçkin konumu üzerinde hem fikir olduğu gün yine de gizemli bir şekilde güvercin dışkısını tercih ettiler: *Géoponiques*'in imparatorluk yazarı "Güvercin atığından sonra insan dışkısı ikinci planda kaldı" diye iddia eder. Gülünçlükle farkına vardık ki 1843'te M. Darcet'in risalesi başarıyla yayınlanmıştı: "*Latrines modéles, construites sous un colombier, ventilées au moyen de la chaleur des*

birinin evinin önünü temizlemek ve pislikleri duvara dayamak

pigeons, et servant a la préparation de l'engrais"[8]. Bu doküman, karmaşık ve dâhice bir sistemi betimler. Bu sistemde güvercin kümesi, ısıyı yükseltir ve bu sayede bir hava akımı oluşturur; bu akım, aromatik bitkilerden (lavanta, adaçayı gibi) oluşan bir yatak boyunca borular içinde toplanarak tuvalet açıklığı boyunca parfümlü ve hafif bir koku ortaya çıkarılması amaçlanır.

Bu hayret verici düzenek, ne kendi yazarı ne de yazarının çağdaşları tarafından alay konusu olmadı. Geniş bir kitleye yayılan bu düzenek gerçekliğe taşındı. Tuvaletin üzerine güvercinliğin yerleştirilmesi, bir kez daha güvercin dışkısı için yapılan antik tercihlere bir örnektir. Ve bu bir
52 yüzyıl içinde tekrardan kronik hafıza yitimi *insan*
. *stercusu*nun antik hiyerarşisindeki konumuna
53 ilişkin kapsamlı tartışmalarda mazeret haline gelir. Övgüyle bahsedilmiş ya da ayıplanmış da olsa bok, insanlık tarihinde ortaya çıkığı her seferde *Erdenrest* durumunun çelişen duygularını tekrarlıyor. Bu durum saldırgan antroposantrizm tarafından karşılaşılmış insan olarak içinde, anthropos'un öz sevgisi kadar yüceltilmiş bir stercus sevgisine sahip olma durumudur. Yaradılışın hiyerarşik skalasında insan, özellikle kendi "excreta"sına verdiği önemle, kendini yukarı çekerek umutsuzca lekelenmiş bir biçimde sonsuza kadar metaneti içinden kendisini meydana çıkarır.

BOK, RUH

Şehir, gübrenin arındırılması sayesinde

temizlenirken, buna rağmen insan atığının, dünyayı zenginleştirebilmesinden ve yeniden altın olarak tomurcuklanabilmesinden önce bir ara(yıcı) kimya yoluyla filtreden geçirilmelidir. Atık kendi ilacına sahip olduğu kadar kendi simyasına da sahiptir. Her çalışma, insan dışkısının ve idrarın güçlerine duyulan ortak inançlara dayanır ve on altıncı yüzyılda tecrübesiz tarım biliminin *sterta*'a ayrıcalıklar tanıdığı zaman kendine özgü bir değer kazanır.

Géoponiques'in talimatları gereğince, insan dışkısı ancak çok uzun dönüştürme işlemlerinden geçirildikten sonra gübreleme amaçlı kullanılabilir. Öncelikle atığın çökelmesi ve tortuyu dipte bırakarak suyunun boşaltılması için nadasa bırakılmasına müsaade edilmelidir ki böylelikle atığın nitelikleri kökenlerinin olumsuz kutbundan olumlu sonuca, asil ve benzersiz bir kutba doğru değişecektir.

Her şey, her şeyin içinde bulunur, her nesne hem esas olanı hem de onun zıddını kapsar, zamanla yakılmış ve kavruk olan besler ve gübreler, iğrenç kokular parfüme dönüşür ve kök de altına; Constantine Porpyrogenes'in insan gübresi için yazdıkları şöyledir:

> *Kötülüğünü azaltması için diğer gübrelerle karıştırılması tavsiye edilmiştir. Ve her şeyden önce mutlaka çiftçilerin bir yıllıktan az bir süre bekletilmiş hiçbir gübreyi kullanamamaları dikkatlice sağlanmalıdır. Bunun kullanılması için neden olacağı hasardan bahsetmemek, tahminen*

birinin evinin önünü temizlemek ve pislikleri duvara dayamak

bu böcekler ve yılanlar için mükemmel bir besin kaynağı olur. Üç-dört yıllık gübre ise en iyisidir, çünkü zaman aşımı gübrenin pis kokusunu ve içindeki zararlıları zayıflatır.

Bu anlaşılmaz inanç *Géoponiques*'te olduğu gibi en erken Columella'nın[9] birinci yüzyıl yazıtlarında da ayırt edilebilir ki bu yazıtlar, gübrenin hem Doğu'da hem de Batı'daki değerini belgeler. Bu on altıncı yüzyılın başında Bolonyalı Crescentius'un çalışmasını ve aynı yüzyılın daha sonraki dönemlerinde tarımbilimsel incelemelerini ve kraliyet fermanlarını ortaya çıkarıyor. Bunun son günlerdeki yansımaları on dokuzuncu yüzyılın hijyen literatüründe ve onun tarımsal uygulamalarında gözlemlenebilir.

Bu uygulamaya olan gereksinim ilk günahın bedensel kalıntısının kendi pisliğini bile kirlettiği anlamına gelir. Öyle gözüküyor ki insan dışkısı, ruh gibi ayrıldığı vücudun "zehirli" izlerini taşıyacak. Bokta bir ahlaksızlık vardı ve bunun yok edilmesi için zamana ihtiyaç vardı ya da insanoğlunu tahrik edecek, onun tarlalarını yakacak ve art niyetli yılanı besleyecekti, bu yılan da ahlaksız olanın vücut bulmasıdır. Fakat eğer atık tortularında arındırılır ya da suyla temizlenirse zehirli özellikleri buharlaşacak ve arkasında sadece fayda sağlayan etkilerini bırakacaktır.[10] Sadece bedenle olan son ilişkisi boyunca bok kendi içinde ve dışında tehlikeli değildir. Onun gübreleyen ruhunu sadece zaman serbest bırakabilir. Ve gizli hayat felsefesi

de dönüşüme karşı duyarlı ve değişen [illegible] olmaktır.

Toprağı dışkının hayat esaslarıyla temiz[illegible] ruh on altıncı yüzyılın ortaçağ simya gelen[illegible] geri dönüşünü canlandırmıştır ki bu da fe[illegible] taşını arayışta idrara anahtar bir rol atfeder. İyi kötü dışkı (örneğin bok ve süt) arasındaki diğer devirlerde görülen ayrımcılıktan çok uzağız. Burada, aynı çöplük meselesi, iyi ya da kötü, olumlu ve olumsuz, yararlı ya da zararlı olabilir.

Modern tıp, özenli dışkı araştırmalarıyla sıhhatsizliğin görülebilir belirtilerini ararken, atık hastanın vücudunun somut bir içeriği olarak bokun şekline, rengine ve diğer çehrelerine bürünür. Jonathan Swift, bu bakış açısının arkeolojisini betimleyen kişi, bunu polisin parmak izi, ipucu ve kalıntı ararken kullandığı gözetim yöntemleriyle karşılaştırır.

Özellikle on altı ve on yedinci yüzyıllarda simya, bütün bir bok üzerine tıbbi deneycilik sektörüyle birlikte tamamen farklı sınırlar boyunca ilerlemiştir. Klinik tıbbın arifesine kadar, bokun kesinlikle iyi olma potansiyeline sahip olduğu fikri korunmuştur. *Stercus* ölümün esası olduğu gibi hayatın esaslarından biri olabilirdi. Bu inancın gerçek yankıları, Geyphius'un çalışmalarıyla gösterildi, 1593'teki *latrinis mortui et occisi*'de, yazar kötü şöhretli yerlerde yani tuvalet olarak adlandırılan yerlerde ölmüş ya da doğmuş olan seçkin kadın ve erkeklerin kapsamlı bir nüfus sayımından başka bir şey sunmamıştır.[11]

birinin evinin önünü temizlemek ve pislikleri duvara dayamak

Hayatın esası. Bokun gübrelediği ruh gibidir o. Günlüklerinden öğrendiğimiz kadarıyla, Michelet ilhamdan yoksun olduğu zamanlarda, bunaltıcı leş kokusunun onda uyandırdığı yaradılış ruhundan esinlenebilmek amacıyla tuvaletlerde oyalanırmış[12]. Diğer tarafta ise Constantine Porphyrogenes iddia ediyor ki, bok sadece o "pis kokusu" "buharlaştırıldığında" (ateş olan) bok, şeytanla olan anlaşmasını bozarak, besleyici ve gübreleyici bir nefes haline gelir.

On altıncı yüzyıldaki atık politikalarından ancak baskı ağır sürecinin koşulları anlaşıldığında söz edilebilir. Baskı amacına sadece kapitalizmin altın çağında ulaşabilmiş ve sosyalizmin insanoğlunu kendi ihtiyaçlarına boyun eğdirilmesiyle hızlandırılmıştır.

56 Uygarlığın boka karşı olan karşıt görüşlülüğü bir
· yandan çöplerin toplandığı bu yerlerin yıkanmasının
57 istenmesi, diğer yandan ise insan atığı olduğu sürece atıkların arındırıcı bir değere sahip olduğu inancı bu günlerde dikkat çekmeye devam ediyordu.

GÖRMENİN VE KOKLAMANIN ÇIRAKLIĞI

Dolaşım ve üretim yöntemleri tarihinin yanı sıra bilinç tarihini değerlendirirken, "hangisi diğerinin yolunu aydınlatıyor?" diye sormalıyız. Atıklarından arındırılmaları boyunca şehir ve söylev, resim sanatında ortaya çıkan on altıncı ve on yedinci yüzyılların büyük görsel deneyimine katıldılar. Yeni astronomide göze geometrik bir nokta atfeden ve sonsuzluğa bakışı genişleten yeni bir teleskop icat ediyor ve görüntünün önceliğinde Barthles'ın ispat

ettiği doğrultuda Azız Ignatius de Loyola Katolik ortodoksiyi ünlü *auditum verbi Dei, id est fidem*[13]'e karşı kurmuştur ve bu soylem Protestan Devrimiyle toplanma çağrısı haline gelmiştir.

Şehir kendini görünüşle çevrelemiştir; bakışın taleplerine boyun eğmiş, ne sarsılmış ne de gözü rahatsız etmiştir ve hatta kendisinin düzeni aydınlatan ve belirten bir suret olarak kurulmasına müsaade etmiştir. Manzaranın itibarı her nasılsa kokunun engeliyle kıyaslanmıştır. Bu kıyaslamanın önceliklerinin yan etkilerini Immanuel Kant'ın felsefesinde incelikle işlenmiş bir halde buluyoruz: Güzel olan kokmaz!

Tarihçilerin gayet farkında oldukları bilinç tarihi burada dönüm noktasını bulur: Hafifmeşreplikten tevazuya geçiş, koku alma duyusu eşiğinin bazı kokular için hafifletilmesi gerekliliği olmadan gerçekleşemez[14]. Bununla beraber, görülebilenin üstünlüğü mutfağı onun zemini olarak gerektirir. Yani düzensizliğin görüntüsü kokar, ama ne zamanki görüntüden geri çekilir, o zaman gizlenmiş olanı kaydına tahsis edilmiş, çöp odasına indirilmiş, basitçe ortadan kaybolmaktan uzak olanı, koku kalıntıları kesin olarak görünür olanın ekonomisine kaydetmiştir. Zulüm ezilene dönüşü tetikler.

Tersine yozlaşma olarak bilinen bir üretim sürecini besleyerek, kasabadan sürülen şey tüm ülkede ikamet etmeye başladı. Eğer, kırsal kesimin iddia ettiği gibi dünya basık ise, bu sadece yıpratıcı talepleri olduğundan değil, iğrenç bileşiminden ayrılamaz

birinin evinin önünü temizlemek ve pislikleri duvara dayamak

olduğu içindir. En sonunda, *La Terre* Zola'nın iz bırakan bokudur. Bununla beraber, ülkeyi semirten bu şeyler şehirden kovuldu ve neticede kokusuz bir biçime dönüştürüldü. -Hükümdarlar Constantine ve Vespasian tarafından konulan *chrysagyre* (dışkı) vergisini örnek alın.

Ülke ve kasaba altın ve bok gibi birbirinin zıttıdır. Ülkenin tersine kasaba, çürümez bir mekân haline gelir ve yeni bir görülebilen alanı geliştirir. *Bok neredeyse, altın da orada* olmalıdır. Ve bu girişle beraber, altının dışkıyla olan ilişkisinin örtüklük ve karşıt değerliliğini bildirir. Güzelleştirilmiş, düzenli, yüceltilmiş ve arındırılmış olarak kasaba; kırsal bölgenin çamuruna yani kendisine karşı çıkar.
58 "Adam kokuşmuş!", "adam leş gibi para kokuyor!"
. diyecekti burjuvalar daha sonra. Zira pislik tarlalarda
59 parıldıyorsa şehrin sokaklarının altını haline gelir, bokun kokusu altının uyuduğu yerden ayrılmaz.[15]

TEMİZ DEVLET

Ürün ve üretimin yasaları şehrin birbirini takip eden temizlik çalışmalarında, şehri özneleştirmekte ısrarcıydı. Toplumun kendi dışkısıyla olan ilişkisinde her biri farklı ayrıntıları ele verdi: Güzel bulvarlar altındaki Haussman kanalizasyonu proletarya pisliğini Paris'in göbeğine, bu şatafatlı ve devasa oluğa, Les Halles'e getirir. Kültür sarayı Versailles'a sadece iki dakika uzaklıkta olan, iç kısımları gün ışığıyla aydınlatılmış bu mekânın aşağılık ticaretinin ufuneti, sanata yakınlığı nedeniyle muhafaza edilmiştir.[16] Ve böylece bugün bile, despotun

dışkıladığı tebaasının onurlandırdığı, atıl bedenine bağışladıkları adına yüceltilmesi için düzenlenen merasimde güç, yinelenip durmaktadır.

On altıncı yüzyıldan beri kapitalizm, şehri möbius şeridi mantığıyla tuzağa düşürmüştür ki, bu ancak söylev bütünlüğünün diyalektik olabilecek bölünmelere dayanır. Bir tarafta zengin adamın söylevi yatar ki fakirin, aşağılık, müstehcen ve yozlaşmış olan ile ortaklaşa kullandığı bu söylev, diğer bir deyiş ile bok ile paylaşılır. Diğer tarafta ise fakir adamın kanunları yatar; bu kanunlar da ufunetin kaynağındaki varlık ve şatafat içerisindeki yozlaşmadan şüphelenir. Fazla söze gerek yok, efendinin ve kölenin söylevlerinin ikisi de bir Yahudi'nin kokusunu bir mil öteden alabilir, iş siyah adama gelince onların koku alma duyusu tamamıyla harika. Eğer zengin ve fakir aynı ırkçı görüşlere bağlanabilseydi bu sadece kapitalist dinamiklerin herkesi bir başkasının pisliği gibi aynı yere kilitlemesiyle mümkün olurdu.

Pierre Legendre, vatansever bürokrasinin gücünü nasıl devlet mitolojisinden aldığını çok güzel kanıtlıyor: "mutlak güç ve el değmemiş saflığın yüce teminatçısı, sonradan gelen ise kirli para için bir antitez olarak ileri sürüldü." Kendi çıplak durumunun içindeki güç: isyan etmektir, bütün bu şeyler olduğu gibi aşağılık ve dünyevi takasa (para, kan, seks) bağlıdır. Neden batılı kurumlara halklarının elini kolunu bağlayan acımasız bağlantılar, merkezci gücü böyle kusursuzca uyguladılar? Neden bozulan devletin tüm hayallerini engellediler ve bunun etkileşimini

uzatmak yerine hizmet ettiler? Çünkü devlet bozulamaz ve devlet saf olarak anlaşılmış en çirkin şeyleri ve hatta parayı bile ilahi eliyle dokunarak arındırabilecek yeterlilikte görülmüştür hep.

Bu nedenle para devlete ait olduğu kadar saftır ve bir ortaklıkla buna hizmet etmeye çağrılmış uzmanlar da öyledir. Güç dahi meşrulaştırıldığı ve ilahi olduğu zaman saftır "Herkül gibi Devlet de ahırlar dahil her şeyi temizler" ve en iyi zamanlarını Fransız karşı devriminin idari hukuku döneminde görmüş olan kurtuluş ekonomisi geleneğinden sonra, devleti ilahi gücün mekânı ve temiz düzenin göstergesi[17] olarak konumlandırır. Usulen söyleyebiliriz ki; Gramsci'nin ilahlaşan devletin kaynakları üzerine ıstıraplı araştırması ki *"Machiavelli üzerine notlar"* gibi metinlerde takip ettiği kurumlaşmış Marksizm usanmadan, burada fazlasıyla cevaplanmış olan, merkezciliğin halklarının uykusunu gözler. Legendre'ın isimlendirdiği haliyle "para sıçan devlet", halkını hediye seline boğan zorbaların boku üzerine değişik sembollerle Kutsal Roma Kilisesi'nin başpiskoposu ya da "helyotropik monarşi"nin asıl mihveri olsa bile.[18]

60

61

Şiirimizde güzellik, erkek efendisinden onu temizlemesini isteyen bir kadındır; hiçbir cinsel farklılık doğaüstü birlik içinde yüceltildiği, Kutsal Devletin kısırlaştırma aşamalarına dahil olmadan dünyevi mutluluk tarafından bağışlanamaz. Şüphesiz kadın birliği değil, fakat bir tanesi kadınsılık tarafından değiştirilerek onun cinsiyetsiz amacına yaklaştırılmıştır.[19] Devlet, her nasılsa (kendi deyimiyle

burjuva) kral vasıtasıyla konuşur ve kendi kanununu kralın ağzına yerleştirir. Bu 'temizleyici efendi' emsalsizdir; burada devletin Rönesans sırasında doğmuş olduğunu söylemek mesele değildir, lakin bahsedilmesi gereken: dilin ve paranın etrafındaki pazılı bir araya getiren Modern Devlettir. Devlet, on altıncı yüzyılda baş döndürücü bir devinim kazanan mal ticaretine kendini merkez kılmak adına mutlaka 'kayıt altına alma' işlemine mecburdur. Modern Devlet, burjuva yasalarının kalbinde yatan umumi/özel ayrımı tarafından oluşturulmuş olup aynı zamanda dünyevi yozlaşmayı da başka bir deyişle mal ve beden ticaretini uygun hale getirmesi için tasarlanmıştır. Devlet gücünün saflığından dolayı özeldir ve halk da kendi gücünün temizleyici güçlerinden dolayı özeldir.

Devlet 'temiz para' ile aynı anlama gelmeye başladığında çoklu üretiminde olmazsa olmazı haline dönüştü. Devletin kanatları altındaki tüccarlar bokla uğraşırlarsa, iş anlaşmaları devletin alanlarının dışında yürütülür. On altıncı ve on yedinci yüzyılda Devlet gittikçe büyüyerek merkez sahneyi zapt etmeye geldi. Fakat sadece kendini ebedileştirmek ve ilkel birikim sürecini takip etmek amacıyla, güç mevkisi kendini mutlaka bokun gölgesinden uzaklaştırmalıdır. Zenginliğin birikimini geciktirmemek için merkantilizm mutlaka özel sahaya sevk edilmeli, sadece aktivitelerinin gelişmesini sağlamak için değil fakat daha önemlisi onların kısıtlanmış ve özerk gelişmesine içsel, kısıtlayıcı etik yokluğunda imkân vermelidir.

birinin evinin önünü temizlemek ve pislikleri duvara dayamak

Bu noktada Legendre'ın düşünceleri şunu ortaya koymak için gelişmiştir; on beş ve on altıncı yüzyıllardan itibaren ekonomik teori ve uygulamalar daha önceki devirlere hükmeden etik değerlendirme türlerinden tamamen ayrılmıştır. Daha önce ekonomi, hiçbir zaman açıkça bokun yeriyle, yozlaşmadan yoksun tüm ahlaki endişenin yeriyle meşgul olmamıştı. Ekonomistler Rönesans'ın, ortaçağın dengeli kazanç kuralını ticari teoriler geliştirmek için nasıl bıraktığını gösterdiler. Bullionizm'in ilkel formu, Fransız sanayiciliğine ve İngiliz merkantilizmine dağılmış ve hepsinin tek amacı milleti zenginleştirmekle betimlenmiştir. Öyle gözüküyor ki, biz ekonominin her zaman merkantilistlerin ve
62 fizyokratların uzmanlık alanı olmadığını unutmaya
meyilliyiz: Örneğin; Ortaçağ'da ekonomik düşünce
aynı zamanda ilahiyatçılar tarafından geliştirilmişti
63 (Thomas Acquinas, Nicole Oresme ve kilisenin diğer papazları). Komütatif adalet doktrini ve artan borçlara duyulan ilginin kınanması vasıtasıyla, kanonik düşünceler, ticari değişim etiği ve uygun üretim etikleri empoze etti. Bu nedenle, modern devlet, kanonik düşüncenin ve Greco-Romen geleneğinin varisi olarak kendine rol biçer. İnsan emeği içinde köle görevlerini düşük, yurttaş görevlerini ise yücelten Aristocu ve Platoncu bir ayrımla devam eder. Yeni özel mülkiyet ve sözleşmeden doğan özgürlüğü savunmak için Roma Hukukuna dayanır. Bu bir Romalının konuşmasını baştan sona aklı uydurur, özellikle Fransa'da Devletin kanonik geleneğine, kendini, dolaşım ve üretim sürecine

umumi ve özel bölge arasına bir ayrım yerleştirerek kaydeder. İyi ve kötü arasındaki ayrım vasıtasıyla, parlak ve fahişemsi altın tedavül edebilir. Bu ayrım Devlete, milletin zenginlerinin yozlaşmış ilişkilerinin tüm izlerini temizleyen, simyasal hareketsizlik olarak davranmasına müsaade ediyor. Onun esası olan mahrem, kesinlikle ve açıkça bokla hizaya sokulmuştur. Bok, altın gibi sadece özel bölgelere girebilir. Bu kamu yararının şekillenmesi olarak Devletin, yurttaşların hezimeti sayesinde isyanın hazinesini, topraktan çıkarmasına müsaade ettiği şeydir.

BİR MAHREM ARKEOLOJİSİ

Gayretimiz bu iki şekilden hangisinin diğeri olduğunu, yani duyuların tarihi ya da ekonomik tarihin kibri içinde ortaya çıkmadığını belirlemek. On altıncı yüzyıl tarafından lanse edilen bok politikaları, dışkının özelleştirilmesi ve atık politikasının takdim edilmesi için talepte bulunur. 1539 Fermanı özel yurttaşlarına, evlerine tuvalet inşa etmelerini emretmişti, dolayısıyla "inziva" ve "umum" terimleri arasına kesin bir eşitlik yerleştirilerek, bunda sonra doğanın çağrısına itaat edeceği yer, belirlendi.

Aynı zamanda böyle bir politika eşi benzeri olmayan ve modern anlayışlı bu tuvaletler tarihi eşdeğeri olmadan ortaya çıkıyor. On dokuzuncu yüzyılda Romalıların on altıncı yüzyıldan beri kullandıkları ve "inziva", "tuvalet", "umum" ya da "dinlenme odası" diye belirlenenleri saptamak için büyük bir uğraş verildi. Sadece Roma harabelerinin

varlıklarına dair pozitif bir kanıt ortaya koymaması değil, mimari incelemelerde bu gibi meskenlere değinmekte başarısız oldu. Her nasılsa, istisna olarak *Vutruvius 1 kitabında "cellas familiaricas"* kelimesini bulduk, bu kelimeyi genellikle söylenen *"sellas familianas"* ile karıştırmamak gerekir. Vutrivius'un çalışmasının Cloude Perrault baskısı şu notu içerir:

> *Tuvaletler hakkında. Vitruvius'un "cellas familiares" ile ne söylediğini kesin olarak bilmek kolay değildir, sellas perferatas, ad excipienda alvi excrementa accomodats, fakat sella oturarak ya da lazımlık anlamına gelen küçük oda anlamına gelen cella'dan farklıdır. Kanıtı buradadır, yine de Vitruvius "sella" için "cella" sözcüğünü kazara kullanmamıştır burada özne olarak evleri oluşturan odalar anlaşılır, onları döşeyen nesneler değil. Ve şu sonuca varabiliriz ki; Vitruvius familiarica ya da failiaris sözcüklerini sıradan ihtiyaçları gidermeye ayrılmış, bu odaların kullanımını göstermek için eklemiştir.*
>
> *Şu anlaşılmalı ki; burada "yüklük oda" olarak ortaya çıkan (ki bu çevirmenlerin cellas familiares sözcüğünü nasıl değiştirdiğidir) sadece sandalye ve odanın döşenmesi için gerekli eşyaların saklandığı bir yerdi, Fransızların La Privé olarak tanımladıkları yer değildir, çünkü burada eskilerin bize bıraktıkları binalarda toprak çukurlarına ait bir bulgu yoktur. Onların Latrinas'ları umumiydi ve leğenlerini boşaltıp, temizleyecek*

64

65

köleleri olmayanlar tarafından kullanılırdı M.Var'ın etimolojisine göre onların latrinae a lavando sözü, aynı zamanda quae latrinum lavat ile hizmetçilerinden de bahseder. Bu örnekte Plautus tarafından kullanıldığı gibi, Latrina Roma çukuru olarak anlaşılmaz. Tiber nehrinin aktığı yeraltı kanalları yoluyla temizlemek için görevlendirilmiştir. Plautus'un Latrina kelimesini sellas familiaras'ın velutu latrina particularis[20] olduğunu söylemek için kullanmıştır.

Bu paragrafın açıkladığı gibi, atık maddeler antik Roma'da açıkça umumi-privé- ayrımının öznesi olmuştur. Fakat bu antik model Rönesans'ın modeli ile ancak orantılıdır. Eğer "cellas familiarcas" kelimesinden basitçe anladığımız bir evin içinde açıkça çevrelenmiş "sandalye ve diğer mobilyaların saklandığı bir yer" ise böyle bir mekân, monarşik Fransız devletinin şart koştuğu "privé"den tamamıyla değişik bir yer olurdu. Bu yeni düzenleme hususi alan ile malzemelerin biriktirilme yerini bir araya getirir, bu birleştirmeye ilaveten tüm mülkiyet sahiplerinin "gayret içinde ve gecikme olmaksızın" inşa edecekleri söylenen hususi çukurlar kraliyet emri tarafından bir araya getirilmiştir[21].

Bu dil oyunu bizi duraksatır. El değmemiş halka karşıt olarak "privé" ilkel birikimin adını kötüye çıkartan kirletici işinden ticaret yeri işlevini görüyordu, fakat aynı zamanda karamsar ailevi alan kadar mesafeliydi. "Kişinin işini gördüğü alan"

birinin evinin önünü temizlemek ve pislikleri duvara dayamak

aynı zamanda atığın biriktiği yerdir. Bu birikimin damgası, atığın bireyleşmesi ve yasal sahibinin dışkılamasını ürünlerinin özneye tahsis edilmesidir. Devlet tarafından emredilmiş yeni ego etiği *Onun bokunun her birine!* Diye beyan eder. Bu etik, her özneyi kendi kıçını kendine ait altın yığınının üstüne oturtması için yetkilendirir.

Böylece, bok kendi oluşumu doğrultusunda "kamu"nun diyalektik ötekisi olarak politik bir obje haline geldi. On altıncı yüzyıldan bu yana Devlet, atık üzerine aykırı bir söylem başlattı; her şeye rağmen kapitalist devlet olarak kendi tanımıyla uyumlu bir söylem: Kendilerinin kötü kokulu birikimlerine şaşkın bir bakış atarken mal
66 sahiplerini daha da zengin olmaya teşvik eden
. bir söylem.

67 Privé kişinin işini gizlice hallettiği ve diğerinin de ellerini yıkadığı iğrenç bir yerdir, tam anlamı ile ilkel birikimin yeri. Bu yer, kişinin baktığı, muhafaza ettiği ve hatta şefkat gösterdiği bok yığınının evidir. Diğer taraftan Devlet, Büyük Toplayıcı, vergi oburudur. Tüm bu bokun üzerinde hüküm süren Cloaca Maxima onu kanalda toplar ve temizler, atığı toplamak için özel bir kurum yetkilendirir ve atığın görünümünü, onun iş yerlerinden saklar. Devlet onlara kapalı kapılar ardında küçük kirli işlerini halletmelerini emreden kanunlara karşı gelen mülk sahiplerine ciddi para cezaları düzenler, atıklarının balkonlardan sokağa uçmasına müsaade eden kişiler "tüm bunlar pek güzel kokmuyor" şüphesini onaylayabilir.

Fakat bütün bunlar Trufaldin'i durduramayacak, ne penceresinden Léandre'in[22] üzerine lazımlığının hoş kokulu içeriğini boşalturken ne de Dadıyı, Don Japhet'i dâhice ıslatmaktan alıkoyamayacaktır:

Dadı: (*pencereyi açarak*) Gece karanlık.
(*Don Japhet'in kafasına bir çanak boşaltarak*) Suya dikkat edin!

Don Japhet (*bağırarak*) : Su! İyi Tanrı! Alçak!
Kötü şans ve beddua.
Kötü orospu, dadı, kul ya da şeytan.
Beni sidik içinde bırakan iğrenç pisletici.
Çağlayan ceset, şeytanın dolabı.

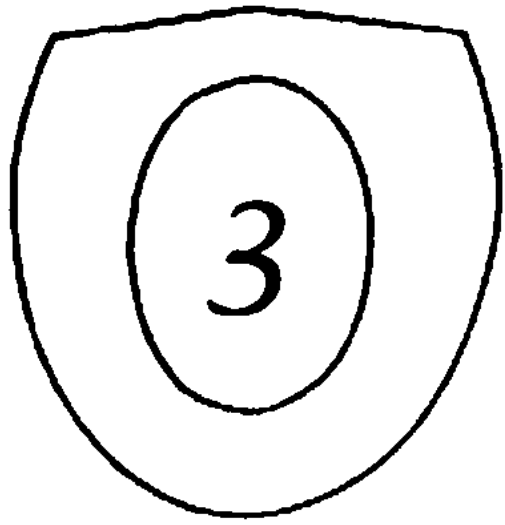
Dadı (*yine*) : Suya dikkat edin!

Don Japhet: Bu dişi şeytan dozunu arttırdı
Korkunç dişi maymun! ...Gülsuyu
Böylesine buz gibi bir gecede dayanılmaz olurdu,
Fakat onun zehirli püskürtüsü içinde sarhoş olmak,
Canım güzelimle tanışmayı hayal ettiğimden beri,
Ve şimdi ne için diye soruyorum, ne için

bu keskin acı?

Belki de aşk lanetlenecek, balkonlar da lanetlenecek. Biri bu sidiğin içinden ortaya çıkacak, çırılçıplak [23]

Burada şehir sokaklarının temizliği bir tehlike değil. Kişinin çöpünü camdan dışarı atmasına dair uygulama, on yedinci yüzyıl boyunca devam etti. Devrim gününün arifesinde Paris için "bu büyük şehirde çöp toplayıcılarını faraşlarının pislik saçratmalarına ya da kokuşmuş sokak diline maruz kalmadan yaşamak imkânsız" [24] denmişti. Bu sadece hijyenin gerçek yokluğunun manalı hedefinden uzak olmadığını onaylar. Atık politikalarının amaçlarının başka yerlere yöneltildi ve söylev düzeyinde bile amaçları kendiliğinden belirleyemeyiz. Eğer amaç gibi bir şeyin elde edileceği söylenebilirse, bu her zaman sembolik yedeğinin iyiliğinden saptırılmış olan bir objenin (bu durumda bok) kaybının bedelidir. Üstelik varsayılan obje, sorgulanan objeden azdır ve öznenin onunla olan ilişkisinde bir vardiyayı kucaklar, bu ilişki şimdi Mutlak Devleti ve yüz yüze olan bağımlı ve sallantılı durumu içerir.

sömürgeci şey

76
•
77

On birinci figür: Maske onu buruşturur,
çiğner ve tıkınır ta ki, o hepsi uygarlaşmış olan
koloni şeyini yutana kadar.

-Bernard Noel, Le Chateau de Cene (1975)

Devlet, elbette ki kanalizasyondur. Sadece kurt gibi aç ağzından ilahi kanunlar püskürttüğü için değil, kendi kanalizasyonları üzerinde temizlik kanunları hüküm sürdüğü için. Temizlik, düzen ve güzellik Freud tarafından uygarlığın mihenk taşı olarak tanımlanıp devlet tarafından şekillendirildiğinde yeni doruklara yükseltilmişlerdir. "Uygarlık" der Lacan, "avantasıdır: Cloaca Maxima"[1]. Burada devleti kolaylıkla uygarlığın yerine koyabiliriz; bunun kanıtını Freud'un üçlüsünü ne kadar kurumlaştırırsa devletin o kadar totaliter

hale geldiğini bu gerçekte görüyoruz. Uygarlaşma, Yunanlıların "Barbaros" diye isimlendirdiklerinin zıddıdır. Ve şu bakımdan her zaman saf düzen ve ilahi adaletin somutlaşmasıdır: Bugün bile ideal olan "Etat –des– Republiques"dir. "Uygarlık avantadır" önermesi bir ikinciyle düzeltildiğinde tutarlıdır: "devlet kanalizasyondur."[2] Uygarlık, fethedenin yetki alanıdır. Barbarlar istedikleri yere sıçarlar, fetheden kendi yollarını başlangıçtan beri varolan bir yasakla yüceltir: "Sıçmak Yasaktır". Bu ihtar ele geçirilmiş halkların hafızası içinde alıkonulmuştur ve onların yazarlarının verimine nüfuz eder. Ulysses'te Joyce, Profesör MacHugh'u *Weely Freeman* ve *National Press* bürolarındaki "yabancı istilacılara" karşı konuşturuştur.

Saltanat; bu Romaydı

—Bir dakika bekle, dedi Profesör Machugh, sessiz iki pençesini kaldırarak. Kelimelerin sesiyle kelimeler tarafından aldatılmamalıyız. Roma'yı düşünüyoruz, görkemli, buyurgan, emreden.

Lekeli, yıpranmış gömlek manşetlerini gerçetti, duraksayarak;

—Onların medeniyeti neydi? Geniş olduğu fikrindeyim fakat berbat. Yahudiler, bakir doğada ve dağ başında demişler ki: burada olmak için buluştu. Yehova'ya sunak yapmamız için bize izin ver. Romalı, onun ayak izlerini takip

eden İngiliz adam gibi, adımını attığı her yeni kıyıya (bizim kıyımıza bunu asla yapmazdı) sadece claocal saplantısını getirir. Togasının içinde ona baktı ve dedi ki; burada olmak için buluştuk. Şu tuvaleti inşa etmemize izin ver.

—Bizim atalarımız Guiness'in sürekli akım taraflı ilk bölümünde okuduğumuz gibi Lenehan'ın söylediğine uygun olarak yaptılar.

—Onlar doğanın beyefendileriydi. J.J.O'Molloy homurdandı: Ayrıca Roma Kanunlarına sahibiz.

—Pentius Pilatus onun elçisi, diye yanıtladı Profesör MacHugh[3].

78 Ticaret yürütülmekteyken, devlet başka bir
. yere bakar, kendini İsa'nın kanıyla ya da bokun
79 ticaretiyle her ikisiyle de kirletmekten çekinir. Halkı vergilendirme sayesinde temizlenmiş tek istisna, Roma Hukukudur. Devlete yaptıkları ödeme karşılığında günahları bağışlanmıştır. Roma Hukuku'nun İlahi Elçisini tamamlayan Pontius Pilatus, yalnızca devletin havzasında ellerini yıkayarak tek olabildi. Böylece temizlenerek, kendini onun saf düzenine ve öncülüğünü yaptığı yasalara bağlamıştır. Bu Hıristiyan Batının kendisine onun hafızasında bir leke olarak bakmasının asıl sebebidir: eylemleri gücün gizli imajını ortaya çıkarmaya çok yakındı, Devletin olumsuzunu yaratmayan altın madeni paranın çürük geri dönüşü namuslu bir rahibeyle süslenmiştir. Üstelik Fetheden devletin bakanlık temsilcisi olarak saflığı yönetecek bir konumda

değildi. Hukuka daldığında başkalarını vaftiz edemez yalnızca kendini yıkayabilirdi. Bu arada, gerçekten çürük ve yozlaşmış olan bürokrasinin üst kademeleriyle nadiren meşgul olur, biri genelde kendini emirler içinde saniyelerin bağnazlığı ile sansürün tüketen sevgisi arasında, aşağı inen bir merdivenin ortasında bulur. Pentius Platus merkezi gücün kurbanıdır.

Seçkin hijyen uzmanlarına göre, Gaultier de Claubry, konu kanalizasyona geldiğinde Viktorya İngilteresi İmparatorluk Romasıyla güçlükle kıyaslanır. De Claubry'nin konu üzerine, vatansever duygularla renklendirdiği raporunda bu salgın hastalıkların, Londra'nın dairesel biçimli kanalizasyon sisteminin sonucu olduğuna inandığı tarif edilir ki; De Claubry'nin karşı çıktığı gibi artılan atıkların aşırı birimiyle sonuçlanacaktır. On dokuzuncu yüzyıl boyunca Avrupa'yı temizleyen hijyenik uygulamaya hız verildi, bu yeni temizlik kavramlarına hitap eden ürünlerin kavramlarına son derece zevkli çeşitliliğini arttırmada İngiltere'nin rolü düzen ve güzelliktir. Profesör MacHugh ve onun rahip yardımcılarının gözlemleri, bir sözden daha fazla bir şey olamaz. Fransa'da her yerde olduğu gibi yeni bir fikstür sonsuza kadar ülkenin kökenine dayandırılabilir. Ve on dokuzuncu yüzyılın sonuyla beraber sadece *İngiliz havuzlar ve İngiliz helâlarından* konuşulduğu duyulur.

Öyle gözüküyor ki Joyce'un İmparatorluk Roması ve Britanya Krallığı arasındaki insafsız eşdeğerlik iddiasında bulunduğu zaman ki sözlerini

anlamalıyız. Aslında, on sekizinci yüzyıl ortaklarına kadar erken bir zamanda; Jonathan Swift Viktorya Dönemi İngiltere'sinin istenmeyen kokular üstüne resmi çizgisinin ne olacağını etkin olarak öngörmüş ve devletin emperyalist yatkınlığı, devletin atık politikasının ilkeleri arasında integral bağlantıyla kanıtlamıştır[4].

KABRİSTAN EVLERİ, KÜLT NESNELER

Siyah adama göre beyaz adam ceset gibi görünür ve kokar. Beyaz adama göre siyah adam bokun rengine ve kokusuna sahiptir. Onların ortak düşmanlığı karşılıklı tanışmaya dayalıdır: Beyaz adam, siyah adamdan kendisinin maskelenmiş ve gizlenmiş kısımlarını ortaya çıkardığı için nefret
80 eder. Siyah adam, beyaz adamın ihtiyaçlarının
· kendini topraktan yukarı çekmesinden nefret
81 eder. (Fetheden, kendisini anayurt toprağından başkasının toprağına kadar çeker, üretim kapasitesini sömürür ve bunu yaparken onu geliştirir, yerli halkını temizler.) Siyah adam, beyaz adamın ihtiyaçlarında, kendinin ölümsüz olduğunu düşünen birinin kör küstahlığını görür. Beyaz adamın ceset gibi kokmasının nedeni budur: O bastırılmış *dünya kalıntılarının* geri dönüşüyle oluşmuş ki bu kalıntılar her erkeğe tutunduğu kadar kendisine de tutunmuştur.

Cesetler, kişinin gömdüğü atıktan ne daha fazla ne de daha azdır. Hıristiyan Batı, cesetlerin ve bokun kokusuna aynı dehşetle uzun bir karşılık verir. Kendi kokularına dayandırılmış hastalıklarda

olduğu gibi, onları kendinden uzak tutma isteği arasında da belirgin benzerlikler bulunur. Ölülerle ilgili tehdidin kaldırılması ancak demokratik eşitlik, yaşayanların yanı sıra ölü bedenlere de yansıtıldığında mümkündür. Toplu mezarın fark gözetmeyen anonimliğinden kurtarılan cesetler, bir kültürün nesnesi haline geldiler. Cesetlerin sakat at kokusu teker teker diner ve bir yadigârın saygınlığını elde eder. Kendi kanalizasyonları onu *Cloca*'ya bağlar ve bağımsız bir şekilde saklanan iyi bir dışkı haline gelir. Mezarlıklar ve bok yığınları seçkin atığın ve enfes cesetlerin buluşmasında tarihsel bir birlik bulurlar.

Batı'da kabirler, kişinin toprağı işlediği ve süslediği bir mekândı, bu koloni ve Viktorya Avrupası için ise, başka bir güzelleştirme mekânı olan tuvaletlerdi. Her ikisi temizlik, tepe süsleri ve iyi malzemeler için benzer zevkin kanıtlarıydı. Somaki mermeri ve maun, porselen ve mermer, atığa mabet olarak hizmet etmiş, pisuarlar kavşaklardaki, İsa'nın çarmıha gerilmesini temsil eden heykeller gibi sokaklara dikilmişti. 1834'te Robert'e ve 1836'da Bloch Wartburg'e göre bazı açığa vurulmamış benzerlikler için, ilginç bir on dokuzuncu yüzyıl ortalarının çok anlamlılığı olmadığı halde, neden minyatür mabetler ve pisuarlar *édicule* ortak ismi altında birleştirilmiştir. Eğer gelecekte bütün kütüphanelerimiz yanıp kül olacak ve antropolojinin bilgi alanı yeniden oluşturulmak zorunda kalınacaksa, bizim nesillerimiz, kuşkusuz ki, neden Tanrılara umumi tuvaletlerde ibadet edildiğini

merak edeceklerdir?

Emperyalist devir, ortaya çıkan ateizm görüşünde olmasına karşın, Roma'ya özgü insan ifrazatına tapınmanın bir kısmının canlandırılmasına etki etmiştir. Roma'nın, Batı Viktorya'daki[5] umumi tuvaletlerin temsil ettiği tüm bu bağlılıklara nazaran daha büyük bir bağlılığı olduğu doğrudur. Fakat on dokuzuncu yüzyılın zorunlu temizliği el konulmuş bok yerleşimleriyle mimari terk edilişi yeterince açıklayamadı: Buralar anma merasiminin yapıldığı yerlerdi. Bu yerler, uygarlaşmış insanın, antik geleneklerin canlandırılmasıyla paradoksal olarak adlandırılan başlangıçta var olan kökenlerin salt farkındalığını defetmek için adaklarını ve dualarını
82 emanet ettikleri tapınaklar olarak ortaya çıktı.

Kraliçe Viktorya'nın pekâlâ bir kuru osuruk
83 olması, Viktorya Londra'sının en mükemmel idrar yollarıyla övünmesinin ve dışkının seçkin tuvaletlere gömülmesinin meşhur olma nedeni değildir. Kişi, daha çok Prens Albert'in yazışmalarındaki ve insan stercusuna gösterdiği özel ilgideki cevabı bulmak ister. Diğerlerinin tersine imparatorluk idaresinde, o *stercusu* benzersiz fiyat ve kalitede bir gübre ve üstün saygıya layık olan bir şey, derin dini düşünceleri sınırlayan bir saygı olarak varsaydı...

Ezilen İrlanda'nın tarihini yazan herkes kesinlikle bu tür düşünce içersinde Jonathan Swift'in acımasız mizahına benzer bir şeyler hatırlayacaktır. Onun alaycı kahkahası bir asır sonra sidik ve sünnet derisi toplayan Kraliçe Viktorya'nın tiksindirici

yüz buruşturmasında yankılanır. (*Joyce da neşeyle faşist tiranın figürünü, Musevi Bloom'un gırtlağına topuklarını geçiren Bello'yu bir bıyık, yeşil bir ceket, dağcı taytı ve tüylü şapkasıyla birlikte donatmıştır.*)

1726'da Londra ve West Minester şehirlerinin ve taşraları içinde kamu bürolarının kolaylıkla kurulması ve korunması için şöyle yazar Swift:

> *Bu söylenen "sıçma kolejleri" dört köşeli olarak inşa edilecektir. Portland taşıyla, sütunlar ve öndeki diğer süslemeler, mermerden; heykeller Basso rölyefleri, Kelt heykelleri, sütun başlıkları ve plasterler hepsi biraz duruş ifade etmek için belirtilmiş boşaltım bölümü: bölge ortasında havuz ve bir mermer çeşme olacak şekilde mermer döşenir. En çok aynı eyleme kast eden grup düz bir çatı ile üzeri kapatılmış, sütunlarla desteklenmiş avlunun iç duvar ve çevresinde dolaşmak için her iki sütun arasından boşaltım odasına bir kapı açılır.*
>
> *Bu bahsedilen hücrelerin duvarları, fresklerle, hiyoreglif ve uygun grotesk figürlerle boyanır; oturaklar pamukla doldurularak kaliteli bir bezle kaplanır ve yerler kış vakti Türk halılarıyla; yaz vakti ise yeşillikler ve serpiştirilmiş çiçeklerle kaplanır*[6].

Londra'nın henüz eleştiri alamayacak bir çeşit tasarıyı keşfetmesi için aşağı yukarı yüzyıl geçmesi gerekti ama bahsedilen tuvaletleri inşa ederek

kurgu üzerine etki eden gerçekliğin kaçakçılığı içersinde en azından uygun grotesk freskler onu dönüştürecekler. Biliniyor ki, ütopyalar genelde pek gerçekleşemezler ve onlara normların iki kez yinelenmesi hatta baskı olarak nadiren ortaya çıktıkları sosyal eksiklik içerisinde yeleme geçişlerinde dayanıklılık verir. Alaycı ve ekşi suratlı Swift, kötü yanlarını ortaya çıkartmaya çabaladığı bu söylevi kurmuş mudur? Pes etmeyi öne aldığı gibi söylemi de var edecek mi? Ya da yeni oluşan Viktorya idealleri, titizlik ve dekoratif sarmalama bu güne kadar gelişmiş mi ki, ezilenler çoktan kendi zaliminin geleceğini öngörebilsin? Aslında sabah esintisinde düğmelerini çözen Bloom'un
84 yönettiği iç monolog alanı bile tahmin edebilmişti;
. Ulysses de bize söylenen, İrlanda'da kaka yapmakla
Londra'da sıçmak arasında bir fark olmamasıdır.
85 Her iki olay da benzer bir şekilde tasarlanmıştır. Bu nedenle Prof. MacHugh vatansever bir küstahlıkla "klozetleri yaratanlar ve kanalizasyon işçileri hiçbir zaman bizim ruhumuzun efendisi olamayacaklar". Fakat İngiltere kendi uygarlığının genişlemesiyle, atığın efendisinin ve ruhların gardiyanının tek ve aynı olduklarını çok iyi bir şekilde göstermiştir.

TİRAN'IN MÜSTEHCENLİĞİ

Uygarlaştırdıkları üzerinde egemenlik uygulamak için Devletin tuvalet denetimi için görevlendirme yapmasına ihtiyaç yoktu: "filozoflara ve devlet adamlarına, tat almaktan kokuya, renge ve vücudumuzun doğal cerahatine siyasi organlar anayasasında öngörülmek üzere ve hükümeti,

endişeli ve hırslı insanların oluşturduğu gizli komplolar için uyarabilecek olan" eğer devlet uç sınırlara kadar gitmeseydi, bu bezdirici baskının etkileri, uygarlığı yönetenlerin gözünde önceden sezilmiş mecburiyetler olarak gösterilecekti. Bu nedenle mantık tereddüt etmeden filozofların ve bakanların açıkgözlü denetçisine saygı gösterdi.

Üyelerin Devletin Hükümdarının tahtıyla bir uyum meydana getirebilmesi için, kalıntının liflerini mikroskop altına taşımalarına gerek yoktur, kanalizasyon oluklarının güvenilir bir kontrolü bunun için yeterlidir. Bu Efendinin kanunu, bilge kişinin, adı anılarak, o nasıl davranılması bilen kişinin kanunudur. Bu kanunlar da belirtilenden farklı olarak başka bir yere sıçılmasını önlemek amacındadır. Öyle ki, De Seysell dil politikasını tamamlamaktan hoşnut olacağını Krala söylediğinde, "ünlü hükümdarlar"ın izini takip etmesi için çağırıldı, "dünya üzerindeki en büyük krallığın sahibi ve krallığın sınırlarını genişletip onu sonsuz kılmak istedikleri zaman" Romalıların izlerini. O on dördüncü Luis'e *Géoponica de re Rustica*'nın Fransızca baskısının tamamlanması için tavsiye vermek üzere geri gelmedi. Her şeyi neredeyse aynılaştıracak bir baskı, bok ve söylevi birleştiren ve efendinin ruh üzerindeki hâkimiyetini garantilemeye çalışan güç çalışmalarıyla tamamen ilişkilendirilemez.

Aynılığın tekrarlanması neden olmaktan çok bir etki midir? Önce, efendi kendini yıkar. Diğerlerinin temizliği daha sonra gelir, eğer kendime doğru düzgün bakabilirsem, eğer kendimi zapt edebi-

lirsem o zaman diğerlerinin bana, bir zamanlar dört ayaküstünde yürüdüğümü hatırlatmaması gerekir. Diğer türlü, monarşik neden, kullanımı değiştirmeden önce "dili arındırmayı" gerekli görsün? Eğer ben güzelsem bu sahibim saf olduğundandır. Pisliği boyunduruğu altına alarak benim ruhumu ele geçiren onun saflığıdır. "Senyörümüze benzeyen bizim tanrımızdır, en yüksek mertebede bulunandır ve en yükseklerden cennetlere ve dünyaya bakan. O dur; onları kendi halkının prensiyle beraber oturtmak için, yoksulları tozdan ve ihtiyacı olanı kül yığınından kaldıran."[8] Benim ruhumu ele geçiren ve benim gerçekten bokun içinden çıkaran O'dur. Bu nedenle kendisine aşkımı ve minnetimi adarım.

86 O, beni bokun içinden çeken, beni onu koklamaktan uzak tutar. O, benden istemeyecektir şimdi
87 uzak olan yığını talep etmemi, o iğrenç bir şeydir fakat beni ondan uzaklaştıran hırsım onun bana ait olduğunu asla onaylamayacak.

Sosyal organları büzücü acemi hükümet içinde, devlet, öznelerini koklamaya davet eder. Devlet; çocuğun kendine hâkim olamayışını, ona kendi *excretasını* koklatarak ya da daha kötü bir şekilde cezalandıran "müstehcen ve acımasız" bir eğitimci gibi yönetiliyordu.[9] Tarihsel olarak güçlü devletin varlığı, coşkusunu yeni koku deneyiminden alır. Koku adlandırılamaz olmuştu ve kokunun ayrıştırılmasıyla oluşturulan güzel koku, hususi alanının düzenlenmesi, atığın birleşmesiyle eş zamanlıdır

1539 Fermanında on yıl önce, Fransa parfüm

için kelime ithal etti ve 1500'lerin ikinci yarısıyla beraber (eğer bir annenin çocuğunun kıçını silmesinin resmini kanıt olarak alabilirsek) dışkı alanı aile çemberiyle sınırlandırılmıştır.[10] Kendi kül yığınından uzakta özne kendi bokuna daha önce hiç olmadığı kadar yakındır ve onu tekrar oraya istediği zaman düşürebilir. "Yoksulluk içinde olanı topraktan kaldırmak" tirani eğitimci devlet içinde somutlaşmıştır.

Kralın kutsallığı, hakları devlete göre genişletilebilir, şimdiye kadar Lord için bir metafor gibi hareket eden, *de stercore erigens pauperem*, saflığıyla benim ruhumu satın alır. Devlet bizi beyazlaştırmak ve bizi masumlaştırmak için; bütün yaptırım gücüne sahiptir. Fakat Tanrının bize verdiği renk, daha küçük bir rol oynamaz. Siyah ırkı yok sayarak, emperyalist devlet müthiş bir mücadele ile karşılaşır: Başarısızlığını maskelemeye çabalarken, her şeye hükmetmesinin başarısızlığını tasdik etti. Totaliter devletin siyahileri ve "tarihsel zenci" dış görünüşünün mantıksızlığı ile benzer mantıkta –çirkin nesne tek başına devletin baştan çıkarmasına karşı dayanaklılık kapasitesine sahiptir.[11]

Bizim ölü bedenlerimiz için, özneler meşru tiranın sönmemiş kirecinde beyazlar, ölü çukurlarından mezarlara geçiş tarihsel olarak kurumsallaşan söylev ile ilerleyiştir ve hatta *stercus* deneyimini aynıştırırken boku "cisimlendirir", özel bir şey olarak atık büyük güne, kamuya ve *excreta*'nın üzerine saçılır. Bu an diğerleriyle beraber oluşur, bu saptama noktasından modern devletin çıkış

noktalarından birini hiç şüphesiz tanımak gerekir. "Ben kamu bokunu hususi boka tercih ettiğimi itiraf ettiğim zaman, basitçe bokun totalitarizmini devletin totalitarizmi ile karşı karşıya getiriyorum." Pierre Guelat bunları yazdığı zaman o devleti kuran gerçekliğin bir kısmını, umumi ve hususi ayrımında geçen ve açıkça bokla sınırlandırılmış bir raporu devlet totalitarizmine eklemiştir.[12] Devlet ve bok tatilitarizminin karşıtlığı, Devletin kendi muhalefeti kadar dışkıcıl olmasına engel olamıyor, totalitarizmi doğrudan uygulayarak boku özel bir şey olarak var ediyor.

Biliniyor ki, devlet söylemi içinde "umumi bok" sözcükler içinde bir çelişkidir çünkü bok
88 dönüştürülmüş toplanmış olduğunda, bok ol-
maktan çıkar ve sembolik eşdeğerlikleri içinde
89 varlığını sürdürür. Diyalektik bölünmenin oluşumu doğrultusunda "devlet totalitarizmi"ni inkâr ederek hususiye erişir, böylece "umumi boku hususi boka tercih etmek" umumi ve hususi'yi ayıran ince duvarı yıkar.

Bu bakımdan aklın keşfinin devlet söyleminin suratını astığı zamanlarda olduğu gibi homojen ve gücün bir fayda olarak ortaya çıkmasına izin vermediği söylenebilir mi?

Eğer tuvalet çukurunun kurumlaştırılması özelin pis kokulu alanı içinde, cehennemlik olmadan elde edilemeyecek bir serbestliğin başlangıcını simgeliyorsa, mikroplardan arındırılmış olan halkın ihtiyaçlarına uygun olarak bölüştürülmüş

kazancın her şahsa tahsis edilişi ve bu halkı sosyal ilişkilerde kelimenin tam anlamıyla besili bir kaz pozisyonunda tutabilmesi için, halkın ağzına sıçan devlet tarafından gerçekleştirilmiştir.

ALIKOYMA, EFENDİNİN ÖLÜMÜ

Kızım dövmeyen dizini döver. Tüm güçlü devletler Kulakları ve diğer zinakarları cezalandırır ve kendi hak eden evlatlarını ödüllendirir. Böylece Hınç, devletin vazgeçilmez kanunlarından biri haline gelir. İşçinin ayaklanması bürokratın tüccara olan nefretine dönüşür. Emek zevklerden feragat etmek olarak kalır, fakat bir kez devlet tarafından onarıldığında öznenin, arzunun aşırı bir ihtiyaç olmadığına inanmasında öncülük eder. Özenin hiç bir şeyden mahrum kalmayacağı bir öncelik olarak anlaşılır. Devletin gözünde onun talebi mutlaka mantığın sınırları kapsamına girmeli çünkü ihtiyacı olan başka bir şeyin kanıtı kalmaması gerekir. Eğer bir keyif alanı kaldıysa, bunun sebebi Azizler olmadan yeri doldurulamayan pozitif bir nesne olarak emek üretimidir. Bu azizler zevke giden yolu ayrı tutarak, potansiyelini ortaya çıkarır. Daha çok hastalarının dışkılarını yiyen kutsanmış Aziz Marie Allacoque, ve en kirli işlerle uğraşmaktan aldığı haz nedeniyle "çöp adam" lakabı verilen Kültürel Devrimin kahramanı Lei Feng, iğrençlik olarak değil; tam aksine iyi yapılmış ve düzgün bir işe duyulan aşk olarak görülüyordu. Birinin kıçını alçaltarak bir çift batılı mavi kotun içine sokması aşağılayıcı bir eylemdir, devletin pisliğini temizlemekse aşağılayıcı bir eylem değildir. Lüksü yozlaşmayla

ortak eden fakir adamın kanunları burada baskın söylem olarak kurumlaşmıştır. Kapitalizmin para ve saflık aşkı, temel karşıtlığı kapsamında sadece bu yüzü ihtiyaçların karşılanması miti içinde sürüp giden bir totalitarizm olarak tanımlandı. Fakat genel olarak konuşursak, alıkoymak hüküm sürdüğünde, fakir adam daha zengin değil miydi? Ve deneyimsiz geçliğinden beri bokunu banka hesabına yatırmak üzere eğitilmemiş miydi? Sonunda boş zamanlarında efendinin ölümünü ve bundan sonraki cümbüşünü tasarlayabilecekti. Bunun yerine bir fanteziye mahkûm edilmişti: efendi daima öldürülecek ve devlet ebediyen katledilecekti fakat gerçekte özne sadece dikenli
90 tel parmaklığı güçlendirerek başarılı olabilir. Bu durum daha milletler arası barış zamanlarında;
91 *içerdeki düşman, erdemli kısmın* uğruna kurban edilen tarafın bir bölümünden başkası değildi. Ve o sosyalist anavatana kadar sunulmuştu. Asla beklenmeyen bu söylem içinde tasarruf varlıklarından elde edilen kazançları erteleyen ve kendi dünyevi damgasını, herkese ölüm sonrası zenginliğin sefasını vaat ederek öbür dünyayı teklif eder.

Herkese *maddeyi evlerinin içerisinde tutmak ve alıkoymayı emreden* Atık Bireyleşmesi, dini öğütler ahlakına bağlanır ve kahramanının eğlence günlerinin her zaman bir sene sonra olduğu bir takvime hizmet eden efsane için ham madde görevini görür.

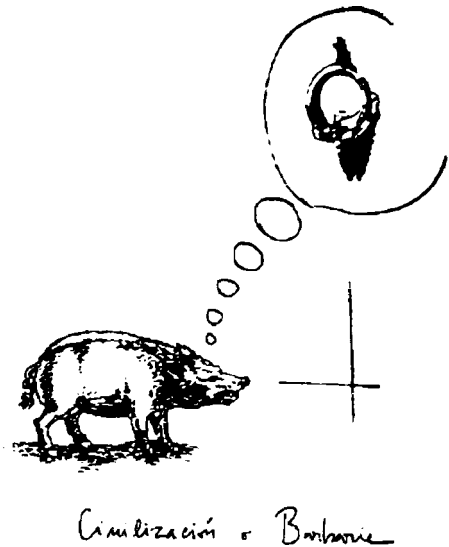
Parisli lordların ve mal sahiplerinin evlerine lağım çukurları ve dinlenme odaları inşa etmesi

gerekliliği, burjuvazi ve asiller aynı talebe boyun eğdirilmediği için paradoks dışı değildi. Paragöz olmak aristokratları acınacak hale getirmişti. İstifçiye olan baskı saçmalık derecesinde aşağılayıcıydı. Bunu Balzac'ın centilmen bakışlarını, yaşlı Gobseck'in yüzdüğü[13] yerde, lağımlara ve kokuşmuş madde yığınlarına ve ticari mallara, çevirmesinden çok önce Molliére'in çalışmalarında görüyoruz. Senyörler bir satıcının kızının çeyiziyle evlenerek, kendi kanlarını kirletmemiş olan bu gerçek asiller, Kral Françoise'ın fermanından önce yaptıkları gibi sıçmaya devam edebilirler; başka bir deyişle masraf ve pislik dolu olmanın kaygısını taşımadan.

Atığın özelleştirilmesiyle hedeflenen burjuvalarda; yaşadığı alan yani şehirde Paris ve onun gibi ticaret merkezleri içinde, eğer maddeyi süpürüp temizlemek ve şehir dışına taşınmasını sağlayacak yetkiye sahip değilse o bundan böyle evinin önünü para cezası altında temizlemek zorundadır. Ve hala, eğer burjuva hedeflenmiş ise, bu kendi söylemi ile olmuştur. Temizliğin bir bedeli vardır, ya da daha doğrusu, kokusuz olmak bedeli dışında bir bedel mümkün değildir. Ücretler, para cezaları ve türlü vergiler, cezalandırma ve ödül olarak işe yarar. Burjuvalar kendilerini, piskoposluk kutsamasını muhafaza eden ondalık vergileri ödeyerek kurtarır. Ve hilekâr tehditler, kendi ağırlıkları kadar altınla bedellenir.

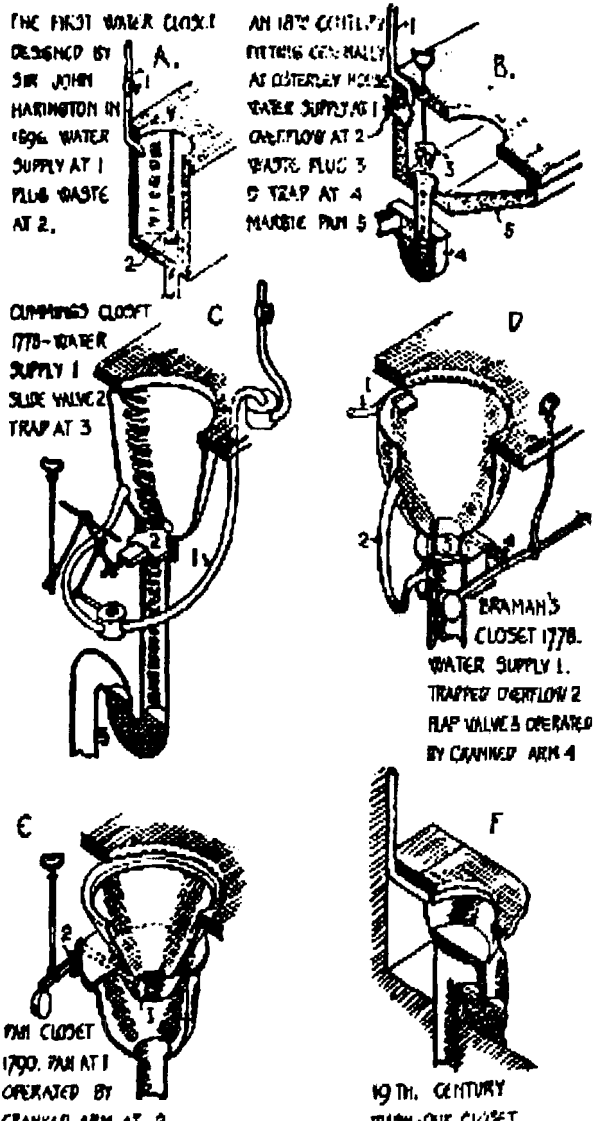
Burjuvalar, tuvaletler inşa etmeye ve kendilerini kendi pislik yığınlarından kurtaracak uzmanlar tutmaya zorunludur. Ya da kendi mülkünü kaybetmenin

korkutucu tehdidiyle bir birey olarak dışlanmasıyla yüzleşecektir. Kurallara aykırı kökenlerin kaydı tutulmayan hazinesini aklayan, devletin koruması altında, kendi utanç verici kokusundan arınmak için para ödemeye zorlanmıştır.

Şekil 3.1
Sergio Vega, *Civilizacion o Barbarie*, 1998.

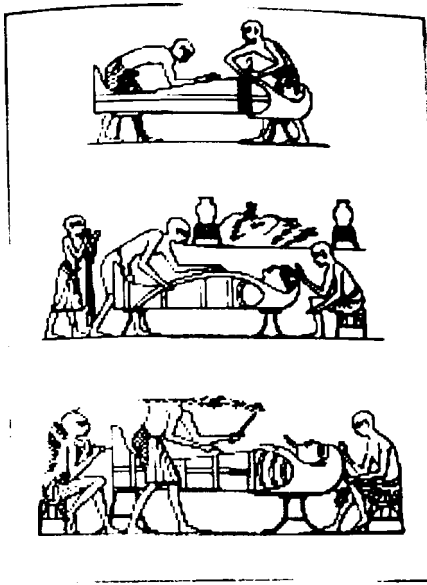
Şekil 3.2
Jeremy Quennell, *The Evolution of Water Closet*,
The Quennel Estate.

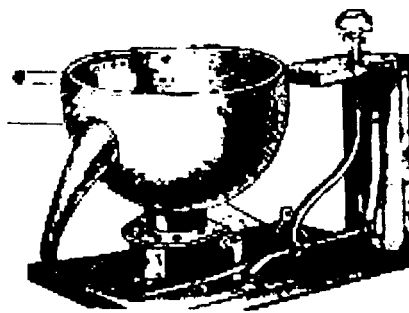

THE FIRST WATER CLOSET DESIGNED BY SIR JOHN HARINGTON IN 1596. WATER SUPPLY AT 1 PLUG WASTE AT 2.
A.
AN 18TH CENTURY FITTING GENERALLY AT OSTERLEY HOUSE WATER SUPPLY AT 1 OVERFLOW AT 2 WASTE PLUG 3 S TRAP AT 4 MARBLE PAN 5
B.
CUMMINGS CLOSET 1778 - WATER SUPPLY 1 SLIDE VALVE 2 TRAP AT 3
C
D
BRAMAH'S CLOSET 1778. WATER SUPPLY 1. TRAPPED OVERFLOW 2 FLAP VALVE 3 OPERATED BY CRANKED ARM 4
E
PAN CLOSET 1790. PAN AT 1 OPERATED BY CRANKED ARM AT 2
F
19TH. CENTURY WASH-OUT CLOSET.

94

.

95

sömürgeci şey

Resim 3.3

Parfümler Kitabı, Eugene Rimel, 1865.
General Reserach Division.
New York Halk Kütüphanesi,
Astor, Lenox and Tilden Foundations.

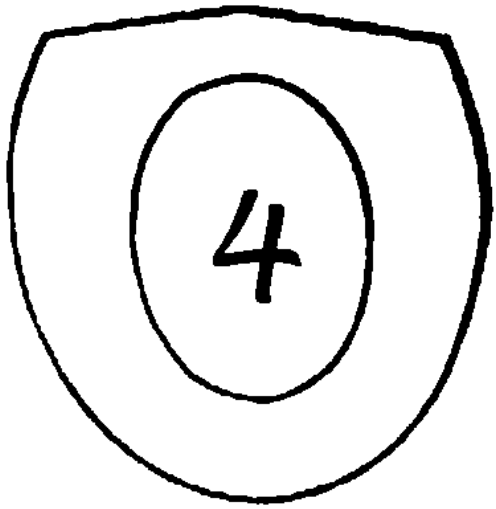
Resim 3.4

Joseph Bramah'ın tasarımı Su Klozeti, İngiltere,1777.
New York Halk Kütüphanesi Fotoğraf Koleksiyonu.

Resim 3.5

Max Becher, Bathroom, 1983.

non olet

Burjuvalar kendi "dünyevi kalıntılarına" uyum sağlayamamış ve onu gizlemeyi denemekten vazgeçememişlerdi, ta ki durumunu belirleyen dile kadar. 18.yy'da Voltaire, Candillac, fizyokratlar vs. ve çoktan 17.yy sonlarında Savary -kendilerini ele alındıkları şekilde küçümseyici olan "tüccar" ve "kaçakçı" kelimelerini dilden çıkarmak için kendilerini son derece titiz bir tanımlama çalışmasına verdiler. "Marquis de Mirabeau der ki, tüccarların ticaretin tehlikesiz bir sevgi nesnesi olabilmesi için onları kötü paranın kuruntusundan kurtaracak olan "alışverişçi halk ve şehirliler"e damgaladığı utanma duygusunu yok edebilmesi gerek bu nedenle Balzac, Sarrasine'de "belki de başka hiçbir ülkede Vespasian'un aksiyonu dahi iyi anlaşılmazdı." diye yazarak bunu kanıtlayacaktır.

CHRYSARGYRE-İDRAR VERGİSİ

Suetonius'un efsanesine göre, Hükümdar Vespasian'ın oğlu Titus, idrar üzerine bir vergi koyduğu için babasını suçladığında, Vespasian verginin ilk gelirlerini alır ve oğlunun burnuna sokarak kötü bir koku alıp almadığını sorar. Titus "hayır," der; daha sonra altının nereden geldiğini öğrenecektir.[1]

"Büyüklüktü Roma" *claoca maxima* konsepti üzerinde dikkatlice çalışılmış ve ticaretin kirlettiği elleri temizlemenin üzerine eğilmişti, Vespasian'ın kuralları altında bu durum idrar üzerine vergi koymaya kadar ileri gitti. Zaman içinde bu vergi insan ve hayvan dışkılarının her ikisini kapsaması için
100 Constantin tarafından değiştirildi ve mükemmel bir şekilde özetleyici Chrysargine olarak isimlendirildi.
101 Bazıları bu vergiyi "temizlik altını" ya da "kefaret altını" olarak adlandırdılar. Bu vergi öncelikli olarak tüccarlar ve kötü şahsiyetli insanlardan toplanıyordu, her ikisi de aynı derecede dile düşmüş olarak nitelendiriliyordu. Dilenciler, fahişeler tüccarlar, takasçılar ve borçlular, köpekler, eşekler ve diğer iş hayvanlarıyla beraber gruplandırılıyordu ki bu hayvanların dışkıları da vergilendiriliyordu. Kısaca onlar kendi dışkısına aşırı bir ilgisi olan "koklama hayvanlarıyla" beraber sınıflandırıyorlardı. (Freud'un yolu izlendiğinde) ve insanlı-ğın küçümsenmesini oluşturuyordu.

Ünlü "Paranın kokusu yoktur" sözünün tek kalıntısı şaşırtıcı bir şekilde tüm politik ekonomi-

lerin durmaksızın inkâr ettiği bir gerçeği açıkça konumlandırdığından beri baki kalmıştır. Roma kanunu İncil gibi konuşur: Kişi günah işlediği yerde cezalandırılacak, sen kendini ticarete terk etmiş olan, sen fahişeler ve satıcılar senin kirli ellerinle ve yolu senin yolundan geçenleri uzaklaştıran leş kokusu, orada yanlışlığını ödeyeceksin; kendi bokun bile vergilendirilecek. Sadece, vergi toplayanların ellerine yerleştirilmiş altınlar suçlarını affettirebilir. Ancak ondan sonra günahlarından arınmış olursun ve bir zamanlar kötü olan saf gücün mekânında dönüştürülmüş olur, leş kokusu ondan uzaklaştırılır ve biz "Non Olet" ilan ederiz. Böylece altın ve bakır benzerliği duygu ve duygusallığı kurnaz bir eşitlik şebekesini eş anlamlar ve karşıt anlamları katmanlaştıran bir bileşik unutuldu ve bu benzerlik Vespasian'ın kanunlarında olduğu gibi nadiren açıkça ifade edilmiştir.

Bu mükemmel cezalandırma diyalektiği Constantin ve Vespasian'ın yaptıkları gibi, özneyi çocuksu bir bağımlılık, düzeyinde tutan bu mükemmel cezalandırma ve kefaret diyalektiği hariç hiçbiri eğitimci devletin şantajını bu kadar başarılı bir şekilde ortaya çıkarmamıştı.

Uygarlık burada doruk noktasına ulaşır. Bununla birlikte Roma kanunlarına sadık olanlar hemen konuşmalıdır: "Neden biz bu kadar güzeliz? Neden biz tüccarlar, fahişeler azat edilmişiz ve de aynada kendimize bakarken hiçbir şey hissetmiyoruz? Çünkü bir bokun tersine, bizim efendimiz bizi yıkar" Her dört yılda bir kendilerini iyi bir şekilde

sunmuş olabilirler. Yüce Toplayıcı'nın uyakları dibinde tekliflerini sunmak için itiraz ve hasta ağlaşmaları, fakat hiç bir zaman eksiksiz bir günah bağışlamasına sahip olamadılar, onların saflıkları geçici ve tesadüfidir. Vespasian'ın aksiyomu Roma Kanunları büyüyen pazar yerleri eğilimine uygun hale getirmek üzere düzenleninceye kadar kötü kokuyu tamamen ortadan kaldıramadı. Ancak o zaman dolaşımın büyük sosyal boynuzu dönüşümü etkileyebilecek ve onunla para öyle bir şeffaflıkla hareket edecek ki, bu düzen kökenlerini asla gizlemeyecek, öyle ki, kapital metaforundan geliştirmek için para artık altından olmayacak, ama kristal olacaktır.

102
.
103

O zaman ve sadece o zaman yazabilecekti Balzac: *Bay ve Bayan Lauty'nin köklerine, eski zamanlardaki varlıklarına dair ve dünyanın dört bir tarafıyla olan ilişkileri üzerine sakladıkları bilginin Paris'te bir şaşkınlık öznesi olarak uzun ömürlü olmadı. Belki de başka hiçbir ülkede Vespasian'ın aksiyomu daha iyi anlaşılmazdı. Yüksek sosyetenin servetinizin değerini bilmesi, sizin kendi eşitlerinizle birlikte sınıflandırmak için yeterlidir ve kimse sizin kafa kâğıdınızı görmeyi talep etmez çünkü herkes onun parasal değerinin ne kadar ettiğini bilir. Sosyal sorunların cebirsel eşitliklerle çözüldüğü bir şehirde, tüccarlar kendi ayrıcalıkları içinde her fırsata sahipti. Hatta bu ailenin kökeninin Çingene olduğunu varsayarsak, onların bu kadar çok varlıklı, bu kadar çekici olması nedeniyle sosyete bu ailenin küçük sırlarını unutmakta hiç zorlanmadı*[2]

Barthes tarafından okunduğunda Balzac, "Kader

şifreli asalet mektubunu paragrafa iliştirmiştir. Tedavülde olan malların dolaşımı, onun kökenlerine eşit izden mahrum bırakan ve onun başlangıçta bahsedilen halinden çıkaran dengeli bir eşitliği hızlandırır. Kan döngüsü asilden soysuza geçişte tamamlanmıştır."[3] Bundan dolayı burjuvalar doğduğunda sessizliklerini "kristal para"nın dürüst ilkelerinin normlarıyla uyumlu bir şekilde koruyacaklardır. Yeni efendinin yükselişi, onun kurallarının önünde olan kişilerin zamansallığı tersine çevirerek zenginliğin köklerinin izinden gitmeyi imkânsızlaştırır ve ilkel yığın ve artan değerlerin tüm bilgi birikimini inatla inkâr eder. Burjuva politik ekonomi kökenleri "Ben hiç doğmamışım" iddiasında bulunmayı mümkün kılan bir zamansallık söylemi yaratarak Tabula Rasa'ya dönüştürürler.

Vücutları ve nesneleri (ürün biçimi içinde) semboller konumuna yükselterek, onları yarı saydam bir konuma yerleştirir; etki eden bu ışık biçimlerini bulandırır, onları opak ve tatsız bir duruma getirir, kokusuz ve ışıklı aynı para gibi, vücutlar da artık spontane konuşmayan temsil tiyatrosuna yerleştirildi, daha fazla kendi köklerine "ihanet" etmeyeceklerdi. Eğer ağızları mümkünleşmişse "*inter faeces et urinus nascimur*" diyemezler. Bu tüm bu şeylerin boku işaret etmesinin nedenidir, aslında kokuyla başlanırsa, yok etmek için yapılmış olmalı. Atığın aroması mutlaka boktan ayrılmalı. Koku bir kez gitti mi geriye sadece madde kalır.

PARFÜM NEDİR?

1762 ve 1853 yılları arasında lağımları dezenfekte etmek için, önemli bir sayıda (ki bu sayıyı tam olarak hesaplamak zor, çünkü genellikle bir bitkinin kimyasal özellikleri ve gizemli kokusunun etkileri arasında ayrım yapılması imkânsızdır) dışkı maddesi bergamot, portakal çiçeği esansı ve limon esanslarıyla aromalandırılmış portakal çiçeği esansı, karanfil ve diğer sayısız esans ve yağlarıyla damıtılmıştır.[4]

Lağım çukurlarını temizleyen ve tahliye eden Parisli çalışanların bu garip karışım ve onların anlamlı dezenfekte nesneleri üzerine şakalar yapmak için çok iyi nedenleri vardı. İşçiler çalışırken "portakal
104 çiçeği kokulu damlalar" konusunda berbatlardı ve
. "serçeye dönüşen bok" hakkında konuşuyorlardı.[5]
105 Anal yolla birbirinin yerine kullanılmak için yapılan kokulara ne kadar kapsamlı bir mecazi yapı uygulanabilir? Aynı yeni oluşan parfüm endüstrisinin en parlak döneminde olduğu gibi, gübre tütsüleri engellenmiş ve morbdite ile kokuyu bağdaştıran bir dezenfekte süreci işin içine katılmıştır: Eğer kötü kokular uzaklaştırılamıyorsa, en azından daha güçlü ve daha az boğucu kokularla maskelenmeliydi.

Bugün bile, "tuvalet suyunuzu mavi renge dönüştüren"[6] "*eau de toilette*" reklamlarını yaptığımız bu efsaneden çok uzaklara gitmiyoruz. Bunun gibi ürünlerin kabul edilen etkileri "kokuşmuş" ve "dezenfekte" mülkler arasındaki çizgileri bulundurmak olan ilginç bir karışım türlerinin sonucu

olduğu ortaya çıkar. En banal medya reklamları bile hala enfeksiyonu, kötü kokuların ortadan kaldırılmasıyla ya da kötü kokuları güzel kokularla kamufle etmenin yollarını bularak yok edebileceği efsanesinin çığırtkanlığını yapıyor. Bunun gibi, kötü kokularla karşılaşmayı umduğumuz yerlerde şaşırtıcı ama eşit derecede güçlü olan leylak ya da çam kokularıyla karşılaşırız.

Ne teoride gerileme ne de asıl vahşetin naivete durumu – bilim öncesi analojilerin naifliğini yardıma çağırmak, hastalıklı olmak ve kötü kokmak fiillerinin üst süte gelmesinin hesabını vermeye ve deodorizasyonu ile dezenfekte eşitliği için çok daha azı yeterli olmazdı. 18.yy'ın sonlarından itibaren -1780 toplum sağlığı kampanyası içinde yoğun tıbbi aktivite dönemine yer gösterdiğinde- hijyen söylemi bu gibi analojiler üzerinde kaldı. Dezenfeksiyon şimdiye kadar sadece deodorizasyonun biçimini takip edebilmiştir. Bu söylem, biz eczacıların, doktorların ve parfüm üreticilerinin uzun zaman önce dışkı maddesini kokusuz ya da daha az kokulu bir cisme dönüştürmek için geliştirdiği yöntemlerden çok daha ilginç bir şekilde ortaya çıktı. Fakat ayrıca iyileştirici özelliklerle saflaştıran, güzelleştiren ve süsleyen güçler de sergilendi.

Sindirim efsanesinde Bachelard, tıbbi dışkı ve sindirim teorilerine gönderme yaparak uygarlığın temel anallığına,[7] burjuvazinin "hazmettirici ilkel esans"larına işaret eder. Buna benzer bir yöntem ile iyi işleyen bir sindirim sistemi sağlıklı olmanın koşulu olarak algılandı, bir organın ya da bokun kötü

kokusu, mezarlık ya da lağım kokusu, doğal olarak sağlığı tehdit edici kokular olarak algılandı. Tüm açıklanmayan patolojiler uygun olarak mefitizm'e dayandırıldı (19.yy hijyeninin moda sözcüğü: havayı pisleten iğrenç buhar ve daha çok salgın hastalıklar gibi evden eve dolaşarak ölüm ve hastalık saçan.)

Kötü kokular neden derhal morbidite ile bağdaştırılmalı? En azından sağlıklı sindirim efsanesinde mantıklı bir açıklama buluyoruz, bu sayede sağlıklı olmak tümüyle koku yoksunluğuna belirtilir ve sözde makbul dışkısal koku ölçüyü belirler. Sindirim ve beslenme, akrabalık toplumundan " sağlık, soy, ırk, türlerin daha uzun yaşaması, sosyal grubun dayanma gücü" toplumunu geçişinde anahtar faktörlerdir.[8] Sözde sağlıklı sindirim (kokusuzluğun bir sonucu) muhtemelen sağlıklı varlığı belli ettiği bir toplum. Sağlıklı bir sindirim sağlığa, ırka ve türlerin üremesine yararlı olarak değerlendirilir. Ve bundan dolayı üreme basit ve saftır. Sindirim, duyulardan kaçtığı ve görüneni anlayamadığı kadar sağlıklı olmaktan uzaktır. Hiçbir aşamasını açığa vurmadan vücudun işleyen sesini işaret eder ve garantiye alır.

106

107

Yarı saydam bedenler: sağlıklı sindirim "kan lekeli paranın bile hiçbir şeyi ele vermediği ve her şeyin yerine geçtiği" bir toplum ekonomisine, bugün bile sağlıklı bokun göstergesi olan sinyaller değişimi ve zenginin, güzelin, çekici olanın belirtisi olarak ortaya çıktığı yere aittir. Vücutların kokularından arındırılması zenginlerin üremesini garanti eder, hijyenin "yok edilmiş dışkı" mitinin

tanıklık ettiği gibi paraya çevrilmesi üretim süreci içinde kaydedilmesi anlık olarak meydana gelir.

Her şeyde doğayı taklit eden bir söylevin ortasındayız. Böylece temsil, paradoksal bir doğal işleyişlerle hizalandı (doğal güzel). Gösterge, toplumsal bedeni doğanın ka-nunlarını taklit etmeye zorlar, bunlar hoş olmayan kokuların dağılımı olsa bile: "Doğa, tüm dünyaya pis kokulu havayı parfüme dönüştürebilen bitkiler bağışlamıştır." (Bernardin de Saint Pierre)

Göstergenin başarısı, değiştirilebilir olanın, daha üstün bir misk ile gizlenmediğinde ya da hoş farz edilmediğinde, ancak kendi berbat kişiliklerine eşit olabilirler. Kokusuzluk, bu sıfatı parfüm konseptinin çıkış noktası ve limitiyle ve ek olarak doğanın parfümünü (kokusunu) oluşturur. Limitlerden bahsediyorsak bunun nedeni, kokusuzluğa yalnızca yaklaşılabilir ya da benzetilebilinir olduğundandır. Parfüm, esansı limon ya da portakal çiçeği de olsa, imkânsız bir amaç doğrultusundaki bir eğilimden başka bir şey değildir.

Acaba lağım işçileri "portakal çiçeği kokulu damlalar"ın suni önleyici ilacıyla korundular mı? Boku kokusundan temizleyen ve onu serçelere dönüştürenin onları mesleklerinin tehlikelerine karşı koruduğuna dayanan bir hayal gücünün mucizesine gerçekte inandılar mı? Ya da tatlı gibi görünen ama aslında acı olan bir hap yutmaya mı zorlandılar? İdeal hijyenist rüyası çok açıkça zorlayıcı bir gereksinin içerir, insan kokusunu ve

insanoğlunun bir zamanlar olduğu "koklayan hayvan"ı tamamıyla yok edebilmek için. Uygarlık kokuyu küçümser ve güç, kendisi ve ilahi saflık arasındaki uçurumu kapatmaya çabalarken onu artmış bir gaddarlıkla yerinden eder. Emperyalizm, rengi cezalandırdığında gaddarlığın doruk noktasına ulaşır.

Medeniyetin kurucu üçlüsünde kokulara yer yoktur: hijyen, düzen ve güzellik. Düzenin ve hijyenin imparatorluğunda, koku her zaman şüpheli olacaktır. Nazik olduğunda bile, ölçüsüz bir parfümde gizlenmiş bir pisliği ima edecek olan, sarhoşluk ve ahlaksızlığın çok tatlı bir hatırlatıcısıdır.

GÜZEL KOKU YOKTUR: GÜZEL OLAN KOKMAZ

108

Koku güzellikle eşit tutulamaz.

109

Avrupa Aydınlanmacıları'nın duyuların politik ekonomisi görselin ayrıcalığıyla ortaya çıkar. Koku alma duyusu herhangi bir derecede, gölgelere indirgenir; bu gericiliğe eşdeğerdir. Condillac farazi statüsünde insanlara duyu bağışladığında, kokuyla başlar, bu tek ham kapasiteyle sınırlandırıldığında güçsüzleşen duygusal deneyimi, kanıtlamak yerine "Biz koku duyusuyla başlamanın en iyisi olduğunu düşündük çünkü tüm duyulardan insan zekâsına az da olsa katkıda bulunuyor gibiydi" Condillac; hoş kokunun, hazzı ve hoş olmayan kokunun da acıyı ortaya çıkardığını kanıtlamakta başarılı olur. Ama ayrımcılığın bu seviyesinde (bu örnekte olduğu gibi "olduğumuz gibi içten düzenleniş" bir durumla

bağdaştırılmış) kokuyu rehabilite etmek için onun ilkel durumunu yükseltmek yeterli değildir.'

Condillac, hoş kokunun zevkle acı arasındaki uyumsuzluğunu göstermekte de başarılı olur. Heykel, maddeyi kavrayamaz: bu tamamen onun duygusunun nesnesi tarafından şaşkına çevrilmektir ve bu sebeple anlamlama ölçüsüne girmeye gücü yetmez. Maden halinde kalıntılar kapana kısılmıştır, en çok, en alçak düzenin hayvanı (bizim heykelimiz koklama engellidir, bu bizi en içtekini anlayacak bir zekâ sınıfına sokar)

Koku duygusundan engellenmiş heykel tamamıyla kokudur. Mesafenin faydası olmaksızın, o kendisinin nesnesidir. Koku algısal hiyerarşinin en alçak basamağına devrilmiştir. Onun anlaşılır diyardan atılması iki defadır: Öncelikle bir duyu olarak tanım dışı bırakılmıştır (Condillac'ın bize söylediğine göre iki defa.) İkincisi ise insan zekâsına en az katkıda bulunan olarak görülmesidir. Koklamak -hayvan ya da heykel olmak- böylece çok aşağılık durumlara sevk edilmiştir. [10]

Epistemoloji dışında bırakılan koku artık estetik tarafından iyi karşılanmıyordu. Güzel, dolaşımın simyasının arasına giren (her ikisi de ticari mallar ve işaretler) ilkel *non olet* ile oluşmuştur. Zenginliklerin kökenleri yoktur; Madam de Lanty'nin maskesinin arkasındaki çamur anlaşılmayacaktır. Bir kez daha bu durumda şehrin ve söylevin inşasında karşılaşıyoruz: Güzel olan kokmamalı. Bu dışarıda bırakma koşulları değiştirildiğinde belirgin hale

gelir; "güzel olan kokmaz", "güzel koku yoktur"a eşit hale gelir. Estetik söylevin dışkısal baskısında, cümle sonraki biçime hükmeder, özellikle Kant'ın çalışmasında. Gül için güzel olduğunu söyleyebilirim ama gülün kokusu için bu kadarını söyleyemem: Bir zevk yargısıyla gülü tanımlıyorum, güzel olarak gördüğüm gülü. Fakat farklı tekillerin karşılaştırılmasıyla sonuçlanan yargı, "güller genellikle güzeldir" artık basitçe estetik olarak tanımlanamaz. Ama bir mantık önermesi estetik olanla temellenir. Yine "gül (koklamak için) hoş" önermesi neredeyse estetik ve tekildir, bir beğeni yargısı değil ama bir duyu önermesidir"[11]

Gülün yenilebilir olduğunu, onu kokusuyla değil de tadıyla yargıladığımızı farz edersek; tadı "iyi tat" olarak nitelendirilebilir mi? Bir yemeğin güzel olduğu söylenebilir, yargı onun yenilebilirliği ile alakalı olmasa dahi, çünkü yiyecek güzellik söylemine katılır. Koku o kadar talihli değildir, iyi, hoş, hatta şiddetli olabilir, ama asla güzel olamaz. Alışkanlık bu çıkarım ile belirlenmiştir. Koku sembolizasyona direnir. Göndergesinin maddiyatının bastırılamadığı içeriğe inatla bağlanır. Ergo: Kokuya güzel demek aşırı derecede ihmalkâr olur, böyle bir ifade güzelliğin kendisi üzerindeki etkilerini serbest bıraktığından beri bunun içerilmesi imkânsızdır. Koku güzelleştiğinde, o zaman güzelin de kokması gerekir, nefes almak için, kendisini koklaması için ve sonra neyin kokusu çıkacak? Çamur ve kan, güzelin saydam yüzeyine, bakir olana sıçramayacak mı? Şahaneyken bile koku her zaman onun kökeninin

izlerini taşıyacak.

Tüm kokular kökensel olarak bok kokusudur. Durum budur, ilk ve en önde gelen yanılı doğada: Köhnelik güzel kokuları berbat etmez, bize söylenen bitkilerin mefitik havayı parfüme dönüştürebildiğidir. Parfüm; pare-fumier, her zaman gübreye karşı koydu. Kendini bokun düşmanı olarak ortaya atarak, parfüm sürekliliğini garantiledi; inkâr sadece kanıtı daha olumlu kılar- bok oradadır. İyinin ve güzelin karşılığı olarak içlerinden çıkardıkları memnuniyet bunun bir kanıtıdır. Gülün güzel koktuğunu söylediğimde, bu bir beğeni yargısıdır. Kant'ın gözlemlediği gibi "beğeni yargısını belirleyen tatmin ön yargısızdır" Tersine, gülün kokusu güzel değildir. En fazla, hoş ve ya iyi denilebilir. Hoşluktaki tatmin ilgiye bağlıdır ve benzer şekilde "iyideki tatmin ilgiye bağlıdır"[12]

İlgi nedir? Mutlaka uzmanlığının algısı içinde anlaşılmalıdır. Aslında ilgi, zevki güdüleyen şeydir. Doğal olarak herhangi bir zevk değil. Lakin zevk yoksunluğu nezaketin tersidir (kendisi ahlakla ve açıklamayla, güzele ve yüce olana bağımlıdır): "İşlenmemiş zevk", "dirençli ve güçlü zevk"[13] Üremenin her iki tarafını da, fiziki ve finansal taraflarını da canlandıran bu zevk, onun mütevazı düzenine rağmen, mutlak kibirle elde tutulamamasının nedenidir, kendi gibi nezaketsiz bu zevk küçümsenemez, onun saye-sinde erkeklerin çoğunluğu doğanın büyük düzenine itaat edecektir -çalışan sınıfın çoğunluğunun evliliği bozuldu. Onun kafası büyüleyici suratlarla doldurulmamıştır, yorgun bakışlar, soylu katlanmalar, vesaire. O bundan

hiçbir şey anlamaz."

Seks, para, *zevk* olarak zar zor nitelendirilen bu eğilimi motive eder. "Direnç, güçlü, fakat aslında o, güzellik duygusundan daha arzulanır. O zevk ve tiksinmek arasında bocalar, herhangi bir derecede zevk adamında hoşlanmama duygusu uyandırır. Burada, "cinsel işlemlerin periyodikliğinin uzak bir kalıntısını buluyoruz, koku alma duyusunun kazanıldığında ve kendini topraktan henüz kaldırabilmiş insan adet döngüsünün "koklama tetikleyicisi"ne duyarlıydı"[15] Koku hala tamamen vahşiliğin eşiğinde sendeleyen "*zevk*" diyarına yerleştirilmiş, üremenin işlevleri tarafından olduğu gibi hapsedilmiştir.

112 Koku güzel olmasa bile, güzelin harfi harfine zıttı olandan, bezdirici genel zevkten iyi ya da hoş
113 olandan ayıran sınırda kalır: "hiçbir şey, güzele nefret uyandıran şeyden daha muhalif değildir."[16]

Ve Kant'ın Freud'dan çok uzun zaman önce öne sürdüğü gibi, bizim nefret objesinden uzaklaşmamızı güdüleyen şey, güzel olana yakınlık değilse nedir? "İğrendiren şeyden uzaklaşmamızı bize hatırlatan temizliğe olan ilgidir."[17]

Güzellik ve temizlik: Burada, saf düzene katılmak için Devletin söylemsel girişimiyle aynı tutum içinde düşünülmüş olan Freudyen üçlünün iki unsurunu buluyoruz. Bu söylem, Kant'ın vahşi bokun rengi üzerine beyaz uygarlığın çektiği ıstıraplarla ilgili fikirlerini dile getirdiği "*Düşünce ve Zenciliğin İndirgenemezliği*" tespitine ilham kaynağı

dan Hume'un Of National Characters [illegible] *de içinde bulunduğu, Observations on the Feeling of the Beautyful and Sublime*'in içinden bir paragrafı kapar ve buna zemin hazırlar.

Böylece, Kant'ın ampirist ve rasyonalist "tüm güzelliklerin duyudan uzaklaşmasına" karşıymış "teklemenin" sonucu olan doğal güzellik düşüncesiyle karşı çıkmasına şaşırmamalıyız. Bu güzellik, daha çok simyanın altını gibi, saf vücutlar grubunun bir kombinasyonunun bozulmaz çökeltisi olan, ya da daha açık bir şekilde "sıvı halden katı hale, ani bir katılaştırma", "süspansiyon hali içinde katı parçacıkların sade karışımı" olarak görünmüyor.

Kokusuz güzellik doğada meydana gelirdi, bu daha çok doğa "büyük toplumsal posta"gibi işlediği için olurdu:

Yine, sulu sıvılar farklı gazların bir karışımı olan bir atmosferde çözünür, eğer bir soğuma sebebiyle ayrılırsa; hiç bir şekilde üretemez bi özel gaz karışımları bir ahenkle beraber sıklıkla artistik ve son derece güzel görüntüler meydana getirirler. Yani düzenlenişini yargıladığımız estetik-bilimsel kötülemeler olmaksızın pekâlâ çiçeklerin, kuşların tüylerinin, ya da deniz kabuklularının güzelliği üzerine düşünebiliriz. Bir renk ve şekil içinde hepsi, doğaya ve doğanın estetik amaçlar olmaksızın kendi özgürlüğü içinde, söz konusu teşkilat için kimyasal yasalara uygun olarak maddi ihtiyaçların düzenlenmesidir.[10]

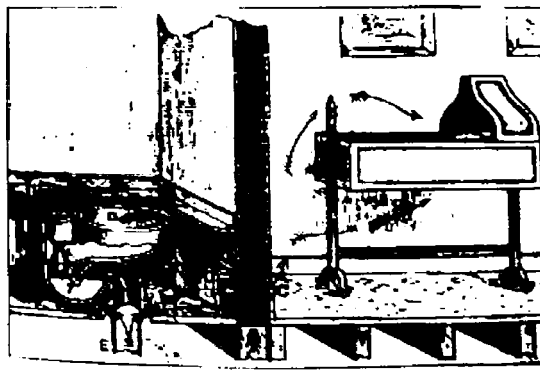
Which way would *you* rather handle garbage?

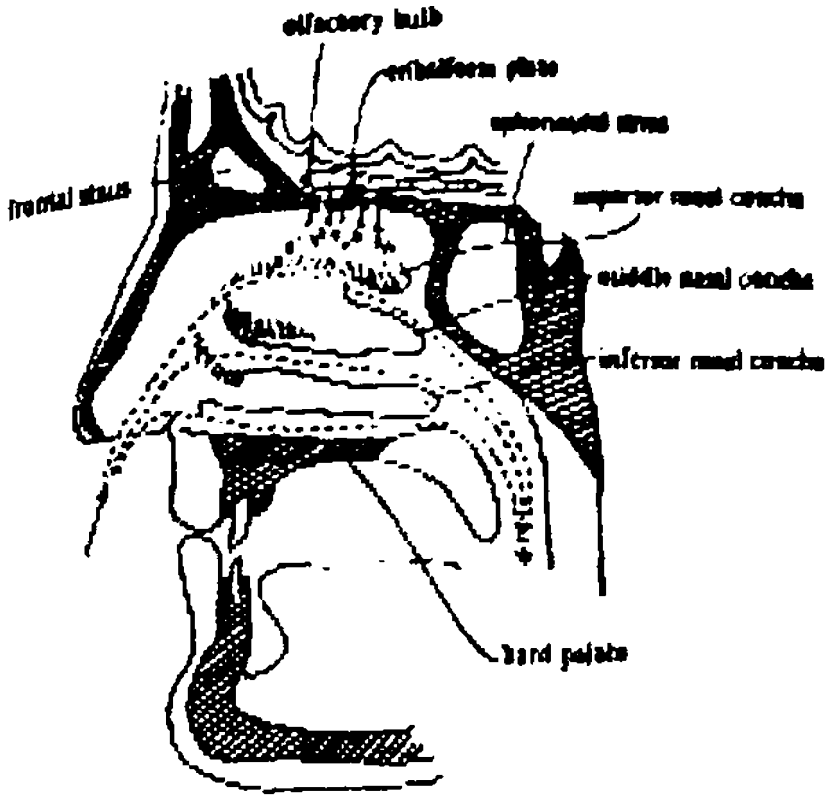

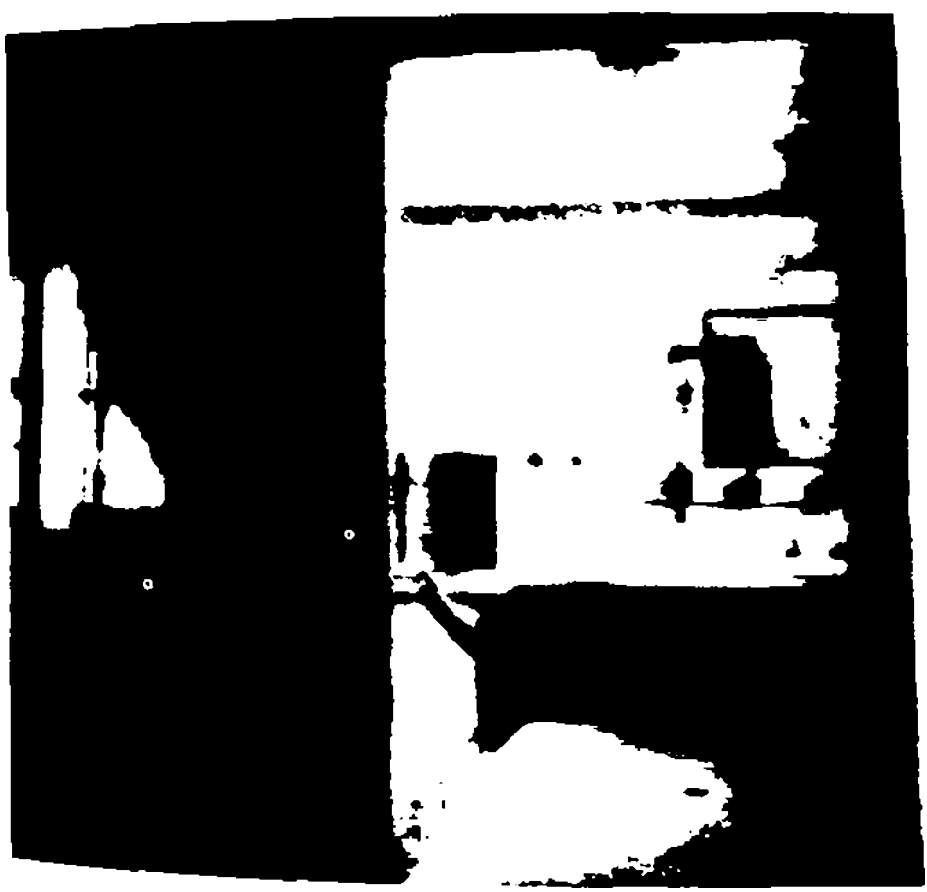
Keep it in your kitchen . . . or

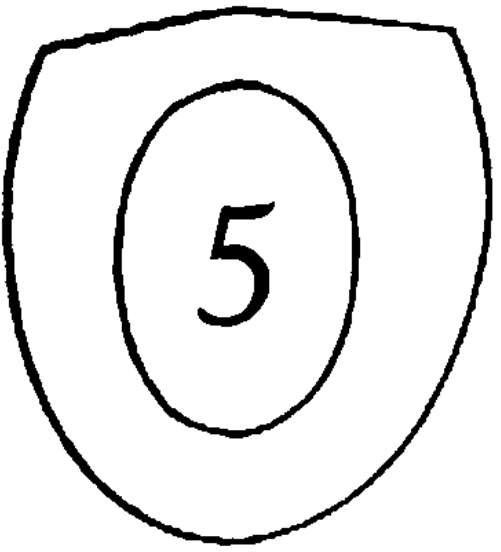
WASH IT AWAY with a GE Disposall?

non olet

makyaj

120

Koklamanın reddinin temeli
krallığın atık polisi tarafından belirlenen bir söylem
121 içinde oluşturuldu. On altıncı yüzyıl söylemi arındırırken kolonizasyonu yeniden keşfetti ve güçlü devletin hijyenik talepleriyle uyum içinde estetiği yüceltirken atığı evcilleştirdi. Bunu yaparken duyuların hiyerarşisini yeniden yapılandırılmasıyla sonuç anan bir süreç başlattı. Koku duyusu yığının dibine, kapitalizmin açgözlü üretimi dışkıyı altına dönüştürülecek değerli bir hammadde olarak gördüğü sürece kalacağı yere gönderilmişti. Güzelin ve kokunun yeni indirgenemezliği aynı zamanda kokuyu alan ve arkasında sadece saf maddeyi bırakan bir yolun eş zamanlı çıkışına bağlıydı.

Estetiğin tortusu üretimin nimetiydi: koku değil ama kokunun işaret ettiği: yani bok. On yedinci

yüzyıl süresince bokun güzelleştirici, iyileştirici ve arındırıcı meziyetleri simya, tıp, kimya ve parfüm endüstrisi tarafından dile getirildi. Bu meziyetler, daha az faydalı olmaya başladıklarında görünürden kayboldular. Bok önceden sahip olduğu yarı sihirli nitelikleri kaybederek cinler tarafından ele geçirildi ve ham madde olarak tekrar keşfedildi.

Yükselmekte olan Avrupa kapitalizmi Constantine Porphyrogenes ve Bolonyalı Crescentius'un çevirilerinde, *excreta*'nın tarımsal üretimde kullanılmasının, Çin ve Yunanistan'da olduğu gibi, antik Roma'da sıradan bir uygulama olduğunu öğrendiler. On dokuzuncu yüzyılda atığı (katı ve sıvı) hayatın esası olarak gören antik inanışlara dayanarak bokun gübreleme meziyetlerini yeniden keşfettiler- ilaç, likör, merhem ve güzellik banyosu için bir losyon. Bokun kokusu buharlaştırıldıktan ya da Honorable Darcet'in güvercin yuvası altına yapılmış Model Latrın'in aromatik bitkileriyle filtrelendiğinde ya da Chevalier, Fourcroy, Gaultier de Claubry, Girard, Sponi, Trebuchet, Labbaraque, Parent-Duch, Telet gibi meslektaşları tarafından geliştirilen sayısız benzer mekanizmalara maruz bırakıldığında bok cisim haline gelir. O bir maddeydi, ancak ruhani güçlerle beraber olduğunda. Üretimin kapitalist amacı içinde bok ham madde olarak hizmet etmiş olabilir, ama; hijyen hayali içinde, eski kuşak fizikçilerini ve simyacılarını çok etkilemiş olan aynı ilkel madde olarak kaldı.

MİDE SULARI ÇALIŞMASI (CHYOLOGIA)

Bokun iyileştirici özelliklerinin tarihi çoktan yazılmış olmalıydı. İdeal olarak bir zamanlar kadınların yüzlerinde ve saçlarında kullanılmış olan bokun kozmetik etkilerine bağlı olarak ikinci bir cilt ile takip edilmeliydi. Antik metinlerden toplanan hayret verici bir inceleme mevcut, özellikle Roma'ya ait olanlar, genellikle yaraların ve hastalıkların *cum stercore humano* ile tedavi edildiğini iddia ediyor.

Aç gözlülükleri nedeniyle kötü bir şöhrete sahip olan Columella ve Yaşlı Cato insan gübresi konusunda en üretken olanlardı.[1] Ama Dioscurides, Apuleius, Catallus, Strabo (ki o 16.yy coğrafyasını tercüme etmeyi üstlenmiştir) ve Sicilyalı Diodorus, hepsi dişlerin ve sakalların beyazlığına, eskiden zayıf olan çocukların güçlü gelişimine atfedilen ve idrara karşı keskin bakışın düzeltilmesine dair kayda değer paragraflar içerir[2]. Üstelik vücudun hassas noktalarına uygulanan idrar baş ağrılarını etkisiz hale getirir ve kaynatılmış idrar banyosu kadın hastalıklarına karşı bir korunma yöntemi olarak kullanılmış.[3]

İnsan dışkısının iyileştirici güçleri öğrenilmiş vücut coğrafyasına uygulandığında; garip benzeşmeler ortaya çıkar, onu yaralar için soğutucu merhem olarak kullanmak ve derin yaralar için temizleyici üstüne oturmak ve kuruplar (kafa) ve on bölgeler (omuz) üzerine uygulanmasının yoğunlaştırılması gibi.

Bir an için dikkatimizi yeniden idrarın inilmesinden için materyale bir katalog sağlayan Plinyle çevirmemize izin verin:

Bizim atalarımız beyaz giysi de idrara daydırıyorlardı; sadece değil idrar değil aynı zamanda doğanın gıçları da, bunları da tıra ayırıyorlardı, hatta bunun gibi hadımlar için doğurganlığı engelleyen beyazların etkisini hale getirmemizde bile kullanıldı. Ama mallıklarından dolayı bundan daha sonra bahsetmemiz uygun olabilir. –ergenliğe ulaşmamış çocukların idrarı şeytanların tükürüğünü önlemede kullanılır, bu isimle anılan bir engerek yılanından çıkan insanların gözlerinin içine tukurur; albüga, donukluk, yaralar, ergenin ve göz kapağı hastalıkları için; yanıklar için başak unuyla birlikte ve kulak içindeki kurtçuklar ve çıralar için yeni bir toprak çanağın yarısına kadar kaynatılmış idrarla beraber kulağın içine pirasayla dökülür. Aynı zamanda buharının çok kuvvetli adet hızlandırıcı etkisi vardır. Salpe göze idrarla sıcak tarsuman [illegible] gözleri güçlendirir ve güne varmaz. Bir için bir yumurtanın beyazı eklenerek bu şekilde göz ergenin yumurtası ile sabah ve akşam aynı oranda yani üzerine uygulanmalıdır. Aynı zamanda mürekkep eklenerek de yazar. Ergenler idrar gözü aydınlatır sarılıklarda ilaçlara göre ve bu hastalıkta [illegible] bu hastalığa yakalanmamalarının sebebi. Eğer

idrar bebeklerin vücutlarındaki isilikleri ve iltihaplı ülserin tedavisi için yanmış istiridye kabuklarının külleriyle karıştırılır. Çiçek bozuğu izleri, yanıklar, anüs hastalıları, cilt çatlakları ve akrep sokması idrar uygulamalarıyla tedavi edilir. En ünlü ebeler; soda eklenerek baştaki sızılar, kepek ve yayılan ülser için özellikle genital bölge üzerinde deri tahrişlerini tedavi için daha iyi bir tedavi olmadığını söylemişlerdir. Herkesin kendi idrarı; benim için böyle söylemek daha uygun olacaksa; eğer bir köpek ısırığı derhal onunla yıkanırsa, eğer bir süngerle ya da yünle kirpinin ete batan dikenleri üzerine uygulanırsa, ya da bir yılan ısırığına; o kişiye daha faydalı olur. Dahası, çullukgiller ısırığı için söylendiğine göre yaralı kişinin kendi idrarının bir damlasıyla kafasının üstüne dokunması mükemmel bir tedavidir. İdrar bize genel sağlığın belirtilerini verir: eğer sabahları idrar temizse, sonrasında ise rengi koyulaşıyorsa, sindirim hala devam ediyor demektir, daha sonra ise tamamlanmış olur. Kötü belirti ise kırmızı idrardır, aynı zamanda idrarın köpürmesi de kötüdür ve rengi çok koyu olduğunda bu en kötü belirtidir. Yoğun idrar içinde dibe çöken şey beyazdır, bu da eklemlerle ya da bağırsak bölgesiyle ilgili ağrılar olacağı anlamına gelir; eğer idrar yeşilse bağırsaklar hastalıklıdır. Aynı zamanda kötü idrar bulanık ve içinde kepekler varmış gibi görünendir. Sulu, soluk renkli idrar da sağlıksızdır, ama yoğun,

İstanbul TARİHİ

kötü kokulu idrar olumu bildirir, [illegible] gelen sulu ince olanın yaptığı gibi. Magi'nin söylediğine göre idrarını yapan kişi yüzünü güneş ya da ay ışığına tutmamalıdır ya da damlaların kimsenin gölgesine düşmesine izin vermemelidir. Hesiod bize idrarınızı yaparken karşımıza kamufle edecek bir obje almamızı ve aksi taktirde bu çıplaklığımızın tanrısallığı incittiğini öğütler. Osathanes insanlara, kişinin kendi idrarının sabah ayağına damlamasının onları tüm büyücülerin iksirlerinden koruyacağını garanti eder.[4]

Onun bu inanışların bizimkilerden çok farklı olduğunu gerçekten iddia edebilir miyiz? Dışkıların rengi hala bazı ağrıların daha az sistemli olmayan sınıflandırılmasının temelini şekillendiriyor ve olumlu sağ taraf ile olumsuz sol taraf esası üzerine düzenlenmiş, vücut haritası üzerinde benzer şekilde dağıtılmış uygunluklarla tamamlanıyor. Eskilerin hayal gücü asırlar boyunca bizlere miras kalmış ve hiçbir zaman Fransız Rönesansı ile 18.yy arasındaki dönem kadar kuvvetli olmamıştır. (Tabii ki, biz araştırmamızı tıp literatüründe dışkı üzerine eski efsanelerin yakın zamanlardaki anlatımlarını kapsamak için genişletmedikçe...)

Biblioteca Scatalogica 16. ve 19.yy'lar arası yayınlanmış, çoğu bölümleri Latince yazılmış olan etkileyici bir çalışma listesi sağlar. 16.yy' da *De excrementis, De egestionibus ve Dissertatio de expulsione*

et rententione excrementorum, örneklerini buluyoruz, bunlar yayınlanma sıralarına göre takip edilmiştir; *Dissertatio de expulsione et rententione excrementorum* (1693), *Dissertio de medicina stercoraria* (1700), *Chlologia historicomedicana* (1725–1750), *Dissertio de alvina excrementorum corporis humani coloribus variam in aegrotis significatione prebantibus*, *Swift*'in iki ciltlik *Great mystery* eseri 1726'da yayınlanmış ve başlığında belirtildiği gibi kapsamlı *Dissertio de medicamentis ex corpore humano desumptis merito negligendis* 1821 yılında yayınlanmış.

Carbon humanum, oletum ve sulfure occidentale (Sterkoral) ilaç tedavisinde en fazla bahsedilenlerdir. Ama bunlar Bachelard tarafından toplanmış
126 sayısız 18.yy tedavileriyle çoğaltılır. Örnek olarak; l'eau de Millefluers'ü alalım; inek gübresinden
127 yapılan, etki çeşitleri kaynağının dana, genç inek ya da boğa olmasına bağlı olan bir ürün[5], Stercus nigrum, ya da fare döküntüleri, bal ve soğan suyuyla karıştırıldığında kellik ilacı olduğu gibi kabızlığın da kesin çözümüdür ve Album graecum hayvanının boku, toz haline getirilmiş fildişinin hazırlanış biçimi gibi ve bilgince hazırlanmış geyik boynuzu gibi boğaz hastalıklarının ilacıdır.

Tıbbın Bachelard'ın cümlesini ödünç alarak, boku "karşıt (antitetik) değerlendirmesi" bu kadar etkileyici olmayacaktı, eğer onun ifadesi sistematik olarak bokun estetik deneyimine dahil edilmeseydi, yani başka bir deyişle, 18.yy'dan önce, iyi ve güzel böyle iç içe benzeştirilmeyecekti. Kesinlikle, Kantçı bok ve koku estetiği ile hem antikitanin hem

de hijyenik idealin ortaya çıkmasından hemen önceki yüzyılların inançları arasında bir benzerlik bulunmaktadır. Fakat her şey gösteriyor gibi gözüküyordu, boka pis damgasını vuran arkaik inançların varlığına rağmen, her şey, reddetmekten çok baskı tarafından karakterize edilmiş ve bokun küratif ve estetik güçlerini sürdürmeye istekli olan, Kapitalizm'in atıkla ilgili söylevi öncesindeki bu devirleri işaret eder gözüküyordu. Bok üzerine tıbbi söylem basitçe bu ilkel hatta belirsiz hoşnutsuzluğun daha gelişmiş bir ifadesiydi. Kant'tan önce, "Tüm bu kokan şeyleri biz çok iyi biliyoruz ve hatta..." nakaratı duyulur: Doktorlar, simyacılar ve parfümcüler, bokun kokusunu engellemekte kararlı olarak, ona en güzel parfümleri eklemenin yanı sıra boku, çişle birlikte, iyi nesneler derecesine yükseltmeyi denediler.

BEN NEDEN GÜZELİM?

Başlarda, tıp ve ona bağlı alanlar, iyi ve güzeli dışkısal olanla birlikte konumlandırdılar. Dışkının gübreleyici özelliklerini metheden aynı yazarlar, dışkının tedavi edici güçlerini tek tek savmışlardır – toprağın ve vücudun kısırlığına muadil bir tedavi olarak. Aynı zamanda benzer bir dikkatle bokun bir güzellik ürünü olarak kullanımını sınıflandırmış ve tartışmışlardır.

Roma kadınlarının danışmanı olan (382'den 385'e kadar) ve genç cildini korumak için yüzün bokla sıvanması uygulamasına karşı insanları uyaran Aziz Jerome'un tarihini kim yazacaktı?

Kilisenin ta kendisinin ortak dölün üstesinden gelen kadınları; yutkunanlar ve rakip Sadean kahramanların dölü midelerine indirecek kadar ileri gidenleri kutsayacağını nasıl bilebilirdi ki? Ve Catulus, Apuleus ve Diodorus; idrarla gargara yapan ve yıkanan Kantabriyalıların ve İberyalı Keltlerin terapatik uygulamalarının kınanmasını, chrysargerius'un *maxima* sı olan kendi uygarlıklarını ve kadınlarının güzelliğini içinde yıkandıkları boka borçlu olan kanalizasyonu nasıl savunabilirlerdi?

Zevk ve iğrenme (zevksizlik) barbarlık ve uygarlığın bölünmesi süresince düzenlenemez. Longinus'tan 15.yy'dan sonra genç kadınlar onun tavsiyelerine uydular ve oral hastalıklarını tedavi
128 etmek için ağızlarını idrarla çalkaladılar[6]. Kaşındırıcı yaralar kızgın idrarla yatıştırıldı. Ve eğer aşk, "aşk
129 hastalığını tedavi etmek için bağrı yanık topluluğun idrarı içinde boğulan"[7] Pliny'nin kertenkelesi gibi, söndürülmesi gereken bir ateş ise, o zaman aşk ıstıraplarından bahsetmeyebilir miyiz?

Aşkın, bokun ve kertenkelenin tarihi de yazılmak için bekler. Antik Mısır'da kadın histerisi, kadınlara kömürleşmiş timsah boku solutularak tedavi edilirdi ve kertenkele dışkısı hem bir güzellik ürünü hem de bok ve bok böceğinin ilahi birlikteliğinde aracı unsurdu[8]. Kertenkele boku misk gibi kokmasıyla tanınmıştı. Öyleyse,16.yy'da, dışkıdan misk kokusu ve civet üretmek için dışkının işlenebileceğini iddia ederek Paracelsus'unbu antik eğilimi canlandırmasına neden şaşırmalıyız?[9] Ve biz zamanında yaygın olan bu uygulamanın boku "civet" ve "Batı Miski" olarak

adlandırmasını neye dayandırmalıyız? Eskiler için, misk ve bok kertenkeleyle ilintilenmiş; daha sonraki zamanlarda ise, ya da en azından Paracelsus için, misk kokusu insan bokuyla bağlanmış.

Misk ve *merde*'nin bu yoğunlaşması içinde, biz bir kez daha parfüm ve bok kokusu arasındaki, esans hakkında hangisini söylemenin daha cesurca olacağı; bağlantı zorluğuyla karşı karşıya geliyoruz. İyi kokuyla kokuşmuş olanları ayıran hassas sınır bir kez daha korunmasız. Gerçek; misk bokun ikizi değildir; fakat onun boka olan yakınlığı zihinsel güç yer değişimine izin verir. Bize söylenen; misk tazeyken yağlı bir kıvamı olan kahverengi bir salgı tarafından üretiliyor ve kuruduğunda sert ve kırılgan oluyor; erkek bir Asya Civetinin kese şeklinde, genital organa yakın ve karın bölgesinin hemen altında bulunan, salgı bezi içinde birikiyor[10]. Renk, tutarlılık ve bu salgıların kaderini kullanarak, bu bedensel topografya çevresinde misk ve bok arasındaki karşılıklılığı desteklemek için bütün bir kelime bilgisi ve yapmacık ortaklıklar gelişmişti. Örneğin, doğal misk " sığır pisliği" olarak adlandırıldı. Buna rağmen, onun zaten anlaşılmaz olan durumuna bir başka karışıklık katmanı eklenerek; misk doğal olarak nitelendirildiğinde, onun kokacağından emin olabilirsiniz!

Misk, çelişkilerin bir araya geldiği ve aşırılıkların tökezlediği yerde son belirti olarak anlaşılabilir. Bu karşıtlıkların yer değiştirilebilirliği, ancak yavaşça topraktan çıkartılabilecek bir ilişkinin gerçeğini ortaya koyar. Kokuların ve onun etrafında örgütlenmiş

maddelerin örtmeceli isimlerle bilinmesine rağmen, misk tüm kokuların meyilli olarak bok kokusu olduğunu açıkça belirten yoğunlaşmanın alanıdır. *Millefleurs* adıyla bilinen su, söz konusu duruma örnektir. Çiçekli ismine rağmen, konumu ve aydınlanmanın zirvesindeki kullanımı antik Mısır'ın timsah bokunun "sürüngen rahmine, kendi yerine, geri döneceği" inancını tekrarlamaktan başka bir şey değildir.

Kelimenin zat anlamını kullanmak tek başına, inek gübresinden damıtılmış bir ürünün tanımlanmasıyla nasıl ilgili olabildiğini açıklayamaz. Bu ironik terminoloji ve portakal çiçeği kokulu damlaların üzerine yığılmış Parisli lağım temizleyicilerin
130 alay etmesi arasında bir bağlantı yok mudur? Bu çalışanlar içi güllerle dolu sahanlıkların olduğunu
131 biliyorlardı, bok çok arkalarda olamazdı; onların kahkahaları, kibirle kendi *Erdenrestlerini* inkâr etmenin yolunu arayan bilim adamlarını kınadı. Bok ve parfüm arasındaki analoji *Millefleurs*'ün üstü kapalı ironisi içinde devam eder – tekrarlanmış zaman ve yeniden ve sonunda bilimsel otoritenin mührüyle meşrulaştırılmış bir analoji:

> *Bay Lemery eczacısından yarım libre galbanum'la beraber eşit miktarlarda sagapenum ve Judea bitumen'in yanı sıra dört ons opopanax da almış, birlikte paketlenmiş olan sagapenum ve opponax hariç hepsi küçük poşetlere sarılmış tüm bu ilaçları cebine koymuş, evine geldiği sırada karşılaştığı korkunç misk kokusuna çok*

şaşırmıştı, hiçbir tarafı misk gibi kokmayan Judea bitumen hariç, bu ilaçların her biri kendi başlarına son derece nahoş ve rahatsız edici bir kokuya sahipti ve tüm bu ilaçların her biri misk ve benzer kokulardan kaynaklanan buharlarına karşı hekimler tarafından kullanılıyordu. Tüm poşetleri teker teker inceledi: hepsi yeniydi ve hiç biri daha önce misk paketlemede kullanılmamıştı ya da tek başlarına misk kokmuyorlardı, sadece içlerinde tuttukları farklı reçeteler gibi kokuyorlardı; Hepsini bir araya topladı ve poşetler tekrar misk kokusu verdi, kıyafetlerine sinen kokunun aynısı. Ertesi gün dahi güçlü bir biçimde hala orada olacaktı. Bu bileşenlerin güzel bir koku üretmesini beklemiyorduk.

Histoire de l'Académie des Sciences (1706)'den olan bu yazı, belki dışkı kullanımları ve konu üzerine de en sıra dışı 18.yy dokümanı: M. Geoffroy'un *Suite de la Matiere médicale*. Yukarıdaki anekdot *Académie*'nin bir tarihçisi tarafından anlatılmış, Paracelsus'un "yumuşak ve yavaş sindirim vesilesiyle, insan dışkısını civet ve misk kokusundan muaf tutmak mümkündür." Paracelsus mükemmel bir teminatla "eğer insan atığı, yavaş ve tekrarlanmış sindirime maruz kaldıysa, kötü kokusunu kaybetmesi için böyle bir yöntem içinde değiştirilebilir."[1]

ÇÜNKÜ BOK BENİ TEMİZLER

Bok ve parfüm arasındaki analojiyi ilerletmeye ek olarak Geoffroy'un metni, bokun güzelleştirici

gücünün Gençlik Çeşmesiyle eşit düzeydi olduğu bok edebiyatının en güzel örneklerini sunar. Ayrıca buradan; 4.yy'da kınanmış olan Aziz Jerome'a özgü uygulamaların 18.yy'da hala etkin olduğunu öğreniyoruz.

Kozmetik kullanıma mahsus sayısız damıtılmalar ve dışkı maddesinden meydana gelen deriyi beyazlatmayı amaçlayan güzellik iksirlerinin görkemi.[12] Gençlik iksiri olarak işlevi, "saç büyümesini arttıran, cildi ve ten rengini güzelleştiren, cildteki yaraları yok eden ve çatlamış elleri iyileştiren" idrar bazlı ürünlerin fazlalığını göz önüne aldığımızda çok inandırıcı değil. Böyle bir mucize tedavinin tüyosunu veren Lisan, kendi gizli cilt rengini zenginleştirici ve
132 abartıcı güçlere sahip olan kendi ürününe güvenen
ve onlara hassas bir neslin kıymetli filtreleri olarak
133 yüklenen, bugünkü reklam metinlerinden farklı değildi.

Précieuse ağzını açtığında, dışkılar ortaya çıkar. Paha biçilemez matarasından dökülen değerli sıvı, onun yakıcı etkilerini gizlemek konusunda aynı derecede maharetlidir. Kendi ateşini su görünümü altında kusar ve metafor alevi içinde onun kokuşmuş başlangıçlarını gizler. Başka nasıl, günlerinin en güzel kadını bok fazlalığını takdir edecek ve onu en güzel elbiselerinin yanında tuvalet masasının üstünde tutacaktı ki? Ve onlar başka hangi nedenden dolayı genç, saf ve sağlıklı olanın bokunu tercih edeceklerdi?

Bize, atletik gençlerin bokunun hepsinin üstünde

bir fiyatı olduğu söylendi. Bazı örneklerde alışveriş tam olarak yeni doğan bebeklerin bağırsaklarını dolduran *mekonyum*'a kadar ileri gider. Diğer bir örnekte ise, kadının ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bir kişi alıkoyulmuş. *M. Geoffroy Suite de la Matiere médicale* kitabı içinde kendi uygulamasını dokümanlaştırmak için *Ephéméries d'Allemagne* (cilt 9-1752)dan yararlanır:

> *(Doktor) Çok ileri bir yaşa kadar cildini dünyanın en güzeli olarak korumak için çöplük sıvısına bel bağlayan yüksek saygınlıkta bir hanımefendiyi tanıdığını iddia eder. O, yegâne görevi sıkı kapaklı kalaylanmış bakırdan bir leğen içinde doğanın çağrısına cevap vermek olan, genç ve sağlıklı bir adamı hizmetine almış. Eylem gerçekleştiğinde leğen derhal kapatılmalıydı ki içindekilerin hiçbiri buharlaşamasın. İçindekiler yeterince soğur soğumaz, genç adam dikkatlice kapağın altında oluşmuş nemi toplar. Bu değerli iksir Madam'ın tuvalet masasının üstünde duran mataranın içine dökülür. Her gün, hiç aksatmadan, bu hanımefendi ellerini ve yüzünü bu hoş kokulu sıvıyla yıkıyordu; tüm hayatı boyunca güzel olmanın sırrını keşfetmişti. Bu nazik ve yağlı salgının gerçekten de cildi güzelleştirebileceğine ve yumuşatacağına inandık. Fakat 'çok çirkin' ve 'iğrenç' olan, bir değere sahip olsa da, her ne pahasına olursa olsun onu korumak isteyen birinin güzellik kölesi olmasında bir saçmalık yok mu?*[21]

Serinkanlı tıbbi gözlemlerin ruhu yerine koyulduğunda; bu açıklamanın otantikliğini neden sorgulamalıyız? Fakat son analizlerde, hem kurguyu hem de gerçeği içeren söylemsel yapıya katılması, onun dürüstlüğünden daha önemsizdir: örnek olarak Marquis de Sade'ın romanları; Marie Alloque'un eğilimi olan hastalarının dışkısını mutlulukla yiyerek harcadığı hayatı kadar iyi. Bu doğrudur ki; güzellik kokuşmuş sıvıları sindirmez; sadece onun içinde yıkanır. Fakat gerçek tüketim Geoffroy'un açıklaması ve Sade'nin metinleri arasında benzerlik yaratmayı gerekli görmez. Hovarda ve hanımefendinin her ikisi de kaliteli dışkı sağlayıcısının üzerinde dikkat
34 kesilecek ve ürününü şekil, renk ve doku temeli bakımından yargılayacaklar. Ve her iki durumda da; görev için genç sağlıklı bir vücut belirlenir.
35 Söz konusu genç adamın, beslenmesine ve genel huzurunu ve fiziğini tehdit edebilecek tüm o diğer şeylere dikkat ettiği, özel bir hizmetin öznesi olarak düşünebiliriz.

Eğer özel önlemler sadece tıbbi metinlerde kastedildiyse; Sade'ın çalışmasında onlar genişçe bildirilmişti. Örneğin ekmek "seraglio'nun menüsünden çıkartılmıştı, çünkü o *coprophagia*'ya (bok yiyicilik) uygunsuz sindirimler üretiyordu".[14] Barthes'ın Sade okumasını takiben, hanımefendi kölesinin bokunda yıkanmayı seçtiği zaman, o bilerek ya da bilmeyerek, kölesinin bokunu erotikleştirir ve onun "fallusun konumunun yükselişi"nde suç ortağı olur.[15] Bu alışveriş içerisinde Güzellik bile,

güzellik kölesi haline gelir, *Suite medicale*'ın işlevi yazarı olarak duyarlı bir şekilde işaret ettiği: Eğer talebi genç hizmetkâr tarafından karşılanmasaydı, hanımefendi, kesinlikle "dünyadaki en güzel cilt ve ten" ile kutsanmamıştı. Genç adamın güzelliği onun atığı ile taşınır aynı dölüyle de taşındığı gibi ve hanımefendisinin yanağında güzelliğinin işaretini bırakır. Ve bir kez daha, bu anekdot, temizlenmiş bokun paha biçilemez konumunda saflık ve güzellik arasında olduğunu onaylar.

KUTSALIN BOKU

Güzellik ve onun Romalı kız kardeşleri Aziz Jerome'un Marie Alloque ve Sade'ın beğenisine dahil olmaya aldırmadılar, ayrıca onlar; saf olmayanın, bakir papazların bokunun mideye indirilmesinin günahın varlığından meydana gelmiş olan geleneksel ritüeller olduğu inancını destekliyordu. O'Donovan'ın Irish Annales'daki takip eden açıklamalarında; yıkanma eylemi kokuşmuş maddelerin kutsanmış maddeleri sindirimi yoluyla bir temizlenme eylemine dönüştürülmüş:

> *Bir zamanlar o (Aedh) henüz Kral değilken, Othna Murı'nun içinden geldi, şehrin ortasından geçen nehirde ellerini yıkadı (Othna nehrin ismidir ve şehirde adını bu nehirden alır) Yüzüne sürmek için bir avuç dolusu su aldı ama adamları onu durdurdu:*
>
> *"Kralım" dedi asker, "o suyu yüzünüze sürmeyiniz."*
>
> *"Neden?" diye sordu Kral.*

"Söylemeye utanıyorum" dedi asker.

"Gerçekleri konuşurken utanılacak ne olabilir ki?" diye sordu Kral.

"Budur " diye yanıtladı: "rahibin tuvaleti o suyun üstünde."

"Burada mı" diye sordu Kral, "papazın kendi dışkıladığı bu mudur ?"

"Gerçekten o" dedi genç,

"Sadece" dedi Kral " onu yüzüme sürmeliyim, ama üstelik ağzımın içine de almalıyım ve onu içmeliyim (sudan üç ağız dolusu içerek), onun dışkısının içine girdiği su, benim için bir ayin."[16]

36

37

Böylece Hıristiyan Batı'nın Evharist konusunda bu kadar konuşkan olmasına şaşırmamalıyız ya da bu çöplüğün sunduğu meseleye ki, onun en gerçekçi söylemidir. Stercoristler (çöplükçü) Christ kelimesini almış-"ağza giren her şey, mideye iner ve ondan çıkar"- O'nun vücudunu ve kanını içermek için. Eğer bunlar ekmek ve şarapla örneklendirilirse, o zaman mutlaka onlarda o hadiseli yörüngeden geçmeli. Aslında, Kral Aedh, ilahi boku Evharist'in dengi olarak telaffuz ettiğinde söz konusu eşitliği saptamıştı. Marie Alloque'un Sadeyan düzeninin takdisini tümüyle komünyon olan bir hayat olarak açıklayarak onun sözleri çok uzak yerlere gitti.

O'Donnovan "bundan kısa bir süre sonra Aedh İrlanda Kralı oldu" diye yazdığında, gücün

meşruluğunun temeli rahibin boku içindedir, demek istediğini anlıyoruz. Kutsal olanın boku vücudu terk eder, yine de kutsallığını korur. Devletin boku öznelerini boğar, buna rağmen onları arındırmayı bırakmaz.

En ilkel inançlar Kilisenin ve Devletin inançlarıyla paralel ilerliyor. Kutsal Komünyon ritüeli ve dışkısal beslenmeyi içeren iyi belgelenmiş sayısız ilkel gelenekler, Kilise ve onun "Efendi ve Yükanmış Güzel"ini[17] düşünmeye çağıran tebaası arasındaki görünen ilişkiye ışık tutar. Bir Hottentot kabilesi olan Namas için, Tanrı, evlilik birleşmelerini nişanlıların üzerine onun idrarını serpiştirerek kutsayan şamanlar üzerine[18] "bizzat kendisi" iner (sadece "ruh olarak" değil"). Bu uygulama Geoffroy'un anlattığına gerçekten bu kadar uzak mı? Her biri hem bu maddenin kimliğine hem de saf ve güzelin söylevini üreten maddeden koluyu eksilten buharlaştırmaya itimat ediyordu. Ve biz Hıristiyan Batının uygarlaşmış özneleri; bizim kendi kutsal su serpme ayinimiz nedir?

Bazı boklar tartışılmayacak kadar iyidir. Sadece arındırılmış olduğu için değil, ama arındıranın ta kendisi olduğu için. O arındırır çünkü o can ve ruhtur -ayrılmış olduğu vücuda bir bağlılığı bulunan bedenin buharlaşmasıyla. "İdrarın özelliklerine ekleme yapılarak, kendi kendilerinden alınan ve çıkarılan" diye bildirir *Suite de la Matiere médicale*, *"etkin ilkelerin yıkılmasıyla kimyasal analizler, idrar yağı ve mükemmel etki için günlük kullanılacak yeni ilaçlar da buldu."*[19] Bok hiçbir zaman Tanrı'nın bir

parçası olmaktan vazgeçmez. Aşağıdaki anekdot bunu -Tibetli Büyük Lama'nın atığı kültünden ya da dışkının Mısırlı tanrılaştırılmasından bile daha takdire değer bir şekilde kanıtlar. Polinezyada, Samoanlar insan ve dil içindeki tanrı ilişkisini her küçük özneye tanrılık bokunun bir ismini vererek kaydetmişler. Bir çocuğa gebe kalındığı zaman, "koruyucu aziz" gibi göre yapan özel bir tanrıya dua edilir. Çocuğun doğumundan sonra, anneye çocuğunu koruması için hangi tanrıyı çağırdığı sorulur. Adlandırılamayan isimlendirilmiştir ve " bu tanrıya duyulan saygıdan ötürü, çocuk bundan böyle onun dışkısı olarak bilinecek ve çocukluğu boyunca "Tongo'nun boku" ya da "Satia'nın boku"
138 olarak bilinecek yahut duruma göre diğer herhangi bir tanrının adıyla lakaplandırılacaktır."[20]

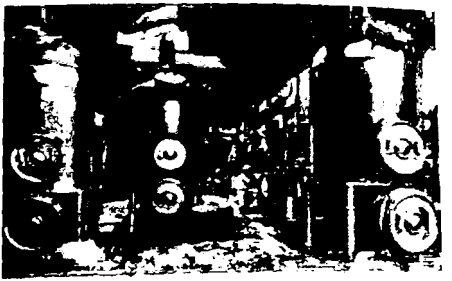
139 Çocuk yukarılardan, yüksekten aşağıya düşmez ama yaradılışın atığı olarak indirilmiştir. Bokun tanrısı tamamen harfi harfine kendini, *inter faeces et urinas nascimur* yasasına iki misli konu edilmiş olarak bulur. En katı ateizmler içinde bile bok her zaman Tanrıya garip ve etkileyici bir yakınlıkla meşgul olur- en arkaik ve ilkel inançlardan itibaren, "küçük dünyayı mikrokozmos olarak adlandırmak için insanın iyi bir nedeni var ama onun atıklarının, büyük dünyaya ait bu şeylerin bir görüntüsü ise makrokozmos" olduğunu ileri süren, *Biblioteca Scatologica*'nın yazarlarının evrensel vizyonuna ve Brantome'un tezine göre, biz dünyanın dışkısından başka bir şey değiliz. Bok hakkında konuşmaya cüret edemeyiz. Fakat zamanın başlangıcından beri,

seks dâhil başka hiçbir konu [redacted] konuşmamıza neden olmamıştır. [redacted] en masum sessizliği en bitmek bilmeyen [redacted] birleştiren garip bir söylentiyle [redacted] kimse, hatta *Biblioteca Scatologica*'nın [redacted] bile (ki aslında onlar bok hakkında [redacted] etmişlerdi) onun kozmogonik [redacted] kaçamadılar. Kitabı başlığında [redacted] evrenselliğe dikkat çektiği, *Scatologic Rites Of All Nations* gibi anlamlı bir şekilde [redacted] Freud ya da Bourke da yapamadı.

İlahiyata herhangi bir açık bağlılıktan [redacted] olan söylemler bile, Tanrı, bok ve ruhu [redacted] sine birbirine bağlayan bir akrabalık [redacted] kucaklar. Ve dahası, militan ateizmin uyu[redacted] dikkatine rağmen, bir üretim idealine bağlı olan ve madde olarak ele alınmış bokun bu kısmı ilkel madde olarak kalır. Sonunda, bokun her zaman ruh olarak dahil olduğu bir materyalizm kültürü bu söylev sadece bir sıçrama tahtası olarak hizmet eder. Doğrusu, bu katılım en ilkel inanışlara eşit bir tinsellik tarafından belirtilmiştir. Bunu saklama çabalarına rağmen bok, hijyenistlerin yeni kapitalist efendiyi insancıllıkla onaylayan güçlere katılan söylevi içinde sürüp gider. O, materyalizmin sağladıklarını politik olarak kuran bu ilgili söylevlerin içinde eşit olarak mevcuttur. Ve ilahiyata etkili bir bağlantı olarak sürüp gider.

Resim 5.1
Bruno Court Parfümeri Kartpostalı,
Grasse, Fransa, 1935.

Resim 5.2
Grundy Merkezi, Iowa.
Courtesy Meclis Kütüphanesi,
Washington, D.C.

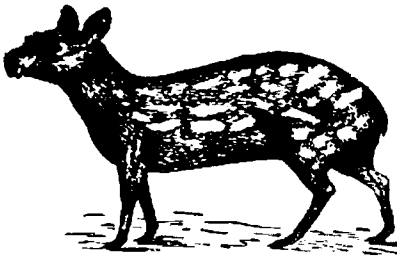
Resim 5.3

Hans Holbein, The Physician Visited by Death,

Simualchres de la Mort.1538,

(Aids teşhisi konmuş bir hastanın idrar örneğini elinde tutan Ölüm figürü)

Select/ Art Resource, New York.

142

143

I'd be proud, too!
to have a charming [redacted] like this

Resim 5.4

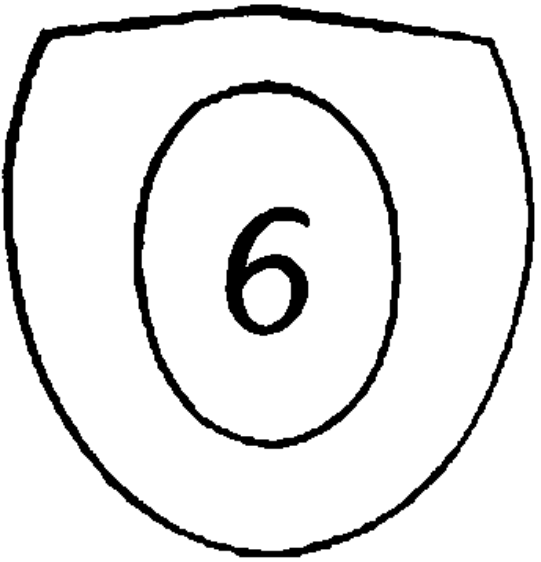
Misk Geyiği, *Parfümler ve cinsler.* A.H.Verrill, 1940.
General Research Division.
New York Halk Kütüphanesi,
Astor, Lenox ve Tilden Vakıfları.

Resim 5.5

House Beatiful, Mayıs 1939

Resim 5.6

15. yüzyıl tuvaleti, *Le Decameron,*
Bibliothéque National / Bibliothéque de l'Arsenal,
Paris.
MS 5070, fol. 54v.

"ben Shakspeare'den yanayım"

144

•

145

En fantastik kavram alanı, pozitif kanunların steril akılcılığı çevresindedir ve geçmiş zamanların bilim ve tıbbının kıymetli fikirlerini çürütmenin bir sonucu olarak görülür. Fakat en ilkel inanışlar, kapitalizmin vücut üzerindeki söylevini iletme göreviyle yetkilendirdiği kişiler tarafından sessizce uygulanmaya devam edilmişti. Hijyenist bir kahramandır. O en duygusal tiksinmenin üstesinden gelir, gömleğinin kollarını yukarı kıvırır ve cloaca'yla uğraşır. Kokuşmuş adlandırılmayanla yüzleşir ve başka kimsenin hakkında konuşmayacağı şeyden bahseder. Başka hiç kimse, kendi bilgeliğinin görüntüsünü kirletme korkusundan onu isimlendirmeye cesaret edemedi. Yalnızca o bundan bahsetti, yalnızca o boku konuşturdu.

HİJENİK DEVRİM

Kan, süt, bok, seks, cesetler, sperm, [illegible] hastaneler, fabrikalar, pisuar, bir [illegible] boyunca, hijyenist durmaksızın bunlardan [illegible] O, Kraliçe Viktorya tarafından şekille[illegible] sömürgeci Avrupa'nın burjuva uygarlığının [illegible] prensidir. Dışkısal meseleler onun açıklamaları[illegible] hatıralarının, gözlemlerinin, raporlarının, mektup[illegible] denemelerinin, bültenlerinin, denemelerinin, mektuplarının... vesaire kalbindeydi. Her ayrıntının üzerinde durmak imkânsız olurdu; kendimizi 19.yy başında temizliğe muazzam bir övgü içinde yazılan tek bir bölüm üzerinde sınırlamamıza izin verin: Artık bokun sıvı ve katı bileşenlerini elemek ve ayırmak, onu suyla temizlemek ve dezenfekte etmek yeterli değildir. Şimdi, bok verimli hale gelmeli. Jeremy Bentham'ın bize hatırlattığı gibi, "biz asla kullanmayız ya da en azından saf bir kayıp olarak asla bir *besoin* kullanmayız. O gübre olarak kullanıma geçirilmeli."[1] Ki bu, her şey gelişi güzel bir şekilde faydaya dönüştürmek demek değildir. Kapitalizm kesinlikle her şeyden faydalanır, fakat burada göz önüne alınacak öncelikler ve hiyerarşiler vardır. Bu hiyerarşiler bağlı kaldıkları ilkel inanışlara kadar takip edilebilir -bütün mantıklı gerekçelerin ötesinde terk edilmiş batıl inançlar düzeyine indirilebilecek pazarın talepleri düşünülmeli.

Fayda zorunluluğunun ihtiyaçla alakalı olması veya bu ihtiyacın insanca bir ihtiyaç olması anlamsız değildir. Fayda zorunluluğu tamamıyla fizyolojik işlevlere bile boyun eğdiren kamu hizmeti emperyalizmiyle

yürütülmemiştir. Bu aynı zamanda, tüm ihtiyaçların karşılanması ve böylece özneyi eksiklikten kurtarma hayali olan bastırılmış bir fantezinin geri dönüşünü işaret eder. Bundan dolayı, hijyen ve hayırseverliğin kökensel konumu, Marksizm'in soyağacı içinde varsayılan "üç kaynak" ile yan yanadır[2]. Eğer bir *besoin* (ihtiyaç) saf bir kayıp olmamalıysa bu; ihtiyacı karşılamak nedeniyledir, bütün ihtiyaçların karşılanması, bütün her şey, kendisine ihtiyacı olmaması düşüncesinin doğal bir sonucu olan bu sona hizmet etmelidir.

Bok, bu söylevin ve paylaşılan maddelerin açığa çıkardıkları, hümanizm ve hayırseverliğin temellendiği sancının içinde yakalanmıştır. Dışkının
146 üretken değeri, onun kökenlerinin hayvanlığıyla ters orantılıdır. Onun gübreleyici özellikleri (hayat
147 esaslarının içinde olan kendi ruhuna ait olanlar) *De Re Rustica veya Géoponiques*'te[3] altı çizilen yegâne şeylerdir: Bok sadece, insanın üretken olduğu kadar üretkendir. Diğer bütün doğal olarak bilinen gübrelerin içinden hiçbiri insan gübresine eşit değildir.

Hijyenist hareket süresince, insan atığının üstünlüğünü kanıtlamak amacıyla ne kadar çok yazıldığına inanması zordur. Edebiyat gerçekten hayret verici: günün en ünlü hijyenistinin denemeleri, "tarımsal ünü insan salgılarının en doğal hallerinde akıllı kullanıma dayanan bir bölgenin çiftçileri arasında ciddi bir tasarı"ya çağrı yapan azimli doktorlar tarafından yazılmış broşürler, kendini kamu düzenine adamış yurttaşlar tarafından bölgenin valisine, insan

atığı uygulamalarıyla daha yakından ilgilenmesini talep ederek gönderilen resmi mektuplar, vesaire. Her yerde, insan dışkısının meziyetleri yüceltilmiş, ve -ilimsel yöntemin saygınlığıyla donatılmış- antik inanışlar yeni meşruluk içinde huzur buldu: "üzerine insan idrarı serpiştirilmiş toprağın otobil gübreyle zenginleştirilmiş toprağa göre iki misli daha fazla ürün ürettiğini ve dışkı maddesiyle yada mezbahalardan alınmış kanla gübrelendiği zaman neredeyse o kadar çok verimli olduğunu, Peder Shebler deneysel olarak kanıtlamamış mıydı?"[4] Bok, gücünü, kuvvetini, gübreleme yeteneğini, onu yaradılış hiyerarşisinin zirvesine yerleştiren takdiri ilahiye borçludur.

> *İnsan gübresi eşsizdir, hayvan gübreleri ise ancak bazı koşullar sağlandığında etkilidir; çoğu zaman hasadı yakarlar. Hayvan gübresinin uygun bir yeri vardır, fakat olağanüstü bir ilahi kanunla insan gübresinin hiç yeri yoktur; onun yeri her yerdir.*[5]

Bilge doktorların onaylamasıyla kuvvetlendirilmiş bu pan-sterkolojizm antik inanışları deneye dayalı bilgiler olarak laikleştirmiştir. Taze dışkının içine gizlenmiş muzırlık, toprağı faydaya dönüştürme zorunluluğunca harcanmıştır: "Pratisyenler, maddeyi ham haliyle ya da taze durumdayken kullanmayı tavsiye ediyor" diye yazar A. Sponi 1856 kitapçığında *Geçmişte, şimdi ve gelecekte lağım çukurlarının akıtılması üzerine*". *Paris şehrinin yargıcına karşı*

sorumlu olmak. Dışkının temizlenmesi düşüncesi tamamen terk edilmemişti, fakat damıtma, Viktorya Avrupasının üretici düşüncesi ve genel eğilimlerine ayak uydurmakta kanalizasyona boyun eğdi.

Yine de lağım çukurları ve faydaları üzerine çift takıntı antinomisi kanıtlandı. Örneğin; Paris'in yüksek rütbeli polislerinin fermanının 8 Kasım 1918 tarihli 3. maddesi, "sıvı maddelerin, dezenfekte edildiğinde halka açık sokaklara boşaltılmasına" müsaade etmiştir. Bu kural, tarımsal önem adına yönetimi büyük ihmalkârlıkları için kınayan bazı hijyenistler arasında gerçek bir ses yükselmişti. "Lağım çukurlarının dezenfekte edilmesi" Dr. E. L. Bertherand'ın yazdığı gibi, " dışkı maddesinin gübreleme
148 özelliği bakımından ciddi sorunlar çıkarır. Üstelik
. dezenfeksiyon israf edilmiş kaynaklara neden olur."[6]
149 Bu nedenle hijyenistler hem ekonomik büyümenin hem de toplum sağlığının taleplerini karşılayacak bir dışkı temizleme yöntemi geliştirdiler. Sağlık önlemleri kanalizasyon, dağıtım ve sınıflandırma biçimlerini aldı. Önceki senenin kimyasal tarzı metodik sınıflandırmadan ödünç alınan yedek bir model ile yer değiştirmiştir. Şimdi dezenfeksiyon, öncelikle sıvıları katılardan ayırmakla işe koyulan bir bölünme koşulları içerisinde değerlendiriliyor.

Katılar özünde maddeye daha yakındır ve bundan dolayı, gübreleme yapabilmek için daha hazırdır. Sıvılar; -hastalıklı ve rutubetli karışıklığından hiçbir şüphe duymadan- organik maddeden ayrılışını güvenceye almak için daha fazla ilgi talep eder; örneğin ceset atıkları gibi. Hijyenistleri tedirgin eden

bu özel olasılık, onların polislik içgüdüleri ve detaylı inceleme yetenekleri üzerinde eşit olarak ilerler. Ceset atıklarının idrarın özünü mahvedebileceği düşüncesi bazı lağım çukuru drenajı yöntemlerinin bütün suç belirtilerini gizleyeceği şüphesiyle birleşmiş.[7] Süzgecin terfisi bundan dolayıdır: Bölüştürmek aydınlatmaktır.

> *Katıları ve sıvıları bölecek ayırıcılar, hunî şekli verilerek lağım çukuru içine yerleştirildiği gibi biriktirmek için hazneylerle beraber sokulmalı, sıvıların durultulması ve dezenfeksiyonu.... O zaman, ancak o zaman, bu sorunu çözmüş, sağlığı garantiye almış ve bir lağım çukuru drenajı devrimini etkilemiş olacağız.*[8]

BESOIN ARİTMETİĞİ

Bu adamların bir devrim ortaya koyduklarını samimiyetle hissettiklerine hiç şüphe yok, ya da kendilerini yeni düzenin öncüleri olarak değerlendiriyorlardı, cesur halkın görüşüne razı olan yasal otorite; hatta amaçlarını ileriye götürecek kişisel şöhret.

Onları bu "lağım çukuru drenaj devrimi" hakkında bu kadar ciddiyetle konuşturan neydi; boşaltım sistemleri için baskı yapmak, özel nakliye biçimleri, arındırma için formüller? Bütün hastalıkların kökünü kurutmak ve en görkemli durumlarda, sonsuz evrensel uyumun garantisi dışında hiçbir şey beklemiyorlardı. Denemeler ve raporlar peygambere özgü inançla karalandı. Bu devrim kahramanlarından

hiç biri bir an için kendi icatları olan ayırıcılar, bir havalandırma sistemi, yeni biçimlerde tuvalet kapları, ya da hareketli helâların insanlık geleceğini değiştireceğinden şüphe etmediler.

Hijyenistlerin ürünlerine sevgi verdiklerini söylemek abartı olmaz. Hatta onlar ürünlerine perçinlenmişlerdi ve onun kaybolması düşüncesiyle uzlaşmaktan acizlerdi. Benthamla beraber, onlar çılgınca bir faydacılığı, yalnızca kendi vücutlarına karşı sergiledikleri davranış bağlamında anlaşılabilen psikolojik işlevlere bakarak yükselttiler- vücutlar yeni bir politik ekonomi içine kaydedilmiş ve fayda ve zarar koşulları içinde yeniden tanımlanmış. Hijyenistin söylevi; onu kaybetmemek mantığıyla kaybedilmemesi
150 gereken nesnenin açıkça birleşmesiyle şekillenmiştir.
Bok için kendini sorumlu hisseden sadece hijyenist
151 değildi- para eşitliği psikanaliz tarafından üne kavuşturuldu; onlar objenin kaybı için yas tutmaktan acizlerdi- daha açık bir şekilde onların objesinin kaybı. Bunun gibi yoklukların onaylanması, ancak yokluğun -başlıca besin yokluğunun- dayanılmaz farkındalığına öncülük edebilir. Hijyenistler, üç misli, altı misli ve on dört misli mahsulün muhteşem hasadının hayalini kurmuştu. Bütün bunların hepsi, *stercus homini* kullanıldıkça gerçekleşecekti.

Hijyenistler için bok; inatla reddetmekte kararlı oldukları düzeltilemez olanın, hatta ölçülemez zararın kendisiydi. Onların zararın kuvvetlice engellenmesi içinde yakalandılar; onların kahramanca yükümlülükleri bunları sürdürebilmek içindi. Onların söylevi kapitalizm ile eş zamanlı olmasına rağmen,

kapitalizmin söylevi değil fakat belirtisidir. Onların yoksunluk korkuları fakir adamın korkusu değildi. Onlar gerçek yoksunluğun ya da açlık ve ya sefaletin muhtemel adayları değiller. Varlıklı kimseler gibi, ancak sonradan dindarlık gibi insanlara zorla kabul ettirilen bir cimrilik şekillendirdiler.

Yokluk korkusu sadece gecekonduları mesken tutmaz, Malthus'un bir nüfusun büyüme hızı ve gerekli kaynaklarının ulaşılabilirliği arasındaki asimetrik ilişki kanunu içinde ilkel bir inanış biçiminde burjuvazi bilincini avlar. Swiftian heterodoksinin çizgisel ilerleyişi içinde bu kaygı; gerçek ihtiyaç durumlarında, İrlanda'dan ya da başka bir yerden fakir çocuklarının yenebileceğine dair bu belirsiz inanç tarafından hafifletilmiştir.

Okul çocuklarının nesli; hijyenistlerden onlara miras kalan interval ve musluk tıpası terimleriyle ifade edilen matematiksel eşitlikler üzerinde afallamış: utanç verici şeyi isimlendirmekten kaçınan örtmeceli aritmetik. Hijyenistler hesaplandığında onlar boka ismiyle hitap ediyorlardı ama tartışmalarını sınıf diliyle çerçeveliyorlardı. Hijyenistlerin bokun fiyatını hesaplamak için kullandıkları muhteşem matematik formüllerini kim derleyecekti? Örnek olarak, 1867'de H. Du Roselle'in "Sular, Lağımlar, Fosseptik Çukurları ve onların Salgın Hastalıklarla olan İlişkisi" adlı broşüründe yayınlanan aşağıdaki problemi ele alalım:

Bir insanın dışkı üretim miktarı günde 750

gram ise, bu bir yılda 275 kilo eder.

Beş kişilik bir aile bir yılda bundan 1.500 kilo üretir.

1.000 kilosuna 10 frank yatıracak olan bir çiftçi birkaç yıl içinde bir servet biriktirir.

Kanıt:

100 parça... dışkısı

İnek	*4,1 nitrojen içerir*
Domuz	*5,7*
At	*7,4*
Kuzu	*9,1*
İnsan	*13,3*

152

•

153

Bir hektarlık gübrelenmiş durumda toprak elde etmek için, her üç yılda bir 45.000 kilo iyi gübreye ihtiyaç vardır.

40 hektar işleyen bir çiftçi, bu nedenle yılda 600.000 kilo gübre üretmelidir.

Boynuzlu bir hayvan yılda en fazla 10.000 kilo dışkı verdiğine göre, bu nedenle 60 boynuzlu hayvana ya da atlara veya 40 hektarlık bir alanla eşit olarak 40 koyuna ihtiyaç olacaktır.

Bu şartlardaki bir çiftçi nadiren ¼ tasarruf edecektir.

Biz yılda ortalama hektar başına 14 hektolitre buğday topluyoruz, bu da hektolitre başına 17

ya da 18 franka çıktığı ve bugünkü oranda her hektolitre için 350 franklık ürün verecektir, oysa daha iyi gübreleyebilirsek, 36 hektolitre hasat toplarız ki bu da 900 frank değerinde ürün verir.

ZARAR NESNESİ

Hijyenistlerin nesnenin kaybının doğal felaketle sonuçlanacağını kanıtlama çabasını ne kadar anlıyoruz? Kayıt tutmadaki, rakamları eşitlemekte ve hesapları özetlemekteki titizliklerini nasıl değerlendirmeliyiz? Bizim tahminlerimiz insan atığının hacmini kaydeden figürlerin uyumsuzluğuyla ve hatta gübrelenmiş toprağın mahsul miktarı üzerindeki çok değişken spekülasyonlardan daha öteye uzanıyor. Hatta planlanmış kazançları ikiyle ve ya ön dörtle çarptığımızda, biz hala bokun muhafaza maliyetini doğrulayamıyoruz. Bu fantastik aritmetiğin belirginleştirdiği şey zarar nesnesinin hesaplanamaz olduğudur. Bu paha biçilemez bahane aritmetiği tutarsız ve hayret verici bir biçime saptırır, sonunda bokun zararı üzerine bir bedel belirlenemiyor. Tuvaletleri ve lağım çukurlarını "hijyen, tarım ve ticaret" üçlü perspektifinden değerlendiren Dr. E. D. Bertherand kendi iletişimini Tarım Komisyonuna aşağıdaki özdeyişle sunar: "İhmal ile kaybettiklerimiz, görmezlikten gelerek kazanmakta başarısız olduklarımız, paha biçilemezdir."

Bu cümle hijyenistlerin projesinin ilerletici dürtüsünü müthiş bir şekilde özetler: düzeltilemez

"ben shakspeare'den yanayım"

bir zarar mutlaka bilgi ve ilgi artışıyla yenilenmelidir. Böylece; tatmin edici ihtiyaçların maddesi olduğu zaman, seçilen bu gübrenin insan gübresi olması kazara değildir. Bokun burjuva antroposantrizminin seçim nesnesi olması tek uygunluktur.

Freudyen doktrinin temel alarak tecrübe ettiği hedefler bu noktada tarihsel olarak gerçekleşti. Bok gerçek anlamıyla kışkırtıldı ve onun sonuçları hesaplandı. Hijyen, onu yenmek için "önlem alan" bu söylev gibi, örnek olarak "yoksulluğun sonu"[9] diye selamladığında, Marksizm'in soyağacında meşru bir yeri hak eder. Hijyenik hareketin, hayırseverliğin ve sosyalizmin ortaklığını tamamen kavramak için; Fransız sosyalizminin habercilerinden biri olan, 1850'lerde yazdığı esas yazıları hijyenistlerin militan şöhretinin zirveye çıkışıyla aynı zamana denk gelen Pierre Leroux'un çalışmasını gözden geçirmeliyiz.

154

155

DİN, DEVLET, GÜBRE

Eğer Pierre Leroux bugün hala işçi hareketinin bir figürü olarak tanınsaydı, imajı temizlenmiş olurdu. Başlangıcındaki kokuların yok edilmesi, geleceğe sterilize edilmiş olarak gönderildi: ilahi gücün tasvirlerinden, öznenin devlete çocuksu bağlılığından, yokluğun yok edileceği ve daima önleneceği vaadi içersinde devlet tarafınsan sallanan Altın Çağ'ın hayali, mantıksal hesaplama ve bilgi yoluyla evrensel ihtiyaçların grafiğini sağlama almak ve esas yokluk için efendiye yalvarmaktan arındırılmış olarak. Tüm bu düşünceler aşağıdaki,

anıtsal bürokrasilerin kör noktalarını gerçekle ve kurguya benzer bir otantiklikle beraber ortaya çıkaran mest edici parça içinde bir araya getirilmiştir.

> *Eğer insanlar mümin olsalardı, ustat, rahip, sosyalizmle dalga geçek yerine, dairenin doktrininden saygı ve hürmetle söz edeceklerdi. Herkese kendi atığını, muhafazakâr bir şekilde toplayacak ve Devlete teslim edecekti; bu vergi müfettişlerinin kişisel sermaye ya da vergi yerine söyleyeceği bir şeydi. Tarımsal üretim direk olarak iki katı olacaktır ve yoksulluk dünya yüzeyinden yok olacaktır.*

Pierre Leroux'un yazılarından derlenmiş alınması gereken muhteşem bir kitap var. Onun nesri bizi, Swift'in *Great Mystery*'sinin kurgusal dünyasının içine fırlatır, fakat önceki satırlar reform amacıyla yazılmış ve 1850 yılında edebi hevesleri olan harika bir gazete olan *La Revue de l'Ordre Social*'in ilk sayısında yayınlanmış. Bunlar, *Malthus and the Economists or Will there always be poor people?* başlığıyla yayınlan Malthus'un çok özgün çürütmesi ve bir stil başyapıtı olan müthiş *Letter to the States of Jersey on yhe means of quintupling, at least, the country's agricultural production*(Londra-Jersey 1853) gibi *Prospectus for a Agricultural Colony founded on a New Means of Subsistence*'ı içeren geniş bir külliyatın bir parçasından alınmıştır. Leroux en iyi olarak, kendine pozitif dinleri insanlığın üst-dini içinde sentezleme görevi verdiği başlıca çalışması olan *De*

l'Humanité[1] ile tanınır. Tüm dinlerin hesaplanmış olduğu bu "muhteşem dünya" içinde, öznenin kendi bokuyla olan ilişkisinin zorunlu motor olduğunu ve insanlığın kozmik vizyonuyla çalıştırıldığını göstermeyi umut ediyordu. İnsanlık dini ve besoin kültü karşılıklı olarak, militan hayatının büyük bir bölümünü çağdaşlarını yoksulluğu tamamen ortadan kaldırılabileceğine (herkesin ihtiyaçlarını karşılamak) herkesten kendi bokuyla Devlete katkı sağlamasını isteyerek ikna etmeye çalışarak harcamış bir adamın çalışmaları içindeki yakınlıklarıyla aydınlatılmıştır.

Putperest-Devletin edebi gerçeğini bu şema içinde fark etmemek aptallık olurdu, milyonlarca vatandaşını denetleme ve boyunduruk altında tu-
156 tan her şeye kadir Eğitimcinin gaddar Devletinin
"müstehcen ve acımasız" söylevi. Efendisinin demir
157 kuralları olmasaydı, onun tebaası boktan bir hediye yapmaktansa teker teker bokla kirlenecekti.

Totalitaryanizm böyle konuşur: "Düzenli olarak dışkınızı toplayın ve onu size iyi dileklerini sunan Devlete getirin. Bu boktan, emeğinizin meyvesinden vazgeçin bende onun karşılığında bütün ihtiyaçlarınızı karşılayayım ve size öyle hediyelere boğarım ki hiçbir şeyin yokluğunu çekmezsiniz." Bu kanun doğanın kendisiyle çevrelenmiştir. Feodal ve kapitalist baskı, başkalarının artıklarıyla doymuş elleri dolu bazı kişiler dışında her zaman öznelerine yoksunluk için bir neden vermiştir. Diğer yandan devlet, özneyi ihtiyaçtan kurtararak onu doğal hale döndürür. Bu satırların beraberinde, Pierre Leroux circulus teorisini özellikle Malthus'u çürütmek için

tasarlamıştır. (hiç şüphesiz bir, [redacted] ideologlarından biridir)

İyice bilindiği gibi, Malthus, sırasıyla [redacted] ilerlemeyle artan kaynaklarına göre [redacted] oranlı içinde büyüyebilen nüfusu elinde [redacted], bu onun günlerindeki feci fakirleşmeyi [redacted] bi Malthus bunun "iki yüzyıl sonra nüfusun [redacted] olan ilişkisinin oranı 256'dan 9'a eşit [redacted] .. (ölçüler alınmadıkça) Başkentin büyümesinin [redacted] büyümesinin altına düşmesine engel olana kadar" sadece daha da kötüleşeceğini düşünmüştür.

Hayali phalanstery adetleri sterilizasyonu savunduğunda ekonomistler genellikle bu uyarı çığlığına evlilik tedbiri adı verilen uygulamayı önererek tepki gösterir.

İnsanoğlunu kendi öz varlığını oluşturması için doğa tarafından donatılmış olarak gören Pierre Leroux farklı bir karşılık önerir: "O bana indirildi" diye yazar Letter to the States of Jersey'de "Malthus Kanunu'na karşı gelmek için gerçek Doğa Kanunu". Bu gerçek Doğa Kanunu benim söylediğim şeydir, ekonomistlerin dolaşım fikrine göre, insan ihtiyaçlarını onları bekleyerek karşılayacağı bir konumda olduğundan beri, bu kesinlikle bir döngü maddesiydi. " bu nedenle bunu kanıtlamıştım", ve devam eder:

> *Doğa yarısı üretim yarısı tüketim olan bir döngü kurmuş; bu yarım olanlar bile diğer yarıları olmaksızın var olamazlar ve hepsi*

diğerine eşittir;

Bu döngü her varlığın psikolojik var oluşunu oluşturur ve hatta her varlığın içindeki her organ: Beslenme ve Salgılama...

Bu salgılar hakiki ise, doğanın bakış açısıyla, onun varlığının fiyatı diğer varlıklarla aynı tarzda belirlenmiş, diğer varlıkların salgıları da ona göre belirlenmiştir...

Ben kanıtlamıştım:

Toplumun mevcut hastalıkları için doğayı suçlamak son derece adaletsizdir ve Malthus'un söylediği gibi, "doğa kendi başına, hayat şöleninde yeri olamayan insanı ölüme mahkûm eder."

158 *bu adam, ekonomik olarak konuşulduğunda, hizmetleri kullanışsız olan adamdır.*

159 *En fakirleşmiş proleter, Tanrının hatası nedeniyle acıktırmayan ziyafetin kırıntılarını reddettiği zaman bizim şehirlerimizde açlıktan ölendir, o vücut açlıktan ölürken hayranlık verici bir deneydir ve Tanrının çalışması o kadar mükemmeldir ki dünyanın bütün gücü bilim adamlarıyla beraber olmasına rağmen doğanın ürettiği faydalı varlıkları yapay olarak üretemediler.*

Fakat kendi içinde yaşama hakkına ve bunu yapacak güce sahip olan bu adam ölmeli, çünkü ekonomistlerin bilinen döngüsü, onun dünya ile olan zorunlu bağını hariç tutarak, doğal döngüyü yok etmiştir.

Doğanın kanunuyla her insan üretici olduğunda

aynı zamanda tüketici de olur ve eğer insan tüketirse aynı zamanda da üretir.

"VE DÜNYAYI BEN BİÇİMLENDİRDİM"

Üretmek tam olarak sıçmaktır. "Gerçekten tüm servetinle bir şey üretiyor musun?" diye sorar Leroux Malthus'a. "Hayır, her şeyi üreten doğadır ve tüm üretim araçlarının en altına indiğinde, endüstri seni tarıma geri gönderir ve en sonunda senin gübrene."

Bu kocaman evren tuvaleti "yaratıcının sonsuza dek tüm varlıkları biçimlendireceği dünyevi kurum ilahi gücü" ile dünyaya çok takıntılı ve söylevsel ticari önlemleri içinde parmak izlerini saklamakta çok başarılı olan fizyokratların saplantılarına ışık tutar mı? En nihayetinde, bu lekeli toprak insanlığın iki Altın Çağını uzlaştırır; yaradılış araçlarının işçi sınıfının ortadan kaybolduğu bir dünya için sefaletin sonlanacağına yemin ederek.

Londra sokaklarında küreğinin üstüne "iş arayan amele" yazısını çiziktirmiş bir işçi gördüğünde, Leroux bunu "bu fakir garibanların her biri kendi bokundan uzakta yaşayabilmelidir" diyerek kınar. O bunu kabul edemez " Tanrı kendini beslemekten aciz bir varlığı salgılarının diğer varlıklara faydalı olması nedeniyle yaratabilir." Pierre Louroux'un Londra sokaklarındaki gezileri üzerine anlattığı bu hikâyeler -ki bu hikâyeler o günlerin en kayda değer edebi çalışmalarıyla kayda alınmalı –ikamet

edilen semtte her türlü sömürge göçmenlerinin karşılaşılan hastalıklarına karşı bir ayindir. Bir noktada, Leroux betimlemesini Tanrının elçisine insan dışkısından ekmek yapmasını emreden sözlerini hatırlatmak için yarıda keser, o an Leroux için efifanik bir andır ve ona yaradılışın dışkısını üretmek ve balçığın ilahi üretimini tekrarlamak için yol gösterir:

> *Böylece o gün Tanrı'nın tavsiyesine uymaya karar verdim. Borough'ta satıldığını gördüğüm eski demir bir havanı gidip satın aldım ve biraz çabayla tek başıma havanı taşıdım. Sonra Vauxhall Köprüsüne giderek Thames nehrinden*
160 *bir miktar nehir kumu bulmaya gittim.*
•
Bu kumu birçok kez temizlendiğinden emin
161 *olana kadar yıkadım. Onu bir toz gibi inceltene kadar yapabildiğimce ezdim.*
>
> *Sonra ezdiğim kömürü aldım.*
>
> *Bizim fırından küller aldım, bunun kömür külü olduğu söylenebilir,*
>
> *Bir tuğla aldım ve onu da ezdim.*
>
> *Bu maddeleri madeni-bitkisel bir toz oluşturmak için karıştırdım.*
>
> *Bu tozu kendi idrarımla ve dışkımla karıştırdım ve dünyayı biçimlendirdim.*[11]

Çeşitli şekillerde bu yaradılışın Ortodoksluğunu takdir edebiliriz. Hatta Pierre Leroux bu toprak

üzerinde yetiştirdiği yeşil fasulyenin "sevimli bakla"sından bahsederken, onun cüretkar güzelliği bizi güldürmekten çok büyüler. İnsanın tohumuyla toprak gübreleme masalı ve cinsel açıdan gelişmemiş olan *cloaca* teorisi, burada insan dışkısı tarafından üretilmiş bir toprak biçiminde birleştirilmiştir. Leroux; toprağın kendini doğurduğu "*pulvis es, et in pulverum revertis*" sosyalist dünya görüşü içinde yaradılış efsanelerinin en ilkel olanlarını tercüme eder- Tanrının mikrokozmosu olan, insanoğlunun içinde kendi varoluşunu ilahi yaradılışı tekrarlayan günlük dışkılama ile güvenceye alabildiği bir dünyanın hayali.

HERKESİN KENDİ İHTİYACI

Leroux'un deliliğinin benzer ütopik şemalar kadar faydasız olduğu kanıtlandı. Güzelliğiyle ayırt edilse bile, onun planı yinede sosyalist düşüncenin daha kapsamlı tarihsel belirmesinin bir parçasıdır. Leroux insan ihtiyaçlarının evrensel doyumu havalinin kalbine boku yerleştirmekte yalnız değildi. Örneğin Fourier'in müritleri gübre eksikliğine bağlı olarak phalange başarısızlığını tartışmış. Ve söylendiğine göre bizzat Fourier, Mme. Bauder-Dulary'nin kendi topraklarında yaptığı deneyin başarısızlığının hayal kırıklığına cevap vermiş: "Bana gübre verin Madam." Bentham'ın "asla saf yokluk içindeki bir besinı uygulamayın" uyarısından, "herksin kendi sahip olduğu" şiddetli sloganı (hala birçok kişinin aldatıcı kaderini düzenleyen) burada, çişini tutmanın bir mutluluk hali olduğu ve dışkısal metaforların içinde biriktiği bir ilişkinin tarihsel

izine ilişkin uyumda tutarsız bir süreklilik vardır. Bok eşi olmayan değerli bir nesnedir, ne pahasına olursa olsun telef edilemeyecek bir nesne. Fakat bu öznenin aynı derecede feragat etmesi gerekendir, "bağnazca toplama" ve çifte sorumluluk altına Devlete teslim etmek: bir taraftan, yoksulluğun sona erdirileceği vaadi ve diğer taraftan tehdit sıkıntısı, bir disiplinsizlik doğurur.

Amaç, böyle bir nesnenin ya da yerine geçebilecek bir şeyin sosyal düzenin bir sonucu olup olmadığını belirlemek değildir. Öncelikli nedenleri aramak her zaman teleolojik söylev içinde ve ortaya çıkardıkları politikalar içine kaydedilir. Aykırı olan şey sebebine karşı olan bir argüman içinde aynılaştırıldı, -sürekli
162 olarak baskı yöntemlerini politik bilginin arkasına
• güç barikatı ve pozitivist teknoloji arkasına ilkel
163 inanışlardan barikat kurarak değiştiren Devlet mekanizmasıdır, bunun olası nedenidir. Tüm bu düşüş biraz maskeler, bizim duyduğumuz sesler onların yıkılışı değildir- çabucak kurtarılırlar- fakat ancak birinin sirkte veya tiyatroda karşılaştığı türden kahkahalar gibi aşağılayıcı kahkahalarla onları aşağı çeker.

Bu ruh halinde, bizim denenmiş ve gerçek gösteri repertuarına dönmemizi sağlayın ve kendimizi Peking Opera'da ya da Grand Guinol'un performansında hayal edelim. Öncelikle, Pierre Leroux'un niao ve fenn günün sarı altından daha değerli olduğunu hatırlayın. İnsanlar Koun-tse-fan'dan (koridor şeklinde bir umumi tuvalet "bir operada kutu biçiminde koltuklar boyunca dizilmiş") çıktıklarında,

bekçinin kâsesine bahşiş bırakmadılar. Daha ziyade, bu müşterilerine arkalarında bıraktıkları bok karşılığında sapeque dağıtan bir bekçiydi.[13] Biz "birinin gücüne dayanma"yı gerektiren circulus teorisini sosyal varoluş ve üremek için ilerletmeliyiz ve bu slogan Kültürel Devrimin kahramanı olan Lei Feng, "çöp adam" figürüyle rastlaşır. Sahne, Pierre Leroux'un unutulmaz cümlelerini sergileyen bir afişle döşenmişti: "Çin deneyimini yaşadım. Gerçekten, kimyaya hiç ihtiyacım yok."[14]

Şimdi, oyun başlasın. Bizim hikâyemiz Pierre Leroux'un orijinal diyalogundan oluşur ve burjuva biliminin, proletarya bilimine karşı sinsi direnişidir.[15]

Bilgin: Hey, 1000 litre idrarın 9.3.3 bölümünün su içerdiğini biliyor muydun?

Ben: Şey, evet...

Bilgin: Ve bunun hakkında hiçbir şey düşünmüyor musun?

Ben: Ne düşünmemi istiyordun ki? Bu benim fikrimi değiştirmeyecek.

Bilgin: Fakat bu çok açık. Eğer 1000 litre idrar alırsan ve suyu çıkarırsan, 67 kısım- ürik asit de dâhil olmak üzere çeşitli tuzlar kalır. Ortalama bir adamın yılda 730 litre idrar işlediğini söylesek, bunun oranı 1000,67=730: x ya da x= 1000 67x 730 olacaktır. Başka bir deyişle, 49 litre kullanılabilir malzeme. Bir insan 49 litre çeşitli tuz artı biraz ürik asit ile nasıl yaşayabilir?

Ben (güleerek): İşte bu kimyacıların olaylara nasıl baktığı!

Bilgin (öfkeyle kızararak) : Aptal olma. Bir hektar toprağı gübreleyebilmek için kaç hektolitre toz madde gerektiği hakkında bir fikrin var mı?

Ben: Durma, bana söyle.

Bilgin: Yirmi, ihtiyacın olan yirmi. Ve sakın bir adamı doyurmak için en azından bir hektar iyi gübrelenmiş toprak gerektiğini inkâr etmeyi deneme.

Ben: Tabii ki, ortalama bir hektarlık tarım alanı 1,500 frank kazanca dönüşüyor ki bu demektir ki net 500 frank. Tamam, Fransa'daki
164 ***insanların üççeyreği bunun çok azıyla yaşıyor. Fakat tarımın belirlenmiş mevcut durumu, bir***
. ***adamı beslemek için bir hektar iyi gübrelenmiş***
165 ***toprak gerektirir, yani onun acil ihtiyaçlarının tümünü karşılamak için.***

Bilgin: Peki, bu hektar için gübre almaya nereye gideceksin? 20 hektolitre toza ihtiyacın var ve senin ise sadece 49 litre idrar ve dışkın var.

Ben: Eğer senin yolunla ararsam tabii ki kısa yoldan hallederim.

Bilgin: Bunu aramak için başka hangi yollar var?

Ben: Şimdi soruları yanıtlama sırası senin. Sütün içinde ne kadar su olduğunu bilmiyor musun?

Bilgin: Hatırlayamıyorum.

Ben: Peki, aslında, sütün içinde de idrarın

içinde olduğu kadar çok su [redacted] çalışmasına bak. Yüz bölüm [redacted] süttü 92.875 bölüm su içeriyor [redacted] 2.600 kazein, 3.500 süt şekerleri, [redacted] asit ve laktat, 0.185 çözünebilir [redacted] 0.230 kalsiyum fosfattan oluşuyor [redacted] biraz daha az su içeriyor, ama çok az da değil 100 litreye 87,6 bölüm Anne sütünün içinde ne olduğunu bilmek ister misin? M Peyrot'a göre her 100 bölüm için, 5.18 yağ, 0.24 kazein, 7.86 bölümü buharlaştırılmış yağlı sütün yağsız tortusu ve 85.80 bölümü su. Sen bana her 1000 litre idrarın 933 bölüm su içerdiğini söyledin ve bende sana her 100 litre sütün 85 ile 92 bölüm arası su içerdiğini söylüyorum. Senin de anladığın gibi süt de idrar kadar çok su içeriyor. Eğer arada bir fark varsa bu çok önemsizdir. Yani süt ve idrar arasında senin bahsetmediğin benzer bir şeyler var.

Bilgin: Söylemek istediğin nedir?

Ben: Şimdi senden aptal olmamanı istemiyorum. Süt büyük miktarlarda su içeriyor ve sen, hala, bunun besleyici olduğuna inanıyorsun! Çocukların ve küçük hayvanların sütle büyüdüğüne inanıyorsun! Çok saçma!

Bilgin: Ne söyleyeceğimi bilmiyorum. Sütün de idrar kadar çok su içerdiği doğru, yinede süt besleyici ve su besleyici değil.

Ben: Bir bardak süt içtiğinde, neredeyse saf su tüketiyorsun, ama sen sütün beslediğini iddia

ediyorsun.

***Bilgin:** Bu biraz doğru. Brezelius'a göre, bir bardak süt içtiğimde 92 oranında su içiyorum.*

***Ben:** Brezelius'a göre, senin bebeğin annesinin memesi emdiğinde, 85 oranında su içiyor. Ama senin çocuğun sihirli gibi büyüyor. Ve ben, özellikle Dr. Loulou'un metoduna zaaf gösteriyorum ve çocuğun annesine onu iki ya da üç yaşına kadar beslemeye devam etmesini öneririm. 15 kısım kalıntıyla birleşen 85 bölüm su, ona kan, kaslar, sinirler, kemikler- sevimli bir erkek çocuk haline gelmesi için gereken her şeyi ona kısa zamanda verecek.*

166 *Bilgin: Kabul etmeliyim ki Doğa'nın kimyası oldukça dikkate değer.*

167 ***Ben:** Ve senin kimyan- ya da en azından bilimsel neticeler- epey ahmakça.*

***Bilgin:** Ve bununla ne demek istiyorsun?*

***Ben:** Bizim henüz süt hakkında söylediğimiz şarap içinde doğru değil mi? Şarap da aynı miktarda sudan yapılıyor.*

***Bilgin:** Aynı miktarda.*

***Ben:** Burada mükemmel bir şişe Bordeaux var. Her 100 litresinin sadece 15 bölümü alkol. Bu onun şarap olmadığı anlamına gelir mi ya da bu seni sarhoş etmez mi?*

***Bilgin:** Hayır.*

***Ben:** Peki, neden senin keşfedemediğin şey, süt*

ve şarap için doğru olanın idrar içinde doğru olmadığı?

Bilgin: *Bak, eğer sen bana bizim şarap ve süt içtiğimiz gibi idrar içen bir yaratık gösterirsen ve bu onu kan, kaslar, sinirler ve kemikler sağlarsa, seninle uzlaşacağım.*

Ben: *Bu senin gerçeğinin gücünden çıkarılmış değerli bir kabul. Öyleyse, bu varlıklar mevcut.*

Bilgin: *Onları bana göster.*

Ben: *Yazılacak bir kitap var- ve uzun zamandır hakkında düşünüyorum, çünkü bu konu hakkındaki cehaletimizi dayanılmaz buluyorum. Ama şunu kabul ediyorum ki, eğer sen sütten besinini alan bir çocuk ya da şaraptan korkusuz büyüyen bir adam hiç görmeseydin, sonunda bu şeylere de inanmayacaktın!*

Bilgin: *Hala benim toz hakkındaki itirazıma cevap vermedin.*

Ben: *Toz kimyacılar tarafından onların esaslarına uygun olarak yapıldı, onların fikirlerinin gerçekliğinde ve inançla uyum içinde. Kısaca başka bir saçmalık.*

Bilgin: *Kimyaya nasıl inanmazsın?*

Ben: *Ben Doğaya inanıyorum. Shakspeare'in dediği gibi: "Cennette ve dünyada daha çok şey var, Horatio, öyleyse senin felsefen içinde düşülmüş olan." Ben Shakspeare'den yanayım.*

Resim 6.1

Coney Adası Lağım İşleme Çalışmaları

Courtesy Meclis Kütüphanesi

Washington D.C.

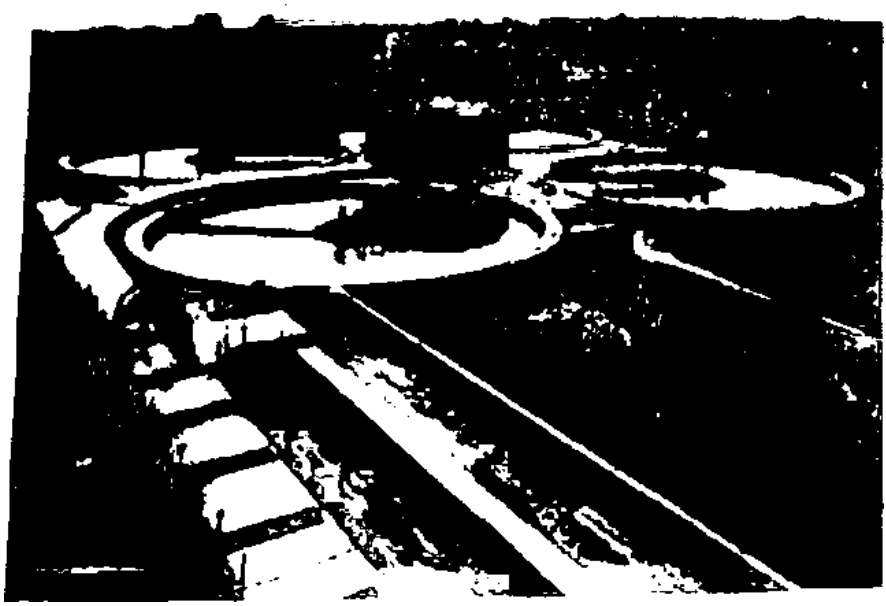
Resim 6.2

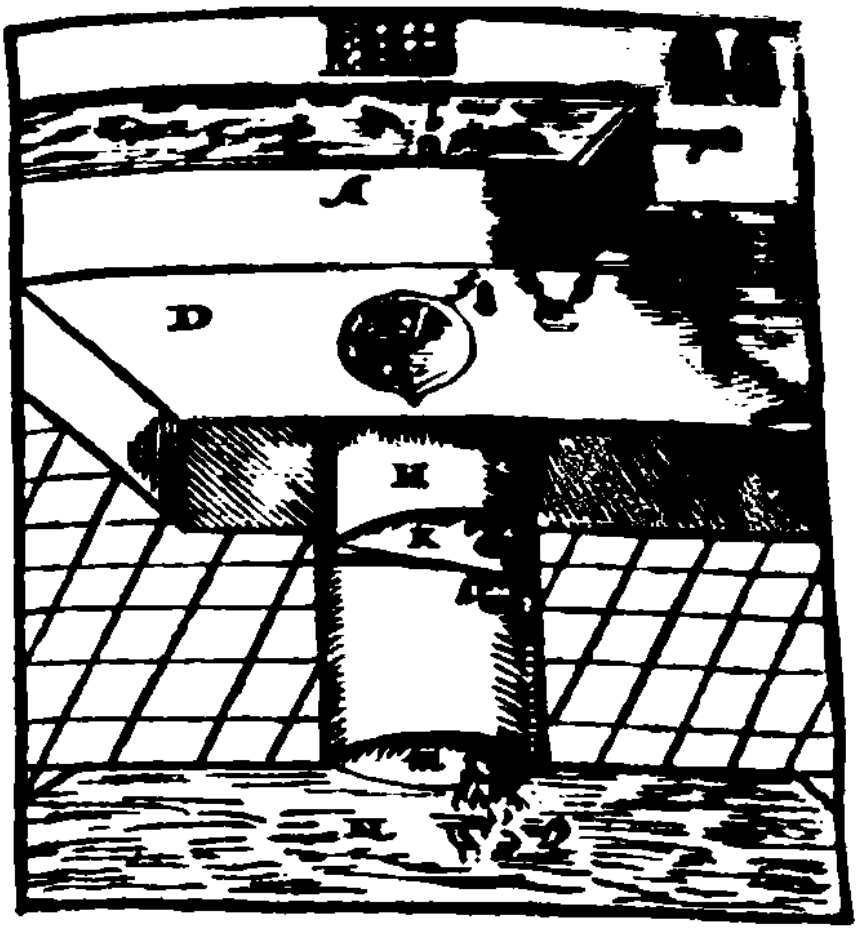
Sör John Harrington'ın sifonlu su lavabosunun detayları

Metamorphosis of Ajox, 1589.

Bilim Müzesi/ Bilim ve Toplum

Resim Kütüphanesi, Londra.

A. Cestern/ Leğen

B. Küçük yıkayıcı,

C. Tutacak borusu

D. oturtma levhası

E. Cesternden gelen boru

F. Vida

G. Kapatıldığında onu kapatacak Scallop kabuğu

H. Oturak yalağı

I. Tıkaç

K. Cereyan

L. Oluk

M.N. İçine döküldüğü kasa: her zaman aksam e gündüz, onu boşaltın ve içinde bir karış kaynamış su bırakmayı unutmayın. Ve bu varlık çok iyi yapılmıştır, ve düzgünce muhafaza edin, en kötü tuvaletiniz en güzel odanız kadar tatlı olabilir.

Resim 6.6

Mason White, Futurizm Anıtı, [illegible]

Resim 6.7

Basite indirilmiş Toprak Bilimi, ikinci baskı, [illegible] et al.

Iowa Üniversitesi Basını, Ames, Iowa, 1997.

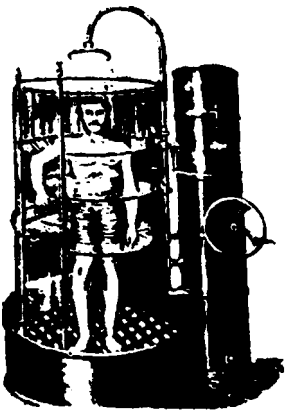
Resim 6.8

Eugéne Atget, Terrain (Limoges) , 1900'den önce. Gümüş baskı-Albumen,7 x 93/8" Abbott-Levy Koleksiyonu. Shirley C.Burden'ın hediyesinin bir parçası

New York, Modern Sanatlar Müzesi 1999, New York Modern Sanatlar Müzesi.

Resim 6.9

Baskı Duşu,1889, Water Log'dan Banyonun Konforuna Kaygısız bir Bakış, 1975.

"ben shakspeare'den yanayım"

Resim 6.10

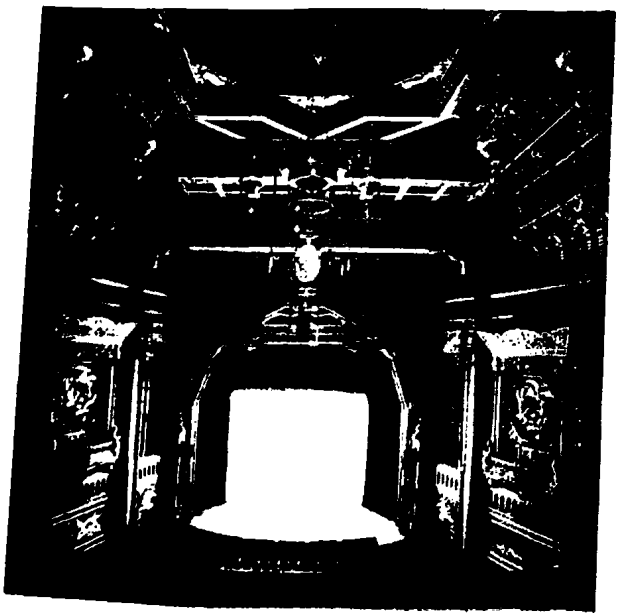
Hiroshi Sugimoto, *5th Avenue Theather*, 1997, Courtesy The Sonnabed Gallery, New York.

Resim 6.11

Washington D.C. su rezervi. Courtesy Meclis Kütüphanesi, Washington D.C.

Resim 6.12

" Para Basımı", *Encyclopédie, ou Dictionnaire raisonné des sciences, Des arts et des metiers, par une société des gens de lettres*, Diderot ve D'Alembert, 1779-1782. Paris, Ulusal Kütüphane.

"ben shakspeare'den yanayım"

NOTLAR

GİRİŞ

1. Bakınız; Renée Balibar ve Dominique Laporte, Le Français national: politiques et pratiques de la langue nationale sous la Revolution Française, giriş yazısı; Etienne Balibar ve Pierre Macherey

2. 1970'li yılların sonlarında, Laporte, önde gelen üyeleri Jaques Lacan ve Jean-Claude Milner olan psikanalitik gazete Ornicar ve onun entelektüel çevresiyle fazlasıyla ilgilenmiştir.

3. Parodi; başlıkta açık olmalı, Annales Okulu
176 modasında komikliği ortaya çıkaran "The History
. of You-Name-It" örneğinde olduğu gibi.

177 4. Sigmond Freud, Civilization and Its Discontents, çev. James Strachey (New York: Norton, 1961) , pp. 51-52.

5. Bakınız; Jean-Louis Fladrin, Familles, paranté, maison, sexualité dans l'ancienne société (Paris: Hachette, 1976),pp. 97-100.

6.Bakınız; Alain Corbin, The Foul and the Fragnant: Odor and the French Social Imagination, çev. Miriam Kochan (Cambridge, MA: Havard University Pres, 1984)

7. Bakınız; Fortier, La politique de l'espace Parisien (Paris: C.O.R.D.A., 1975); Michel Foucault, ed. Les Machines a guérir (Brussels : Madraga,1979); Anthony Vidler, The Writing of the Walls: Architectural

Theory in the Late Enlightenment (New York: Princeton Architectural Press, 1987).

8. Le Roy, Précis d'un ouvrage sur les hopitaux (1777) quoted in Vidler, The Writings of the Walls, p. 61.

9. Kentsel mezarlıklar ölüleri ve canlıları tahammül edilemez bir yakınlığa getirmişti, şehir alanının istikrarlı karışıklığını özetleyen bir ters diziliş: sokakta lağım çukurları, yerleşim alanlarının içinde mezbahalar. Hapishane ve hastaneler gibi, sınırlama alanları, diğer taraftan, kentsel patolojinin başka bir biçimini özetler: sıkışıklık. Mecazi olarak, aşırı nüfus yoğunluğu olduğunda şehir için yedek hapishaneler olması. Hapishanelerin ve mezarlıkların boyutsal dönüşümü, hepsi birden geç Aydınlanma döneminde kentsel alan normlarının yeniden tanımlanmasını oluşturur: dekonjestiyon, bağlantısızlık, bölünme, ve izolasyon yeniden düzenlemenin şartları.

1. BÖLÜM

1. De Seyssel, Prologue a la traduction de Justin, Ferdinand Brunot tarafından alıntılanmış, Histiore de la langue française des origines a nos jours, vol.2 (Paris: A. Colin, 1966- 1978),pp.29-30. Ayrıca bakınız; Ferdinand Brunot, "Un projet d'enricher, magnifier, et sublimer la langue française en 1509", Revue d'Histoire Littéraire, 1,p.27.

2. Grégoire, "Rapport sur la nécessité et les moyens d'anéantir les patois et d'universaliser l'usage de la langue française," National Concention, Session

of the Sixteenth Prairial, Year 2 (Mayıs 1794).

3. Yazarın vurgulaması.

4. (Joachim du Bellay, Fransız şair ve dil kuramcısı, on altıncı yüzyılda Lyon şehrinin önemli bir yazarlar grubuna mensup. Petrarch örneğini takip ederek grup, çarpıcı metaforlar ve sone biçimleri kullanmış. Du Bellay bizzat, Fransız diline bilimsel yaklaşan kişilerden biriydi, kendisi doğal tarihin bir öznesi olarak düşünülüyor.)

5. Uns bleibt ein Erdenrest

Zu tragen peinlich,

Und war'er von Asbest,

178 Er ist nicht reinlich.

6. Roland Barthes, Sade, Fourier, Loyola (Paris :

179 Editions du Seuil,1971)

7. Aziz Augustine, De magistro 1 ," De Locutionis Significatione." Jaques Lacan tarafından "Séminaire 1," Le Séminaire de Jaques Lacan'da alıntılanmıştır. Jaques-Alain Miller (Paris: Seuil, 1973).

8. Bakınız; Gérard Wajeman, "Odor di Femina", Ornicar Sayı 7. (Fransız parfume (parfüm) okumak için pare/fumier ya da counter/manure olarak bölü-nebilir.)

9. Vaugelas, Remarques sur la langue française, 1674 baskısı, sf. 593.

10. Freud, Civilization and Its Discontents, bölüm 3. ve 4.

11. İmkânların eksikliğini ve sonraki rahatsızlığı

onaylayan birçok tanık içinden, biz Madame la duchesse de l'Orléans'nın 9 Ocak 1694'te yazdığı bu aşağıdaki abartı-lı resmi mektubu seçtik.

Fontainbleau, 9 Ocak, 1694

Hannover, seçmenine;

Siz istediğiniz yere sıçmakta çok şanslısınız ve siz bunu yaparken içiniz rahat! ... Biz burada o kadar şanslı değiliz. Kendi pisliğime akşama kadar dayanmak zorundayım; ormanın yanındaki evler imkânlarla donatılmış değil. Ben de onlardan birinde ikamet etme talihsizliğini yaşıyorum ve bu sebeple dışarıda bok bulundurmaktan hoşnut değilim ki bu durum beni ciddi şekilde rahatsız ediyor çünkü ben popom tamamen çıplakken kakamı yapmaktan hoşlanırım. Keza her türden insan bizi sıçarken görebiliyor; adamlar, kadınlar, kızlar, oğlanlar, manastır rahipleri, Papa'nın korumaları önümüzden geçiyor... Sizinde anladığınız gibi, acı olmadan zevk de olmuyor ve eğer sıçmak zorunda olmasaydık burada Fontainebleau'de sudaki bir balık kadar mutlu olurdum. (Madame la duchess d'Orléans ile Palatin prensesinin yazışmaları, Paris, Charpentier,1855.vol, 2. p. 385)

12. Cf. Pierre Legendre, Jour du pouvoir, Traité de la bureaucratie patriote (Paris: Editions de Minuit: col. Critique, 1976)

13. Cf. F. Liger, "Fosses d'aisances, latrines, urinoire et vidanges." Vol.1., no 8., Dictionnaire historique et pratique de la voirie, de la construction, de la police municipale et de la contituité içinden,

Paris,1875, Jannet, Payen ve Veinant'ın Biblioteca scatologica'sının kaçınılmaz tamamlayıcısı ve bilgeliğin altın madeni.

14. Cloaca Maxima'ya bir övgü, bakınız; H. Du Roselle, Les eaux, les égouts et les fosses d'asiances dans leurs rapports avec les épidémies, Amiens, 1867.

15. Christopher Colombus, "Jamaika'dan mektuplar" 1503, Kapital: Politik Ekonominin Kritiği'nde Karl Marx tarafından alıntılanmış. Kitap 1, bölüm 3. çev. Ben Fowkes (New York, Penguin Boks ile New Left Review iş biriliğiyle)

16. Dolaşımın kimyasal boyutlar, Bakınız; Marx, op, cit, 1. kitap bölüm 3.Dil ve para dolaşımı eşitliği harfi harfine Milliyetçi söylem içinde varlığını sürdürür. Örneğin, bakınız; Michel Debré, La Recherche "La langue française et la science universelle " no,72, Kasım 1976.

17. Joachim du Bellay, La Deffence et illustration de la langue française, metnin orijinal basımı,1549. (Geneva: Drozi; 1949).

18. Bakınız; Pierre Legendre, op.cit, esp. pp. 131-146.

19. Bu détournement'ın kaynakları üstüne; Bakınız; "beastly insanity" için, Phillipe Sollers, H;roman (Paris: Ediitons du Seuil, 1973) (Bu pasajda Laporte, Mallarmé'nin "Aboli bibelot d'inanité sonore"sini açımlıyor ve tekrar ediyor)

20. Shakespeare, Atinalı Timon, Marx tarafından alıntılanmış, op.cit, 1. kitap.

2. BÖLÜM

1. Elie Reclus'e göre, Les Prem. ère, Paris, [illegible]
G. Bourke tarafından alıntılandığı şekliyle, [illegible]

2. Yazarın vurgusu.

3. F. Liger'in "Fosses d'aisances, latrines, urinoirs et vidanges." içinde alıntılanmış, Dictionnaire historique et pratique de la voirie, de la construction, de la police municipale et de la continuité, vol.1 Paris 1875.

4. Engrais humains, Paulet 'den alıntılanmış.

5. Cf. Pliny, Doğal Tarih XXVII: "Yazarlar oy birliğiyle insan dışkılarının mevcut olan en iyi gübre olduğunda anlaştılar."

6. Kaynaklarını Cato ve Varo'dan alan F.Liger; Roma Cumhuriyetinde dışkılama yaygın olarak uygulanmıyordu.

7. F.Liger'e göre, op.cit.

8. (Bir güvercin kümesinin altına yapılır ve güvercin ısısı sayesinde havalandırılmış ve gübre üretmeye hizmet eden model tuvaletler)

9. Cato, De Re Rustica, II. ve XV. Kitap.

10. Géoponiques'e göre suyoluyla telafi Arap halkları tarafından uygulanmış; "Onu yeterince kuruttuklarında, onu suya batırıp ikinci defa kurutuyorlar ve bu yolla atığın asma bitkisine çok faydalı olduğunu söylerler."

11. Gryphius, In latrinis mortui et occisi, 1593, no. 8, Bibliotheca scatologica'da alıntılandığı gibi. Paris, 1849.

12. Cf. Georges Bataille, La Sorciére *önsözü* ve Roland Barthes, Michelet(Paris: ecrivains de toujours,1954)

13. Bakınız; Loyola, Barthes,Sade,Fourier.

14. Özellikle bakınız; Jean-Louis Fladrin, Families in former times: Kinship, Household, and Sexuality, çev. Richard Southern (New York: Cambridge University Basını, 1979)

15. "... si l'ordure qui dore dans les champs fait or qui dure dans les allées citadines, l'odeur dure ou l'or dort."

16. (Laporte Beaubourg altyapısının açıklığına atıfta bulu-nuyor, Musée National d'Art Contemporain, Centre Georges Pompidou ve uzunca kazılar ve yakın Pazar yerine dönüşüm; Les Halles;80'ler ve 70'lerde modern bir alışveriş merkezine dönüşmesi.)

17. Bakınız Pierre Legendre; op.cit; özellikle " L'Etat pur" bölümüne.

18. Jacques Lacan'dan ödünç alınmış bir ifade.

19. Bakınız Legendre; op.cit.

20. Les dix livres d'Architecture et de Vitruve, corrigés et traduits par. Perrault, 2. baskı, kitap XV 10. bölüm not &, Paris 1684.

21. Fransızca 'da le privé hem özel alanı hem de klozeti betimliyor. Bu anlam karışıklığı, Laporte tarafından onun özel alan ve dışkı alanı birleştirmesinde sonuna kadar kullanılmıştır. Böylece, biz Fransızca kelime olan privé'nin kullanımını bu etkileyici anlam karışıklığı onun argümanına yararlı olsa da

bu kelimeyi kullanmayı sürdürdük.

22. Bakınız Molière, L'Etourdi ou le contre-temps, 1658,act3, scene13.

23. Scarron, Japhet d'Arménie, Dictionnaire du XIXyy. "Fosses d'aisances."

24. Louis Sébastien Mercier, Tableau de Paris, vol V. chap.350, Amsterdam, 1782-1789. (burada "çöp toplayıcıların küreği" ve "sokakların bozuk dili" arasındaki eşitlik, dil politikaları ve bok politikaları arasındaki homolojiyi onaylar.)

3. BÖLÜM

1. "conférences aux Ameriques" Scillet n.6/7.

2. Jules Ferry, Devlete ithaf edilmiş en güzel örnektir , "les comptes d'Haussman"ı yazarken kesinlikle bir şeylere dokunur, mükemmeliyetle Yüce Toplayıcı olan devlet adam-larının bokunu kışkırtan.

3. James Joyce, Ulysses (New York: Vintage Boks, 1961) p.131.

4. Bakınız Jonathan Swift, The Grand mystery, or art of meditating over an house of Office, restor'd and unveil'd; after the manner of the ingenious Dr.S--ft(Swift). With observations historicalipolitical and moral; on the dignity, usefullness, and pleasantness of that study. With several new improvements, and proposals for beter accommodating the nobility and gentry, of both sexes in their natural necessities, or for making London the most magnificent city in the world. Dedicted to the profound Dr.W----

(Wotton), followed by Proposal for erecting and maintaining publick offices of ease within the cities and suburbs of London and Westminister, Londra: St.Paul yakınlarında A.More için basılmış, ve Westminister ve Londra kitapçıları tarafından satılmıştır,1726.

5. Cf. Juvenal, Sat.VI. Des Femmes : Noctibus hic ponunt lecticas micturiunt hic Effigiensque deae longis siphonibus implent, Inque vices equitant,ac,luna teste, moventur Inde domos abeunt: tu calcas , luce reverse, Conjugis urinam, magnos, visurus amicos.

6. Swift, op. c,t,pp.20-21.

7. Ibid.,pp. 5-6

184 8. Yeni Ahit Ps.113.

9. Fransızca "koklamak" sentir kelimesidir, hissetmek
185 ile aynı kelimedir.

10. Cf.Ph . Ariés, L'Enfant et la vie familiale sous l'Ancien Regime. (Paris: Seuil, 1973)

11. Cf. Dominique Colas, "Lenine Tayloriste" Critique, no . 358, 1977 Mart

12. Pierre Guyatat, La decouverte de la logique, Cahier de Chemin, 1977

13. Burada Laporte, Balzac'ın La Comédie Humaine ve Moliére'in l'Avar çalışmalarına gönderme yapıyor.

14. Özellikle bakınız; Arrets du parlement de 13 Kasın 1533.

4. BÖLÜM

1. Suetonius, Vespasien'in hayatı XXIII "Republicanus filio Tito, quod etiam urinae vectigal constituisset esset, pecuniam ex prima pensione admovit ad nares, sciscitans: "Nunc odore offendetur: et illo negante, atqui, e lotio est."

2. Balzac, Sarasine, Roland Barthes'in alıntıladığı haliyle, Richard Miller tarafından çevrilmiş. (New York: Hill and Wang, 1974)

3. Cf. Foucault, Histoire de la sexualite, ol.1. "La Volonté de savoir"(Paris-Galiimard, 1976)

4. Cf. Dr. Cornay, Rapport of November 16, 1853, ve A. Sponi, De la vidange, au passé, au présent at au futur, Paris şehrinin yönetilmesinden sorumlu hakime sunulan rapor, Paris, 1856, vol1.

5. Ibid.

6. Maison deMarie –Claire, Mart,1977,p.100.

7. Gaston Bachelard, La formation de l'esprit scientifique: contribution a une psychanalyse de la connaissance objective (Paris: J. Vrin,1947),p.169.

8. Focault, La Volonté de savoir p.194

9. Condillac, Traité des Sensations in Dessein de cet ouvrage.1798.

10. Ibid.,I,1, Des premiéres connaissances d'un homme borné au sens de l'odorat.

11. Immanuel Kant, Critique of Judgement, çev. J.H.Bernard (New York: Hafner Press,1951)p.50. Yazarın vurgusu. Temmuz 1977'de Analytica no.4'te

yayınlanmış "Contrubution pour une histoire de la merde: la merde des asiles, 1830-1880," isimli araştırmam göz önüne alınarak Alain Grosrichard tarafından Kant merkezli bir önermenin sonucu içinde geliştirilmiş olan sonraki tartışma.

12. Kant , ibid.,pp.38-41.

13. Kant, Observations sur le sentiment du beau et du sublime (Paris: Vrin,1969),p.44.

14. Ibid.

15. Freud,op.cit.,p.46.

16. Kant, Observations sur le sentiment du beau et du sublime, p.42.

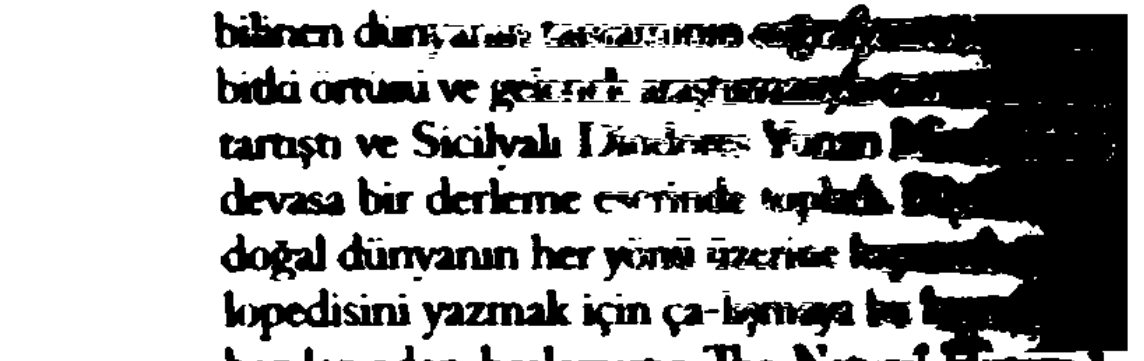
186 17. Cf . Kant, op . cit.,pp.60,82 (not 34, Roger Kempf)

187 18. Kant, Critique of Judgement. Sf.195.

5. BÖLÜM

1. (M.Ö. 2.yy boyunca hem Büyük Cato hem de Columella tarımın tüm yönleri üzerine yazmışlardı. Cato'nun çalışması özellikle, basitlik ve endüstrinin köy hayatının esasını ve ahlaki karakterin temeli olan geleneksel Roma duruşunu ifade eder.)

2. (Lirik şair Catullus hariç bu figürlerin tümü onların çalışmalarının ansiklopedik sıralaması için önemliydi. Dioscurides, ilaç yapımı ve hastalıkların tedavileri üzerine en fazla dikkate alınan el kitabının yazarıydı. Apuleius görkemli şölenlerin hazırlanması için bir yemek kitabı yazmıştı. Strabo

bilinen dünya [illegible] bitki örtüsü ve [illegible] tartıştı ve Sicilyalı [illegible] devasa bir derleme [illegible] doğal dünyanın her yönü üzerine [illegible] lopedisini yazmak için çalışmaya [illegible] bazılarından başlamıştır, The Natural History 1. yüzyıl içinde yazılmıştır A.D.-Tr.:

3. Cf. Cato, De Re Rustica, Kitap CLII.

4. Pliny, The Natural History, XXVIII. Kitap, çev. W.H.S. Jones (Loeb Classic Library, Cambridge: Harvard Üniversite Yayınları ve Londra: William Heinemann,Ltd.,1963),pp.47-51.

5. "Çayırlardan beslenmiş ineklerin taze damlaları iltihap, yara ve tümörleri yatıştırmakta oldukça etkili... Erkek ve dişinin mizaçlarının farklı olması gibi, boğa damlalarının bazı miktarlarda ineğinkilerle farklılaşacağını hesaplayamıyoruz... Boğa damlaları özellikle sürüngen rahmi kendi yerine döndürmekte başarılı." Malouin, Chimie méedicinale, vol2., 2. baskı, 1755, 1. Kitap syf.122. Bachelard tarafından Paris La Formation de l'Esprit scientifique,syf.179'da alıntılanmış.

6. Testimonial-Takdirname

7. Pliniy, Natural History, XXX. ve XV. Kitaplar.

8. Ibid, XXX ve II . Kitaplar.

9. F.Liger, op.cit.

10. Nouveau Larousse Illustré.

11. Suite de la matiere médicale de M. Geoffroy,

mault de Nobleville Salerne tarafından. Régne animal, VI. Kitap Cinquieme et demiere classe: des Quadrupedes, Paris,1757,pp. 468 – 476. Journal de Médecine de Paris, 19 Şubat ,1905 tarihinde yayınlanmış bir alıntı.

12. Cf. Macquer, de l'Acadénue Royal de Science, Eléments de Chimie pratique, ol.3,Paris, 1751, II. Kitap, syf.406, Bachelard tarafından alıntılanmış,op. cit., syf.180.

13. Geoffroy, op.cit., syf. 474.

14. Barthes, Sade,Fourier,Loyola, syf.131.

15. Ibid.,p.148.

188

189

16. O'Donovan ,Three Fragments of Irish Annals , Dublin, 1860, Fragmentary Annals of Ireland'da alıntılanmış,Joan Newlon Radner (Dublin: Institute for Advemced Studies,1978)syf.7., bu bölüm Fransızcaya çevrilmiş ve 5 Mayıs ta, efsanelere, eski geleneklere ve edebiyata adanmış olan 1875 yılında Pariste E.Roland ve A.Gaidoz tarafından kurulmuş Mélusine gazetesinin 1888 baskısında yayınlanmıştır. Ayrıca Bourke bunu Scatalogic Rites of all Nations'ta da alıntılamıştır. .pp.58-59.

17. Cf. J.G. Bourke, op. Cit., p. 59: Venezuela'daki kabile şeflerinin vücutları yakılmış, küller de yerel likör içinde içilmiş." (Tuestanlo, mueleno, y echado en vino lo beben y esto es gran houra.) Gomara, Historia de las Indias, p. 203.

18. Cf. Mélusine, Mayıs 1888.

19. Op. Citç Orijinal metinde vurgulanmıştır.

20. Mélusine, Mayıs 1880, [illegible] alıntı-lanmış, op. Cit., 9. bölüm.

6. ALTINCI

1. J.A.Miller tarafından alıntılanmış, "La Machine panoptique de Jeremy Bentham" Ornicar? No.3, 1975.

2. (Bu, ütopik sosyalizm, klasik politik ekonomi, ve Hegelci diyalektikdir.-çev.)

3. Dr. E.L. Bertherand, Mémoire sur la vidange des latrines et des urinoirs publics au point de vue hygenique, agricole et commercial, Lille, 1858.

(Kuzey Tarım Arşivleri'nden alınmıştır. VI. Kitap.)

4. Ibid. Orijinal metinde vurgulanmıştır.

5. M.A. Chevalier , " Sur les urines, les moyens de les recueillir et de les utiliser". Annales d'hygiene publique et de médecine légale, 1852 Ocak, p.68ff.

6. Op.cir.

7. Cf. Bertherand, op.cit. Pompalama işlemi "giyim kalıntıları, ölü ceninler, organlar, organik atıklar nesnelerin keşfi için eski yöntemler gibi yanlış yapılan bir eylem ya da bir suçun işlenmesi buradan takip edilebilir" buna müsaade etmez.

8. A.Spooni ,op.cit.,pp.14-15.

9. François Walh'tan alıntı yaptığım bir formül, Tel Quel "Chute" no.63, 1975.

10. De l'Humanité, de son principe et de son

avenir, ou se trouve exposée la vraie définition de la religion et ou on explique le sens, la suite et l'enchainement du mosaisme et du christianisme, Paris, 1840, vol.2. 8. yüzyıl.

11. Letter to the States of Jersey ekinin içinde, pp.109-114, şöyle okunan bir not bulduk(syf.23) "Dünyadaki bütün zenginliklerin temelini oluşturanı ben biçimlendirdim, Ben toprağı biçimlendirdim." Cf. İlave, sf.121: "Hâlbuki ben, bu açık alaşımın toprağı verimlileştirdiğine çok inanmıştım, benim için her toprak bu topraktı."

12. Dr.Yvan, Les Vespasiennes chinoises ou supériorité des agriculture chinois sur ceux d'Europe, La Feuille de Village, 1849 1,2 ve 7. nos.

13. Letter to the States of Jersey ilave-si,op.cit.,sf.178.

14. Ibid.,pp.138-141.